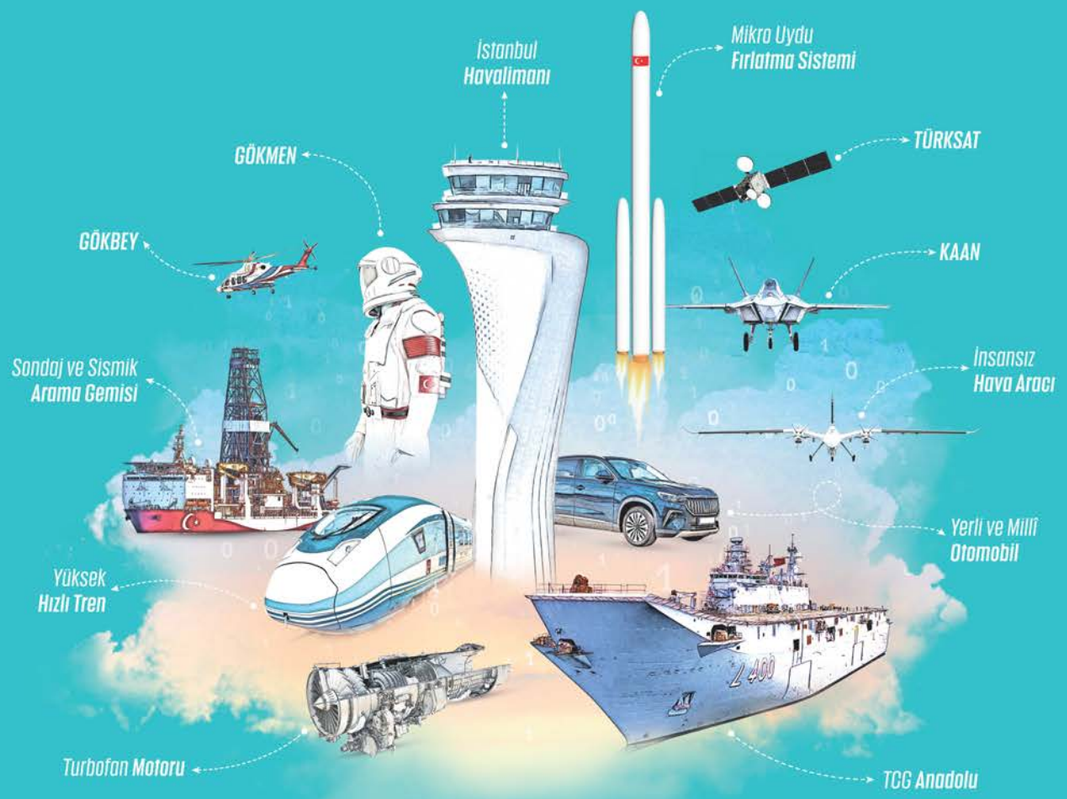
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN: 978-975-11-7096-5

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ MALİYET MUHASEBESİ 11 Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

MALİYET MUHASEBESİ 11

Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

MALİYET MUHASEBESİ 11

Ders Materyali

YAZARLAR

Barış GÜNEYSU

Cahit KARABEY

Orhan Taner TUTAK

Zuhal Erdem MAKİNE

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI 8386
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ 2278

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir.
Ders materyalinin metin, soru şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Dil Uzmanı	Oya ÇETİN
Program Geliştirme Uzmanı	Ergül SIRKINTI
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı	Dr. Elif SEYLİM
Rehberlik Uzmanı	Yeliz GENÇTAV
Görsel Tasarım Uzmanı	Birgül AKBABA

ISBN: 978-975-11-7096-5

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

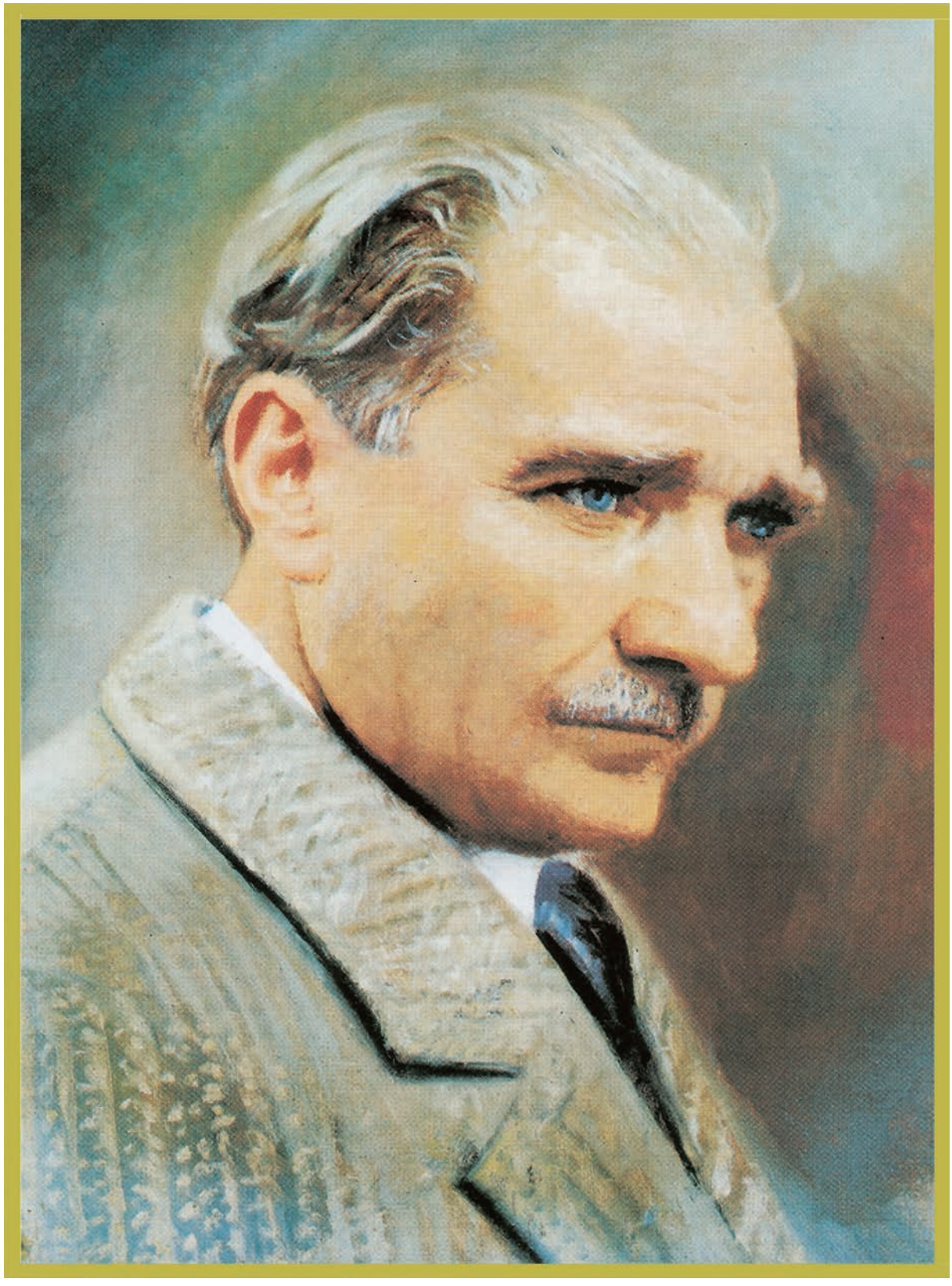
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

DERS MATERYALİNİN TANITIMI 10

1. ÜRÜN (MAMUL) VE HİZMET MALİYETİ 13

1.1. STOK KARTI DÜZENLEMEK 14

1.1.1. Maliyet Muhasebesinin Amacı 15
1.1.2. Maliyet Muhasebesi ve Finansal Muhasebe Arasındaki Fark 15
1.1.3. Maliyet Muhasebesinde Kullanılan Temel Kavramlar 16
1.1.4. Harcama, Gider ve Maliyet Kavramlarının Birbirleriyle İlişkisi 17
1.1.4.1. Harcama ve Gider Arasındaki İlişki 17
1.1.4.2. Gider ve Maliyet Arasındaki İlişki 17
1.1.4.3. Maliyet ve Harcama Arasındaki İlişki 18
1.1.5. Giderlerin Sınıflandırılması 20
1.1.5.1. Giderlerin Çeşitlerine Göre Sınıflandırılması 20
1.1.5.2. Giderlerin İşletme Fonksiyonlarına Göre Sınıflandırılması 22
1.1.5.3. Giderlerin Mamullere Yüklenmesine Göre Sınıflandırılması 23
1.1.5.4. Giderlerin Faaliyet Hacmiyle İlişkilerine Göre Sınıflandırılması 24
1.1.6. Maliyet Hesaplama Yöntemleri 25
1.1.7. Gider Çeşitlerinin İşletme Fonksiyonlarına Dağıtılması 26
1.1.8. Üretim Maliyeti ve Unsurları 30
1.1.8.1. İlk Madde ve Malzeme Giderleri 30
1.1.8.2. İşçi Ücret ve Giderleri 41
1.1.8.3. Genel Üretim Giderleri 47

1.2. GİDER DAĞITIMI YAPMAK 58

1.2.1. Gider Yeri Kavramı 58
1.2.2. Gider Dağıtımı 63
1.2.2.1. Giderlerin Birinci Dağıtımı 64
1.2.2.2. Giderlerin İkinci Dağıtımı 70

1.3. BİRİM MALİYETİ HESAPLAMAK 74

1.3.1. Giderlerin Üçüncü Dağıtımı 75
1.3.2. Üretim İşletmeleri İçin Üretim Maliyeti ve Birim Maliyet 75
1.3.3. Satışların Maliyeti Tablosu 78
1.3.4. Hizmet İşletmeleri İçin Üretim Maliyeti 81

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 86

2. MALİYET KAYITLARI 91

2.1. 7/A SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET KAYITLARINI YAPMAK 92

2.1.1. 7/A Seçeneği Gider ve Yansıtma Hesapları 94
2.1.2. 7/A Seçeneği Gider Hesaplarının Temel Mali Tablolarla İlişkisi 96
2.1.3. 7/A Seçeneği Gider ve Yansıtma Hesaplarının Niteliği ve İşleyişi 98

2.2. 7/B SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET KAYITLARINI YAPMAK 129

2.2.1. 7/B Seçeneği Gider Hesapları 129
2.2.2. 7/B Seçeneği Gider Hesaplarının Temel Mali Tablolarla İlişkisi 130
2.2.3. 7/B Seçeneği Gider Hesaplarının Niteliği ve İşleyişi 131

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 157
KAYNAKÇA 163

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Öğrenme biriminin kapağını gösterir.

Öğrenme biriminin numarasını ve adını gösterir.

Öğrenme biriminin ana konularını gösterir.

Öğrenme biriminde neler öğrenileceğini gösterir.

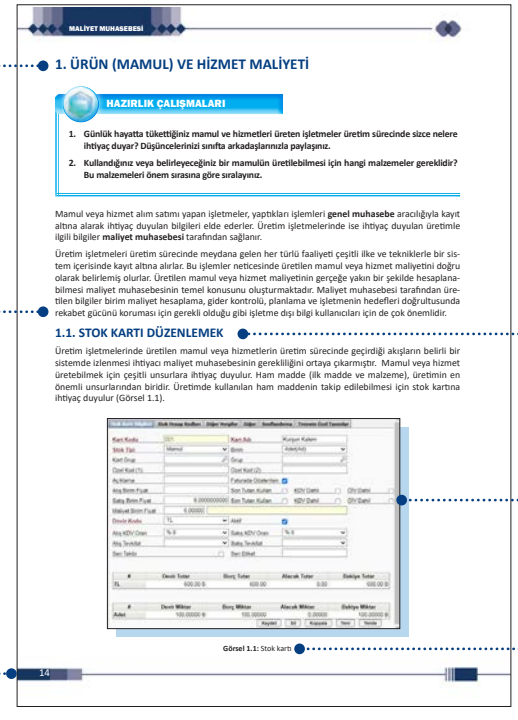
Öğrenme birimiyle ilgili temel kavramları gösterir.

Etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşabileceğiniz karekodu gösterir.

Öğrenme birimi başlığını gösterir.

Konu içeriğini gösterir.

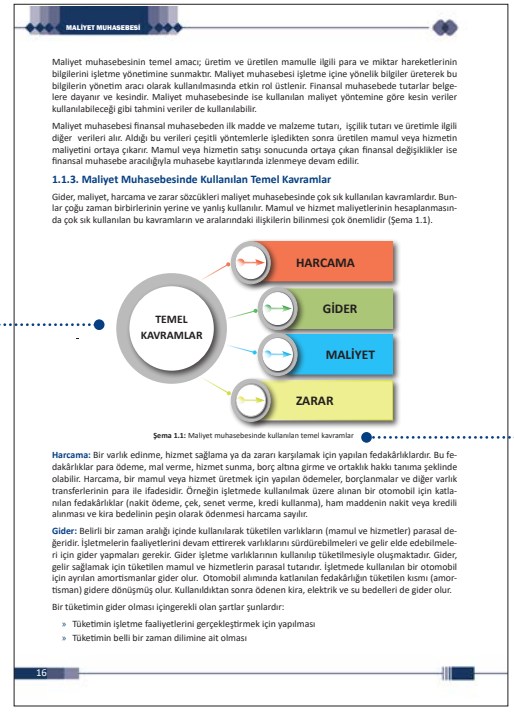
Sayfa numarasını gösterir.

Öğrenme birimi ana konu başlığını gösterir.

Konuyla ilgili görseli gösterir.

Konuyla ilgili görselin adını ve numarasını gösterir.

MALİYET MUHASEBESİ

Maliyet muhasebesinin temel amacı; üretim ve üretilen mamulle ilgili para ve miktar hareketlerinin bilgilerini işletme yönetimine sunmaktır. Maliyet muhasebesi işletme içine yönelik bilgiler üreterek bu bilgilerin yönetim aracı olarak kullanılmasında etkin rol üstlenir. Finansal muhasebede tutarlar belgelere dayanır ve kesindir. Maliyet muhasebesinde ise kullanılan maliyet yöntemine göre kesin veriler kullanılabileceği gibi tahmini veriler de kullanılabilir.

Maliyet muhasebesi finansal muhasebeden ilk madde ve malzeme tutarı, işçilik tutarı ve üretimle ilgili diğer verileri alır. Aldığı bu verileri çeşitli yöntemlerle işledikten sonra ürettiler mamul veya hizmetin maliyetini ortaya çıkarır. Mamul veya hizmetin satışı sonucunda ortaya çıkan finansal değişiklikler ise finansal muhasebe aracılığıyla muhasebe kayıtlarında izlenmeye devam edilir.

1.1.3. Maliyet Muhasebesinde Kullanılan Temel Kavramlar

Gider, maliyet, harcama ve zarar sözcükleri maliyet muhasebesinde çok sık kullanılan kavramlardır. Bunlar çoğu zaman birbirlerinin yerine ve yanlış kullanılır. Mamul ve hizmet maliyetlerinin hesaplanmasında çok sık kullanılan bu kavramların ve aralarındaki ilişkilerin bilinmesi çok önemlidir (Şema 1.1).

Şema 1.1: Maliyet muhasebesinde kullanılan temel kavramlar

Harcama: Bir varlık edinme, hizmet sağlama ya da zararı karşılamak için yapılan fedakârlıklardır. Bu fedakârlıklar para ödeme, mal verme, hizmet sunma, borç altına girme ve ortaklık hakkı tanıma şeklinde olabilir. Harcama, bir mamul veya hizmet üretmek için yapılan ödemeler, borçlanmalar ve diğer varlık transferlerinin para ile ifadesidir. Örneğin işletmede kullanılmak üzere alınan bir otomobil için katlanılan fedakârlıklar (nakit ödeme, çek, senet verme, kredi kullanma), ham maddenin nakit veya kredili alınması ve kira bedelinin peşin olarak ödenmesi harcama sayılır.

Gider: Belirli bir zaman aralığı içinde kullanılarak tüketilen varlıkların (mamul ve hizmetler) parasal değeridir. İşletmelerin faaliyetlerini devam ettirerek varlıklarını sürdürebilmeleri ve gelir elde edebilmeleri için gider yapmaları gerekir. Gider işletme varlıklarının kullanılıp tüketilmesiyle oluşmaktadır. Gider, gelir sağlamak için tüketilen mamul ve hizmetlerin parasal tutarıdır. İşletmede kullanılan bir otomobil için ayrılan amortismanlar gider olur. Otomobil alımında katlanılan fedakârlığın tüketilen kısmı (amortisman) gidere dönüşmüş olur. Kullanıldıktan sonra ödenen kira, elektrik ve su bedelleri de gider olur.

Bir tüketimin gider olması içingerekli olan şartlar şunlardır:

- Tüketimin işletme faaliyetlerini gerçekleştirmek için yapılması
- Tüketimin belli bir zaman dilimine ait olması

16

Konuyla ilgili şemayı gösterir.

Konuyla ilgili şemanın adını ve numarasını gösterir.

ÜRÜN (MAMUL) VE HİZMET MALİYETİ

3. Genel Yönetim Gider Yerleri: Genel yönetim faaliyetlerinin yapıldığı gider yerleridir. Genel yönetim gider yerlerine; genel müdürlük, muhasebe ve finans müdürlüğü, hukuk işleri müdürlüğü örnek olarak verilebilir (Görsel 1.11).

Görsel 1.11: Genel yönetim gider yeri

Mobilya üretimi yapan bir işletmenin, gider yerleri şöyle bölümlenebilir (Şekil 1.2).

Şekil 1.2: Mobilya üretimi yapan bir işletmenin gider yerleri

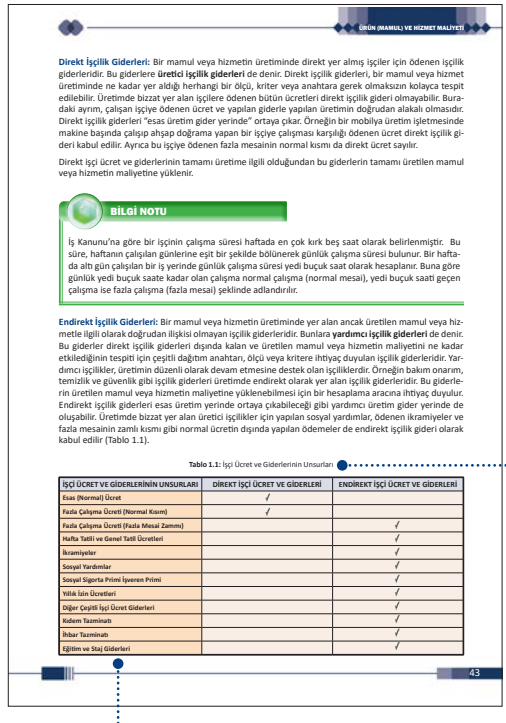
Otomobil üretimi yapan bir işletmenin, gider yerleri şöyle bölümlenebilir (Şekil 1.3).

Şekil 1.3: Otomobil üretimi yapan bir işletmenin gider yerleri

61

Konuyla ilgili şekli gösterir.

Konuyla ilgili şeklin adını ve numarasını gösterir.

ÜRÜN (MAMUL) VE HİZMET MALİYETİ

Direkt İşçilik Giderleri: Bir mamul veya hizmetin üretiminde direkt yer almış işçiler için ödenen işçilik giderleridir. Bu giderlere **üretici işçilik giderleri** de denir. Direkt işçilik giderleri, bir mamul veya hizmet üretiminde ne kadar yer aldığı herhangi bir ölçü, kriter veya anahtara gerek olmaksızın kolayca tespit edilebilir. Üretimde bizzat yer alan işçilere ödenen bütün ücretleri direkt işçilik gideri olmayabilir. Buradaki ayrım, çalışan işçiye ödenen ücret ve yapılan giderle yapılan üretimin doğrudan alakalı olmasıdır. Direkt işçilik giderleri "esas üretim gider yerinde" ortaya çıkar. Örneğin bir mobilya üretim işletmesinde makine başında çalışıp ahşap doğrama yapan bir işçiye çalışması karşılığı ödenen ücret direkt işçilik gideri kabul edilir. Ayrıca bu işçiye ödenen fazla mesainin normal kısmı da direkt ücret sayılır.

Direkt işçi ücret ve giderlerinin tamamı üretime ilgili olduğundan bu giderlerin tamamı üretilen mamul veya hizmetin maliyetine yüklenir.

BİLGİ NOTU

İş Kanunu'na göre bir işçinin çalışma süresi haftada en çok kırk beş saat olarak belirlenmiştir. Bu süre, haftanın çalışılan günlerine eşit bir şekilde bölünerek günlük çalışma süresi bulunur. Bir haftada altı gün çalışılan bir iş yerinde günlük çalışma süresi yedi buçuk saat olarak hesaplanır. Buna göre günlük yedi buçuk saate kadar olan çalışma normal çalışma (normal mesai), yedi buçuk saati geçen çalışma ise fazla çalışma (fazla mesai) şeklinde adlandırılır.

Endirekt İşçilik Giderleri: Bir mamul veya hizmetin üretiminde yer alan ancak üretilen mamul veya hizmetle ilgili olarak doğrudan ilişkisi olmayan işçilik giderleridir. Bunlara **yardımcı işçilik giderleri** de denir. Bu giderler direkt işçilik giderleri dışında kalan ve üretilen mamul veya hizmetin maliyetini ne kadar etkilediğinin tespiti için çeşitli dağıtım anahtarı, ölçü veya kritere ihtiyaç duyulan işçilik giderleridir. Yardımcı işçilikler, üretimin düzenli olarak devam etmesine destek olan işçilikledir. Örneğin bakım onarım, temizlik ve güvenlik gibi işçilik giderleri üretimde endirekt olarak yer alan işçilik giderleridir. Bu giderlerin üretilen mamul veya hizmetin maliyetine yüklenebilmesi için bir hesaplama aracına ihtiyaç duyulur. Endirekt işçilik giderleri esas üretim yerinde ortaya çıkabileceği gibi yardımcı üretim gider yerinde de oluşabilir. Üretimde bizzat yer alan üretici işçilikler için yapılan sosyal yardımlar, ödenen ikramiyeler ve fazla mesainin zamlı kısmı gibi normal ücretin dışında yapılan ödemeler de endirekt işçilik gideri olarak kabul edilir (Tablo 1.1).

Tablo 1.1: İşçi Ücret ve Giderlerinin Unsurları

İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	DİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ENDİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ
Esas (Normal) Ücret	✓	
Fazla Çalışma Ücreti (Normal Kısım)	✓	
Fazla Çalışma Ücreti (Fazla Mesai Zammı)		✓
Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri		✓
İkramiyeler		✓
Sosyal Yardımlar		✓
Sosyal Sigorta Primi İşveren Primi		✓
Yıllık İzin Ücretleri		✓
Diğer Çeşitli İşçi Ücret Giderleri		✓
Kıdem Tazminatı		✓
İhbar Tazminatı		✓
Eğitim ve Staj Giderleri		✓

43

Konuyla ilgili tabloyu gösterir.

Konuyla ilgili tablonun adını ve numarasını gösterir.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Günlük hayatta tükettiğiniz mamul ve hizmetleri üreten işletmeler üretim sürecinde sizce nelere ihtiyaç duyar? Düşüncelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Kullandığınız veya belirleyeceğiniz bir mamulün üretilebilmesi için hangi malzemeler gereklidir? Bu malzemeleri önem sırasına göre sıralayınız.

Konuyla ilgili hazırlık çalışmalarını gösterir.

BİLGİ NOTU

Yapılan bir harcamanın gidere dönüşmesi için harcama karşılığında sağlanan faydanın aynı dönemde tüketilmesi gerekir. Sağlanan fayda gelecek dönemlerde tüketilirse yapılan harcama maliyete dönüşür.

Konuyla ilgili bilgi notunu gösterir.

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: **Giderlerin İşletme Fonksiyonlarına Göre Bölümlenmesi**

Amaç: İşletmelerin fonksiyonel açıdan gider yeri bölümlemesini yapma amaçlarını kavramak.

Süre: 1 hafta

Konuyla ilgili öğrencinin kendisini geliştirmesine yönelik araştırma çalışmalarını gösterir.

1.1. ÖRNEK

A üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayı üretim döneminde ortaya çıkan giderleri ve bu giderlerin ait olduğu işletme fonksiyonlarına ait bilgiler aşağıdaki gibidir.

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde toplam 100.000,00 TL ilk madde ve malzeme gideri yapılmıştır. İlk madde ve malzemelerin giderlerinin tamamı üretimde kullanılmıştır.

İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde gerçekleşen işçi ücret ve giderleri toplamı 50.000,00 TL'dir. İşçi ücret ve giderlerinin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Konuyla ilgili örnek ikonu, numarası ve yönergesini gösterir.

1.3. ETKİNLİK

GG Mobilya üretim işletmesi ahşap mamulleri üretimi yapmaktadır. İşletmenin haziran ayına ait ilk madde ve malzeme hareketleri aşağıdaki gibidir.

1. Önceki aydan 500 m² sunta 80,00 TL / m² devretmiştir.
2. 04.06.20XX tarihinde 750 m² sunta 81,00 TL / m² alınmıştır. (1. parti)

Konuyla ilgili öğrenmelerin pekiştirilmesine yönelik etkinlikleri ve numarasını gösterir.

* Bu ders materyalinde ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılmıştır.

1. ÖĞRENME BİRİMİ
ÜRÜN (MAMUL) VE HİZMET MALİYETİ

KONULAR

1.1. STOK KARTI DÜZENLEMEK

1.2. GİDER DAĞITIMI YAPMAK

1.3. BİRİM MALİYETİ HESAPLAMAK

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

Gider, harcama, maliyet ve zarar kavramlarını

Giderleri sınıflandırmayı

Gider yeri ve ayrımını

Birim ve toplam maliyeti hesaplamayı

TEMEL KAVRAMLAR

- Birim maliyet
- Esas üretim gider yeri
- Genel üretim giderleri
- Gider
- Gider yeri
- Harcama
- İlk madde ve malzeme
- İşçilik giderleri
- Maliyet
- Yardımcı gider yerleri
- Zarar

1. ÜRÜN (MAMUL) VE HİZMET MALİYETİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

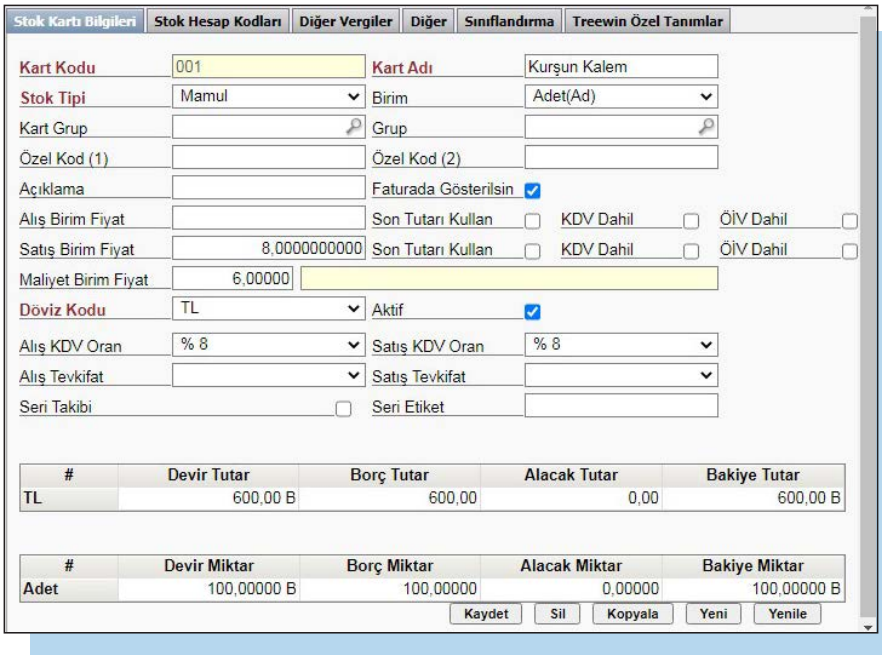
1. **Günlük hayatta tükettiğiniz mamul ve hizmetleri üreten işletmeler üretim sürecinde sizce nelere ihtiyaç duyar? Düşüncelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Kullandığınız veya belirleyeceğiniz bir mamulün üretilebilmesi için hangi malzemeler gereklidir? Bu malzemeleri önem sırasına göre sıralayınız.**

Mamul veya hizmet alım satımı yapan işletmeler, yaptıkları işlemleri **genel muhasebe** aracılığıyla kayıt altına alarak ihtiyaç duyulan bilgileri elde ederler. Üretim işletmelerinde ise ihtiyaç duyulan üretimle ilgili bilgiler **maliyet muhasebesi** tarafından sağlanır.

Üretim işletmeleri üretim sürecinde meydana gelen her türlü faaliyeti çeşitli ilke ve tekniklerle bir sistem içerisinde kayıt altına alırlar. Bu işlemler neticesinde üretilen mamul veya hizmet maliyetini doğru olarak belirlemiş olurlar. Üretilen mamul veya hizmet maliyetinin gerçeğe yakın bir şekilde hesaplanabilmesi maliyet muhasebesinin temel konusunu oluşturmaktadır. Maliyet muhasebesi tarafından üretilen bilgiler birim maliyet hesaplama, gider kontrolü, planlama ve işletmenin hedefleri doğrultusunda rekabet gücünü koruması için gerekli olduğu gibi işletme dışı bilgi kullanıcıları için de çok önemlidir.

1.1. STOK KARTI DÜZENLEMEK

Üretim işletmelerinde üretilen mamul veya hizmetlerin üretim sürecinde geçirdiği akışların belirli bir sistemde izlenmesi ihtiyacı maliyet muhasebesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Mamul veya hizmet üretebilmek için çeşitli unsurlara ihtiyaç duyulur. Ham madde (ilk madde ve malzeme), üretimin en önemli unsurlarından biridir. Üretimde kullanılan ham maddenin takip edilebilmesi için stok kartına ihtiyaç duyulur (Görsel 1.1).

Görsel 1.1: Stok kartı

1.1.1. Maliyet Muhasebesinin Amacı

Maliyet muhasebesi daha çok işletmenin üretim faaliyeti ile ilgili bilgiler üretir. Üretilen mamul ya da hizmetlerin maliyetini oluşturan unsurların türlerini, ortaya çıkış yerlerini ve ilgili olduğu mamul veya hizmet türlerini belirleyen ve izlenmesini sağlayan bir sistemdir. Böylelikle üretilen mamullerin maliyetinin hesaplanmasını sağlar. Maliyet muhasebesinin temel amaçları aşağıdaki gibidir.

- Üretilen mamul veya hizmetlerin birim maliyetini hesaplamak
- Maliyeti hesaplanmış mamul veya hizmetlerin satış fiyatını belirlemek
- Mevcut stok miktarını ve stok değerini hesaplamak
- Maliyet kontrolünü sağlamak
- Yapılan giderlerin denetimini sağlamak
- Planlamaya yardımcı olmak
- Kalite standartlarını korumak ve yükseltmek
- Yöneticilerin karar vermelerine destek olmak
- Plan ve bütçe çalışmalarına katkı sağlamak

Üretilen mal ve hizmetlerin maliyetini etkileyen birçok etken vardır. Üretim işletmelerinin maliyetlerini gerçeğe en yakın ve doğru olarak belirleyebilmeleri maliyet muhasebe sistemini etkin bir şekilde uygulamaları ile mümkün olur. Maliyeti doğru belirlenmiş mal ve hizmetlerin piyasa fiyatı da doğru belirlenerek alım ve satım işlemi istenilen düzeyde gerçekleşir. Böylece mevcut kaynakların etkin bir şekilde kullanılarak ülke ekonomisine katkı sağlanacağı gibi tüketiciler de ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlere istenilen fiyat ve miktarda sahip olurlar.

1.1.2. Maliyet Muhasebesi ve Finansal Muhasebe Arasındaki Fark

Finansal muhasebe ile maliyet muhasebesinin amaçları ve ilkeleri farklı olmasına rağmen iki muhasebe dalı da birbirleriyle iş birliği içerisindedir (Şekil 1.1).

MALİYET MUHASEBESİ

- İşletme içine yönelik bilgi üretir.
- İşletmenin en küçük parçasının görünümünü sunar.
- Üretilen bilgiler sık sık hazırlanarak rapor edilir.
- Tahmin yapmak, birim başına satış maliyetinin belirlenmesinde ve karşılaştırılmasında büyük bir önem taşır.
- Ölçü birimi olarak para, miktar ve diğer ölçüleri kullanır.

FİNANSAL MUHASEBE

- Hem işletme içine hem de işletme dışına bilgi üretir.
- İşletmenin geneli hakkında bilgi verir.
- Raporlar dönem sonlarında yapılmak zorundadır.
- Her işlem ve raporlama gerçek verilere ve belgelere dayanır.
- Ölçü birimi olarak parayı kullanır.

Şekil 1.1: Maliyet muhasebesi ve finansal muhasebenin karşılaştırılması

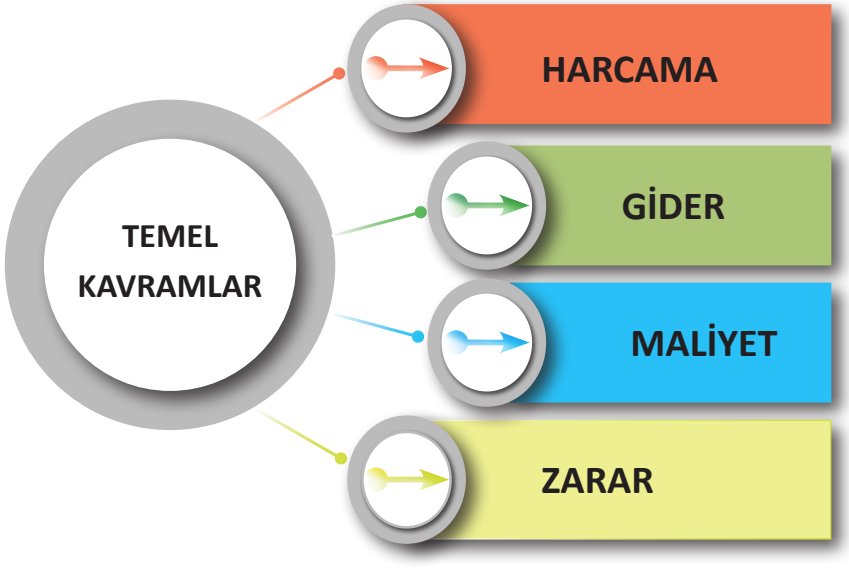
Finansal muhasebe; işletmede meydana gelen ekonomik ve mali nitelikteki olayları para ile ifade edilir bir şekilde kaydeden, sınıflandıran, özetleyen ve yorumlayan bilgi sistemidir. Böylece sermayenin durumunu belirleyerek faaliyetler sonucunda sermayede meydana gelen değişiklikleri ölçer. Bunun sonucunda da meydana gelen finansal değişmeler hakkında ilgili kişilere finansal tablolar (bilanço ve gelir tablosu) aracılığıyla bilgi verir.

Maliyet muhasebesinin temel amacı; üretim ve üretilen mamulle ilgili para ve miktar hareketlerinin bilgilerini işletme yönetimine sunmaktır. Maliyet muhasebesi işletme içine yönelik bilgiler üreterek bu bilgilerin yönetim aracı olarak kullanılmasında etkin rol üstlenir. Finansal muhasebede tutarlar belgelere dayanır ve kesindir. Maliyet muhasebesinde ise kullanılan maliyet yöntemine göre kesin veriler kullanılabileceği gibi tahmini veriler de kullanılabilir.

Maliyet muhasebesi finansal muhasebeden ilk madde ve malzeme tutarı, işçilik tutarı ve üretimle ilgili diğer verileri alır. Aldığı bu verileri çeşitli yöntemlerle işledikten sonra üretilen mamul veya hizmetin maliyetini ortaya çıkarır. Mamul veya hizmetin satışı sonucunda ortaya çıkan finansal değişiklikler ise finansal muhasebe aracılığıyla muhasebe kayıtlarında izlenmeye devam edilir.

1.1.3. Maliyet Muhasebesinde Kullanılan Temel Kavramlar

Gider, maliyet, harcama ve zarar sözcükleri maliyet muhasebesinde çok sık kullanılan kavramlardır. Bunlar çoğu zaman birbirlerinin yerine ve yanlış kullanılır. Mamul ve hizmet maliyetlerinin hesaplanmasında çok sık kullanılan bu kavramların ve aralarındaki ilişkilerin bilinmesi çok önemlidir (Şema 1.1).

Şema 1.1: Maliyet muhasebesinde kullanılan temel kavramlar

Harcama: Bir varlık edinme, hizmet sağlama ya da zararı karşılamak için yapılan fedakârlıklardır. Bu fedakârlıklar para ödeme, mal verme, hizmet sunma, borç altına girme ve ortaklık hakkı tanıma şeklinde olabilir. Harcama, bir mamul veya hizmet üretmek için yapılan ödemeler, borçlanmalar ve diğer varlık transferlerinin para ile ifadesidir. Örneğin işletmede kullanılmak üzere alınan bir otomobil için katlanılan fedakârlıklar (nakit ödeme, çek, senet verme, kredi kullanma), ham maddenin nakit veya kredili alınması ve kira bedelinin peşin olarak ödenmesi harcama sayılır.

Gider: Belirli bir zaman aralığı içinde kullanılarak tüketilen varlıkların (mamul ve hizmetler) parasal değeridir. İşletmelerin faaliyetlerini devam ettirerek varlıklarını sürdürebilmeleri ve gelir elde edebilmeleri için gider yapmaları gerekir. Gider işletme varlıklarının kullanılıp tüketilmesiyle oluşmaktadır. Gider, gelir sağlamak için tüketilen mamul ve hizmetlerin parasal tutarıdır. İşletmede kullanılan bir otomobil için ayrılan amortismanlar gider olur. Otomobil alımında katlanılan fedakârlığın tüketilen kısmı (amortisman) gidere dönüşmüş olur. Kullanıldıktan sonra ödenen kira, elektrik ve su bedelleri de gider olur.

Bir tüketimin gider olması için gerekli olan şartlar şunlardır:

- Tüketimin işletme faaliyetlerini gerçekleştirmek için yapılması
- Tüketimin belli bir zaman dilimine ait olması

Maliyet: Belirli bir amaca ulaşabilmek için yapılan fedakârlıkların parasal tutarıdır. Maliyet muhasebesi açısından maliyetin tanımı ise üretilen mamul ve hizmetler için yapılan fedakârlıkların parasal toplamıdır. Örneğin üretilen bir ekmek için kullanılan un, maya, su, tuz, çalışan işçilere ödenen ücret, elektrik, su giderleri, kira vb. katlanılan bütün fedakârlıklar üretilen ekmeğin maliyetini oluşturur.

Zarar: İşletmenin varlıklarındaki faydaya dönüşmeyen azalışlara **zarar** denir. Başka bir ifadeyle işletme faaliyetlerinin devamlılığı için gerekli olmayan veya normal sınırları aşan harcama ve tüketimlerdir. Örneğin bir malın çalınma, bozulma, çürüme ve kırılma gibi nedenlerle değerinin düşmesi veya kullanılamaması gider olarak değil zarar olarak ifade edilir. Kaynak kullanılarak azalmış ya da tükenmiş ancak karşılığında bir fayda sağlanamamıştır. İşletmenin zamanında ödemediği bir elektrik faturası bedelinin daha sonra ödendiğinde elektrik bedeli gider olurken gecikme cezası zarar olacaktır.

1.1.4. Harcama, Gider ve Maliyet Kavramlarının Birbirleriyle İlişkisi

Genel olarak gider, harcama ve maliyet kavramları aynı anlamda kullanılsa da bu kavramların anlamları ve birbirleriyle olan ilişkileri farklılık göstermektedir.

Yapılan bir ödemenin, borçlanmanın ya da taahhüttün gider mi harcama mı yoksa maliyet mi olduğu konusunda farklı kullanımlar vardır. Bu kavramlar arasında sıkı bir ilişki söz konusudur (Şema 1.2).

1.1.4.1. Harcama ve Gider Arasındaki İlişki

Harcama bir ödeme veya borçlanmadır. Her harcama gider olmayabilir. Örneğin kredili olarak alınan bir ham maddenin bedeli harcamadır. Bu borcun sonradan ödenmesi işlemi de harcama olur. Burada bir mamul veya hizmet tüketimi olmadığından gider oluşmamıştır. Yapılan harcama tüketildiğinde ise gidere dönüşür. Alınan ham madde üretime gönderildiğinde faydası tükenmiş olur ve yapılan harcama gidere dönüşür.

- Her harcama gider oluşturmaz.
- Her gider harcama değildir.
- Harcama giderden önce ortaya çıkabilir.
- Harcama ve gider aynı anda gerçekleşebilir.

1.1.4.2. Gider ve Maliyet Arasındaki İlişki

Gider ve maliyet kavramları benzer görünse de temelde farklı konuları ifade eder. Faydası tükenmiş maliyetlere **gider** denir. **Maliyet** ise mamul veya hizmetin üretilmesi için yapılan giderlerin toplamıdır. Bu açıdan gider, maliyetin bir unsurudur. Yapılan giderler mamul veya hizmetin üretimi için tüketildiğinde maliyete dönüşür.

Örneğin bir üretim işletmesinde ham maddenin alış bedeli ve satın alma giderleri (taşıma, satın alma esnasında ödenen komisyon, vergi, harç vb.) için yapılan ödeme ve borçlanmalar harcama olur. İlgili ham madde mamul üretimi için kullanıldığında ise gidere dönüşür. Yapılan bu giderlerin toplamı ise maliyete dönüşür.

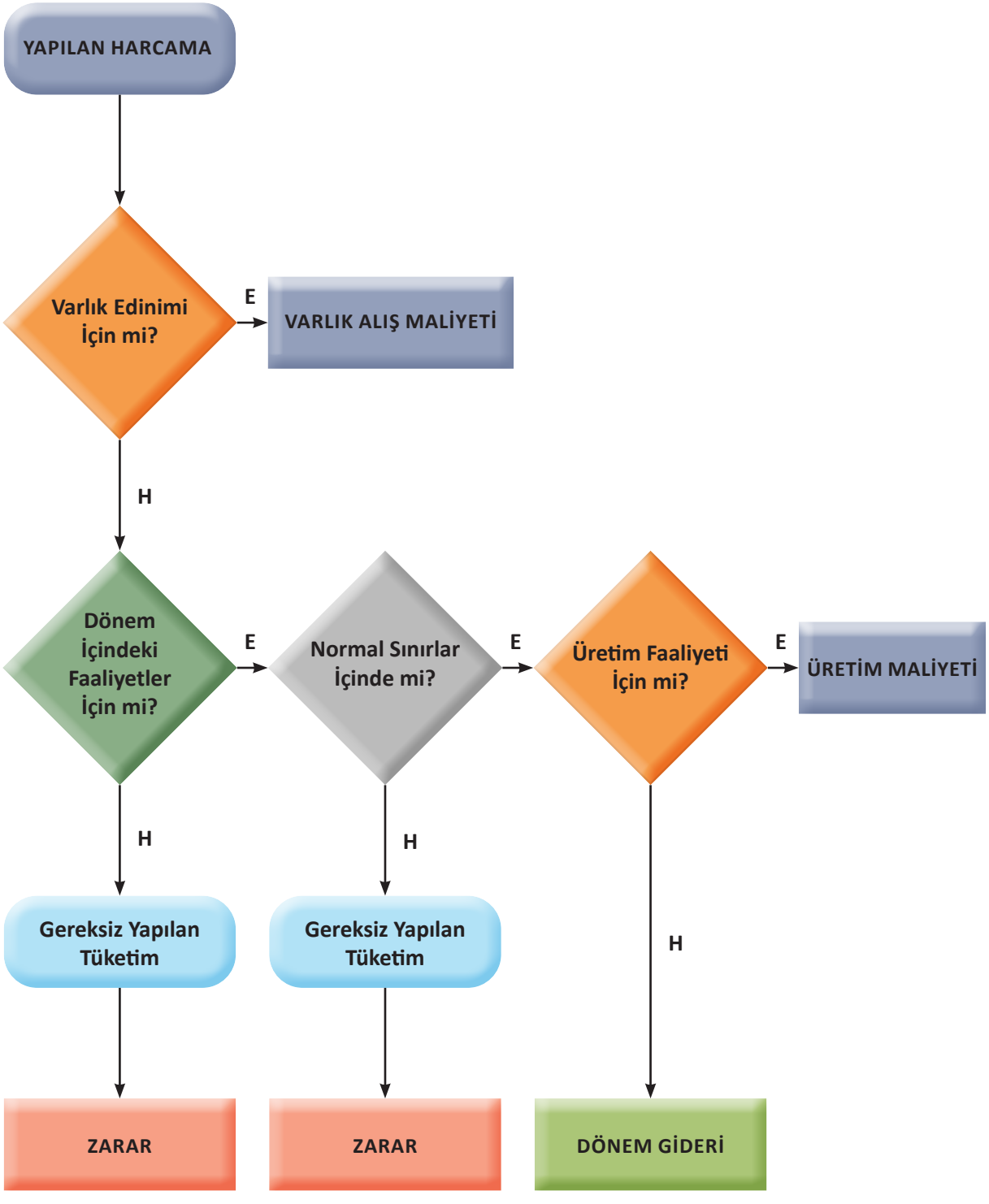
BİLGİ NOTU

Yapılan bir harcamanın gidere dönüşmesi için harcama karşılığında sağlanan faydanın aynı dönemde tüketilmesi gerekir. Sağlanan fayda gelecek dönemlerde tüketilirse yapılan harcama maliyete dönüşür.

1.1.4.3. Maliyet ve Harcama Arasındaki İlişki

Harcama, mal veya hizmet elde etmek veya kazanmak amacıyla gerçekleştirilen ödeme ve borçlanmadır. Yapılan harcamalar faydası tüketildiğinde gidere dönüşerek maliyeti oluşturur.

Örneğin ham maddenin alım bedeli ve satın alma giderleri için yapılan ödeme ve borçlanmalar harcama olur. İlgili ham madde mamul üretimi için kullanıldığında ise yapılan harcamalar maliyete dönüşür.

Şema 1.2: Harcama, gider, maliyet ve zarar ilişkisi

BİLGİ NOTU

Ekmek yapımında kullanılan un, maya, su ve tuz gibi malzemeler üretimin unsurlarını oluşturur. Bu unsurların satın alma bedelleri harcama olur. Bu unsurlar ekmek üretiminde kullanıldığı zaman harcamalar üretim giderine dönüşerek üretilen ekmeğin maliyetini oluşturur. Bu malzemeler kullanıldığı hâlde ekmek üretilemezse zarar meydana gelir. Bu durumda kaynaklar verimsiz kullanıldığından ülke ekonomisi zarar görür.

1.1. ETKİNLİK

Aşağıdaki açıklamaların ilgili oldukları kavrama ait kutucuğu işaretleyiniz.

SIRA NO.	AÇIKLAMALAR	HARCAMA	GİDER	MALİYET	ZARAR
1	İşletmeye gelen elektrik faturasının ödenmesi				
2	Üretim bölümünde kullanılan döküm makinesi için ayrılan amortisman tutarı				
3	Meyve suyu üretiminde kullanmak için alınan meyvelerin kullanılmaz hâle gelmesi				
4	Üretilen bir mamul için katlanılan işçi ücreti, ham madde bedeli, elektrik, su vb. tutarların tamamı				
5	Fabrika müdürünün kullanması için alınan otomobilin tutarı				
6	Çalışanlara ödenen bayram ikramiyesi				
7	Ödenmesi gereken bir verginin geç ödenmesi sonucu ödenen gecikme faizi				
8	1 Ocak 20XX tarihinde bir yıllık kiranın peşin olarak ödenmesi				

1.1.5. Giderlerin Sınıflandırılması

İşletmeler, sağlıklı karar alarak amaçlarına ulaşabilmek için giderlerinin belli bir düzende sınıflandırılmasını ister. Giderlerin sınıflandırılmasının temel amacı; işletme içindeki harcamaların kontrolünü sağlamak ve üretilen mamul veya hizmetin birim fiyatını doğru olarak belirlemektir. Giderler; çeşitlerine, işletme fonksiyonlarına, mamullere yüklenmesine, faaliyet hacmiyle olan ilişkilerine, kontrol edilebilirlik özelliklerine, fiilî olup olmamasına göre değişik açılardan sınıflandırılır (Şema 1.3). Giderlerin sınıflandırılmasında işletmenin yapısal ve hukuki özellikleri önem kazanmaktadır.

Şema 1.3: Giderlerin sınıflandırılması

1.1.5.1. Giderlerin Çeşitlerine Göre Sınıflandırılması

Bu sınıflandırmada giderler, ortaya çıkış biçimlerine ve türlerini belirten doğal isimlerine göre sınıflandırılır (Görsel 1.2).

Görsel 1.2: Gider çeşitleri

Bu sınıflandırma giderlerin ortaya çıkış şekillerine göre bölümlenmesini esas alır. Tek Düzen Hesap Planında yer alan 7/B seçeneğinde giderler çeşitlerine göre sınıflandırılmıştır (Şema 1.4).

Şema 1.4: Giderlerin çeşitlerine göre sınıflandırılması

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Mamul veya hizmetlerin üretimini gerçekleştirmek ve diğer işletme faaliyetlerinin (araştırma geliştirme, pazarlama, yönetim) devam etmesi için tüketilen direkt ilk madde ve malzeme, endirekt ilk madde ve malzeme ve kullanılan diğer malzeme bedelleri (ham madde, bakım onarım malzemeleri, temizlik malzemesi) bu gruba girer.

İşçi Ücret ve Giderleri: İşletme faaliyetlerini yürüterek üretim ve hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla çalışan işçilere ödenen ücretler ve tahakkuk ettirilen her türlü giderleri (esas işçilik ücreti, fazla mesai ücreti, ikramiyeler, yıllık izin ücretleri, SGK işveren primi, gece çalışma primi, tatil ücretleri, her türlü sosyal yardımlar) kapsar.

Memur Ücret ve Giderleri: İşletme faaliyetlerinin devamı için çalışan yönetici, memur ve büro personeli için tahakkuk edilen ve ödenen her türlü ödemelerdir.

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler: İşletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmek için dışarıdan sağladığı her türlü giderlerdir. Elektrik, su, haberleşme, doğal gaz, nakliye, dışarıdan sağlanan temizlik ve bakım işleri gibi giderler bu grupta yer alır. Burada en önemli nokta mamul veya hizmetin dışarıdan sağlanmasıdır.

Çeşitli Giderler: Yukarıda belirtilen giderlerin dışında kalan ve işletme faaliyetlerini sürdürebilmek için gerekli olan giderlerdir. Kira, yolluk, sigorta, reklam, noter, dava, icra giderleri, iştirak payı, meslek birliklerine ödenen aidat ve diğer giderler çeşitli giderler içerisinde yer alır.

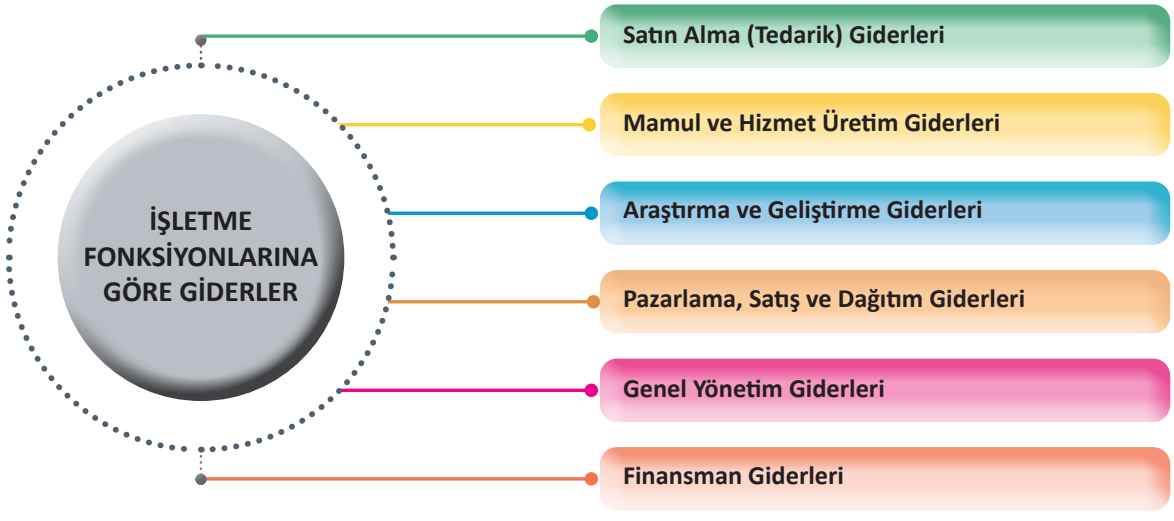
Vergi, Resim ve Harçlar: Yasal düzenlemelerle ortaya çıkan veya ödenen gider niteliğindeki gelir vergisi, katma değer vergisi, tapu ve belediye harçları, çevre temizlik ve emlak vergileri, motorlu taşıtlar vergisi gibi vergi, resim ve harçlar bu grubu oluşturur. Bu giderler devlete ödenen vergileri kapsar. Devlet topladığı bu vergileri sosyal ve ekonomik refahın artırılması, ekonomik istikrarın sağlanmasında kullanır.

Amortisman ve Tükenme Payları: İşletmeler faaliyetlerini devam ettirmek, mamul veya hizmet üretebilmek için maddi ve maddi olmayan duran varlık kullanırlar. Bu varlıklar için ayrılan amortisman giderleri ile özel tükenmeye tabi varlıklar için ayrılan itfa payları amortisman ve tükenme payları içerisinde yer alır.

Finansman Giderleri: İşletmenin finansman ihtiyacını yabancı kaynak kullanımı ile karşılaması nedeniyle ortaya çıkan faiz, kur farkı, kredi komisyonu, satıcılara ödenen vade farkları, bu alımlara ilişkin kredi sözleşme ve komisyon giderlerinden oluşur.

1.1.5.2. Giderlerin İşletme Fonksiyonlarına Göre Sınıflandırılması

İşletmenin yerine getirdiği işlevlerin dikkate alınmasıyla yapılan sınıflandırmadır. Giderler yerine getirilen işletme fonksiyonuna göre gruplandırılır ve ilgili oldukları fonksiyona ait defterikebir hesabında takip edilir. Tek Düzen Hesap Planında Maliyet Hesapları 7/A seçeneğinde giderler işletme fonksiyonlarına göre sınıflandırılmıştır (Şema 1.5).

Şema 1.5: Giderlerin işletme fonksiyonlarına göre sınıflandırılması

Satın Alma (Tedarik) Giderleri: İşletmelerin mamul veya hizmet üretimi için satın aldıkları varlıklar (ilk madde ve malzeme, ticari mal, demirbaş eşya gibi varlıklar ve hizmetler) için yapılan giderlerden oluşur. İşletmeler faaliyetlerini sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu mamul ve hizmetleri tedarik etmelidir. Bu mamul ve hizmetleri tedarik edebilmek için de çeşitli giderleri yapmak durumundadır. Örneğin alınan bir ham maddenin veya bir üretimde kullanılan makinenin taşınması için ödenen nakliye, komisyon, taşıma, hamaliye, montaj, sigorta vb. giderlere **satın alma (tedarik) giderleri** denir. Bu giderler, maliyet esasına göre (VUK 262. madde), satın alınan varlığın maliyetine eklenir. Bunun için satın alma giderlerinin izlendiği ayrı bir maliyet hesabı bulunmamaktadır.

Mamul ve Hizmet Üretim Giderleri: Bir mamul veya hizmetin üretimi esnasında ortaya çıkan giderlerin toplamı **üretim maliyeti** olarak adlandırılır. İşletmelerin üretim fonksiyonunu yerine getirebilmek için mamul veya hizmet üretiminde kullandığı ilk madde ve malzeme, işçilik ve genel üretim giderleri gibi ortaya çıkan bütün giderler, üretim giderleri içerisinde yer alır (VUK 275. madde). Üretim giderleri, daha sonra üretilen mamul veya hizmet maliyetini oluşturur. Bu nedenle bu maliyetler maliyet muhasebesinin esas konusunu oluşturur.

Araştırma ve Geliştirme Giderleri: Üretimi yapılan ve yapılacak mamullerin maliyetini düşürmek, satışlarını arttırmak, üretim yöntemlerini geliştirmek, yeni ürün ve yöntemleri bulmak için çeşitli konularda araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunabilirler. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan giderler araştırma ve geliştirme giderleri grubunda yer alır.

Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri: Üretimi tamamlanan mamul ve hizmetlerin tüketiciye ulaştırılıncaya kadar ortaya çıkan giderlerdir. Depolama maliyetleri, pazarlama elemanlarının maaşları, reklam ve pazarlama için kullanılan malzeme giderleri ve burada kullanılan demirbaşların amortisman giderleri bu grupta yer alır.

Genel Yönetim Giderleri: İşletmenin faaliyetlerini devam ettirebilmesi için gerekli olan ve diğer fonksiyonel giderlerde olmayan bütün giderler genel yönetim giderleri içerisine girer. İşletme politikalarının tespiti, yönetim ve organizasyon, halkla ilişkiler, güvenlik, genel kurul, yönetim kurulu, hukuk işleri, personel işleri ve mali işler vb. genel yönetim faaliyetlerine ilişkin yapılan tüm giderler bu grupta yer alır.

Finansman Giderleri: İşletmenin finansman ihtiyacını yabancı kaynaktan sağlaması ile ortaya çıkan faiz, komisyon, vadeli alım vade ve kur farkı ile banka giderleri gibi giderler finansman gideri içerisinde yer alır. Finansman giderleri işletmenin finansman fonksiyonuna bağlı olarak ortaya çıkar ve dönem giderlerinden ayrı gösterilir.

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: Giderlerin İşletme Fonksiyonlarına Göre Bölümlenmesi

Amaç: İşletmelerin fonksiyonel açıdan gider yeri bölümlemesini yapma amaçlarını kavramak.

Süre: 1 hafta

Yönerge: Çevrenizde faaliyet gösteren bir mamul üretim işletmesini aşağıdaki basamaklar doğrultusunda ziyaret ediniz.

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alınız.
2. İşletmenin bünyesinde oluşturulan bölümleri ve bölümlerde gerçekleştirilen faaliyetleri gözlemleyerek not alınız.
3. Aldığınız notlardan yola çıkarak işletmenin bölümlerini anlatan bir şema oluşturunuz.
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
4. Gözlemlerinizi ve şemanızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.1.5.3. Giderlerin Mamullere Yüklenmesine Göre Sınıflandırılması

Giderlerin yükleneceği birimlerle arasında direkt veya endirekt ilişki olabilir. Bu gider sınıflandırılmasında giderlerin üretilen mamul veya hizmetin üretim maliyetine doğrudan yüklenip yüklenemediğine bakılır. Giderler mamullere yüklenirken direkt gider ve endirekt gider olarak ikiye ayrılır.

Direkt (Dolaysız) Giderler: İşletmede ortaya çıkan bir giderin hangi mamul için ne kadar yapıldığı hiçbir hesaplamaya ihtiyaç duyulmadan belirlenebiliyorsa direkt gider niteliğindedir. Direkt giderler mamul veya hizmetin üretim maliyetine bir hesaplamaya ihtiyaç duyulmadan doğrudan yüklenebilirler. Örneğin elbise üretiminde kullanılan kumaş, otomobil üretiminde kullanılan motor ve bunların üretiminde çalışan işçilerin aldıkları normal ücret direkt giderdir.

Endirekt (Dolaylı) Giderler: İşletmede ortaya çıkan bir gider üretilen mamul veya hizmetin üretim maliyetine doğrudan yüklenmiyor, bunun için bir hesaplamaya ihtiyaç duyulursa bu giderler endirekt gider niteliğindedir. Üretimde çalışan bir işçinin yıllık izin ücreti, üretimde kullanılan bir makinenin amortisman gideri ve fabrika bekçisinin aldığı ücret endirekt gider niteliğindedir. Endirekt giderlerin üretilen mamul veya hizmet ile doğrudan ilişkisi kurulamamaktadır.

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: Giderleri Mamullere Yüklenmesine Göre Sınıflandırma

Amaç: Direkt ve endirekt gider ayrımını yapabilmek.

Süre: 1 gün

Yönerge: Aşağıdaki çalışmaları yaparak giderlerin mamullere yüklenmesine göre sınıflandırmasını yapınız.

1. Evinizde hazırlanan bir yemeğin hazırlanmasında hangi malzemelerin kullanıldığını aşağıya listeleyiniz.

   .....
   .....
   .....
   .....

2. Kullanılan malzemelerin hangilerinin direkt malzeme, hangilerinin endirekt malzeme olduğunu aşağıya yazınız.

   .....
   .....
   .....
   .....

1.1.5.4. Giderlerin Faaliyet Hacmiyle İlişkilerine Göre Sınıflandırılması

Faaliyet hacmi işletmeler için bir çalışma ölçüsü birimidir. İşletmeler mevcut kapasitelerini ifade etmek için faaliyet ölçüsü kavramını kullanırlar. Faaliyet hacmi ölçüsü her işletme için değişik ölçütlerde olabilir. Satış miktarı, üretim miktarı, satış tutarı, çalışma saati, vb. ölçüler faaliyet hacmi olarak kullanılabilir. Giderler faaliyet hacmiyle ilişkilerine göre üç gruba ayrılır.

- Sabit giderler
- Değişken giderler
- Karma giderler (yarı değişken giderler ve yarı sabit giderler)

Sabit Giderler: Belirli bir dönemde faaliyet hacminin artmasından veya azalmasından etkilenmeyen ve sabit kalan giderlerdir. Örneğin kira gideri işletmenin bir ay içinde ürettiği üretim miktarından veya satış miktarından etkilenmeyerek sabit kalır. Aynı şekilde fabrikada güvenlik görevlisi olarak çalışan kişinin almış olduğu ücret de üretim veya satış miktarına bağlı olarak değişmeyecektir.

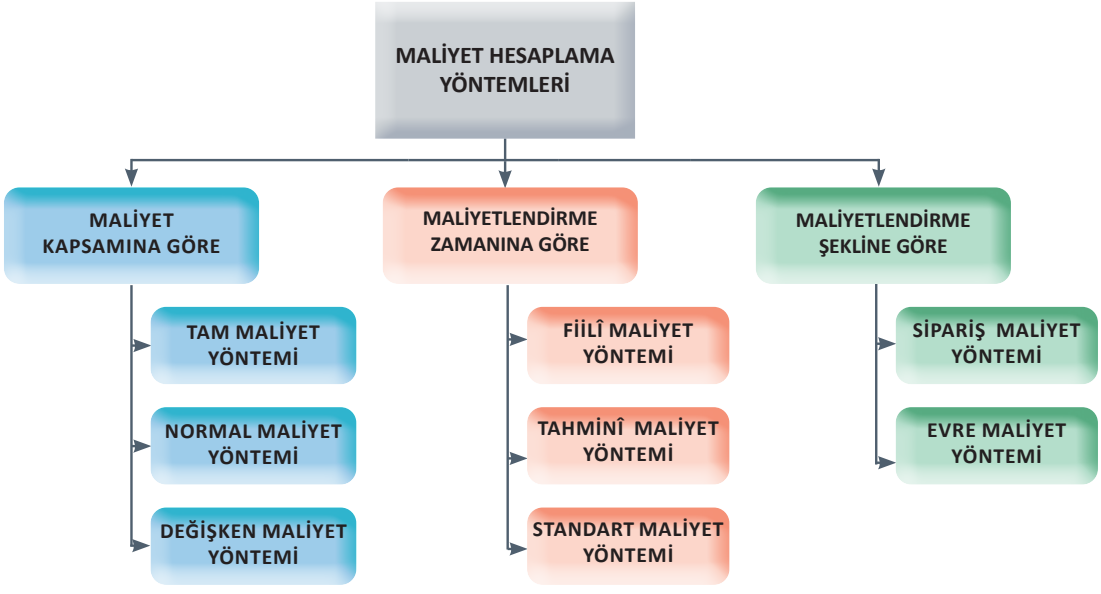
Değişken Giderler: Belirli bir dönemde faaliyet hacmine göre artan veya azalan giderlerdir. Bu giderler faaliyet hacmiyle doğru orantılıdır. Örneğin ilk madde ve malzeme giderleri üretim arttığı zaman yükselir, üretim azaldığı zaman ise düşer. Aynı şekilde enerji giderleri de üretime bağlı olarak artar ya da azalır.

Karma Giderler (Yarı Değişken Giderler ve Yarı Sabit Giderler): Bünyesinde sabit ve değişken maliyetleri bir arada bulunduran giderlerdir. Karma giderler üretim miktarının bir seviyeye kadar olan kısmında sabit, sonrasında ise değişken giderlerdir. İşletme, faaliyeti sıfır olsa da sabit giderlere katlanır. Faaliyet hacmi artığında ise karma giderler de artar. Örneğin üretimde kullanılan torna, freze, kaynak ekipmanı, pres ve kalıp makinesi gibi araçların hiç kullanılmasalar bile katlanılması gereken bakım onarım giderleri

vardır. Üretim miktarı belli bir seviyenin üstüne çıktığında bu giderler artış göstererek değişken gidere dönüşür. Direkt işçilik giderleri de üretimin belirli bir seviyeye kadarki kısmında sabittir. Belirli seviyenin üstüne çıkması durumunda ise prim veya fazla mesai ücreti oluşur.

1.1.6. Maliyet Hesaplama Yöntemleri

İşletmeler, genellikle işletmenin amacına hizmet eden, karar verme ve kontrol sürecine katkı sağlayan bir maliyet biçimi hesaplama yöntemi seçer. Maliyet hesaplama yöntemi seçilirken işletmenin üretim biçimi, üretilen mamullerin yapısı, kullanılan teknoloji gibi pek çok faktörün göz önünde bulundurulması gerekir. Maliyet hesaplama yöntemleri; maliyet kapsamına, maliyetlendirme zamanına ve maliyetlendirme şekline göre sınıflandırılabilir (Şema 1.6).

Şema 1.6: Maliyet hesaplama yöntemleri

Maliyet Kapsamına Göre Maliyet Hesaplama Yöntemleri

a) Tam Maliyet Hesaplama Yöntemi: Üretim döneminde ortaya çıkan giderlerin herhangi bir ayrıma tabi tutulmadan üretim maliyetine eklendiği yöntemdir. Bu yöntemde giderler üretim maliyetine eklenirken sabit veya değişken ayrımı yapılmaz.

b) Normal Maliyet Hesaplama Yöntemi: Bu yöntemde üretim maliyeti hesaplanırken değişken üretim giderlerinin tamamı üretim maliyetine eklenir. Sabit üretim giderlerinin ise kullanılan kapasiteye ait bölümü üretim maliyetine eklenir.

c) Değişken Maliyet Hesaplama Yöntemi: Değişken üretim giderleri üretim maliyetine yüklenirken, sabit üretim giderleri üretim maliyetine eklenmez. Sabit giderler dönem gideri olarak gelir tablosuna aktarılır.

Maliyetlendirme Zamanına Göre Maliyet Hesaplama Yöntemleri

a) Fiilî Maliyet Hesaplama Yöntemi: Üretim aşamaları gerçekleştikten ve fiilî üretim yapıldıktan sonra ortaya çıkan fiilî üretim giderlerinin üretim maliyetine eklendiği yöntemdir.

b) Tahminî Maliyet Hesaplama Yöntemi: Üretim aşamaları gerçekleşmeden önce üretim giderlerinin tahminî olarak üretim maliyetine eklendiği yöntemdir.

c) Standart Maliyet Hesaplama Yöntemi: Üretimden önce üretilen mamul maliyetlerini bilimsel yöntem ve tekniklerle belirleyerek hesaplayan yöntemdir.

Maliyetlendirme Şekline Göre Maliyet Hesaplama Yöntemleri

a) Sipariş Maliyet Hesaplama Yöntemi: Bu yöntemde DİMMG (direkt ilk madde ve malzeme giderleri) ile DİG (direkt işçilik giderleri) üretim partileri bazında direkt olarak tespit ve takip edilir. Genel üretim giderleri ise giderin cinsine göre siparişlere yüklenir ve takip edilir. Bu yöntem genellikle her mamulü ayrı üretim partisi hâlinde üreten işletmeler tarafından kullanılır. Yöntemin temel amacı her siparişin maliyetini ayrı olarak hesaplamaktır.

b) Evre Maliyet Hesaplama Yöntemi: Genellikle tek bir mamulün üretimini yapan işletmeler tarafından kullanılır. Bu yöntemde üretim maliyetleri üretimin her bir evresinde belirlenir.

İşletmeler maliyet sistemlerini belirlerken maliyet belirleme yöntemlerinin bir tanesini uygulayabilecekleri gibi birden fazla maliyet yöntemini aynı anda uygulayabilirler. Bazı maliyet yöntemleri birbirlerinin alternatifi değil daha çok tamamlayıcısıdır.

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: İşletmelerin maliyet hesaplama yöntemlerinin belirlenmesinde kullanılan kriterler

Amaç: İşletmelerin üretim teknolojileri ve maliyet hesaplama yöntemlerini kavramak.

Süre: 1 hafta

Yönerge: Çevrenizde faaliyet gösteren bir mamul üretim işletmesini aşağıdaki basamaklar doğrultusunda ziyaret ediniz.

1. İşletmeyi ziyaret edeceğiniz tarihi belirleyerek işletmeden randevu alınız.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alınız.
3. İşletmenin ürettiği mamul, üretim yöntemi ve teknoloji ile ilgili bilgileri not alınız.

   .....
   .....

4. İşletmenin yöneticisi siz olsaydınız üretilen mamul için kullanılan üretim yöntemi ve teknolojisinde ne tür değişiklikler ve yenilikler yapabileceğinizi nedenleriyle birlikte aşağıdaki boş bırakılan kısma yazınız.

   .....
   .....

5. Yakın bir gelecekte üretim teknolojilerinde ne gibi yenilikler olabileceğini araştırınız.
6. Yaptığınız çalışmalarla ilgili bir sunu hazırlayarak arkadaşlarınıza sununuz.

1.1.7. Gider Çeşitlerinin İşletme Fonksiyonlarına Dağıtılması

Çeşitlerine göre ortaya çıkan giderlerin işletme fonksiyonlarına dağıtılabilmesi için giderin hangi işletme fonksiyonuna göre yapıldığının bilinmesi gerekir. Bir gider çeşidinin işletme fonksiyonuna göre gruplanabilmesi için bilinmesi gerekenler şunlardır:

- Giderin hangi işletme fonksiyonunun yerine getirilmesi için yapıldığının bilinmesi
- Gider, birden fazla işletme fonksiyonunu yerine getirmek için yapılmış ise her bir fonksiyona düşen gider payının bilinmesi gerekir. Örneğin işletmede ortaya çıkan 20.000,00 TL işçilik giderinin ne kadarının üretimle ilgili olduğunun ve ne kadarının üretim dışı faaliyetlerle ilgili olduğunun bilinmesi gerekir.

1.1. ÖRNEK

A üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayı üretim döneminde ortaya çıkan giderleri ve bu giderlerin ait olduğu işletme fonksiyonlarına ait bilgiler aşağıdaki gibidir.

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde toplam 100.000,00 TL ilk madde ve malzeme gideri yapılmıştır. İlk madde ve malzemelerin giderlerinin tamamı üretimde kullanılmıştır.

İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde gerçekleşen işçi ücret ve giderleri toplamı 50.000,00 TL'dir. İşçi ücret ve giderlerinin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 25.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 12.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 9.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 4.000,00 TL

Memur Ücret ve Giderleri: Dönemde ortaya çıkan memur ücret ve giderlerinin toplamı 40.000,00 TL'dir. Memur ücret ve giderlerinin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 3.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 7.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 10.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 20.000,00 TL

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler: Dönemde 4.000,00 TL elektrik, 1.000,00 TL su, 2.000,00 TL doğal gaz ve 3.000,00 TL haberleşme gideri ödenmiştir. Bu giderlerin işletme fonksiyonları bakımından dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 4.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 2.500,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 1.500,00 TL
- **Genel Yönetim:** 2.000,00 TL

Çeşitli Giderler: Dönemde 10.000,00 TL kira, 5.000,00 TL sigorta, 2.000,00 TL noter ve 3.000,00 TL reklam gideri yapılmıştır. Bu giderlerin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 6.500,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 4.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 3.500,00 TL
- **Genel Yönetim:** 6.000,00 TL

Vergi, Resim ve Harçlar: Dönemde tahakkuk eden vergi, resim ve harçlar toplamı 12.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonları bakımından dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 2.500,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 4.500,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 3.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 2.000,00 TL

Amortisman ve Tükenme Payları: İşletme faaliyetlerinde kullandığı maddi duran varlıklar için dönemde 15.000,00 TL amortisman hesaplamış olup bu giderlerin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 7.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 1.500,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 2.500,00 TL
- **Genel Yönetim:** 4.000,00 TL

Finansman Giderleri: Dönemde tahakkuk eden faiz gideri toplamı 8.000,00 TL olup tamamı kısa vadelidir.

İstenen: A üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayı dönemine ait gider çeşitlerinin işletme fonksiyonlarına dağıtımına ilişkin tabloyu düzenleyiniz.

GİDER ÇEŞİTLERİNİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIM TABLOSU

İŞLETME FONKSİYONU / GİDER ÇEŞİDİ	TOPLAM	ÜRETİM FONKSİYONU	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME FONKSİYONU	PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM FONKSİYONU	GENEL YÖNETİM FONKSİYONU	FİNANSMAN FONKSİYONU
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	100.000,00	100.000,00	-	-	-	-
İşçi Ücret ve Giderleri	50.000,00	25.000,00	12.000,00	9.000,00	4.000,00	-
Memur Ücret ve Giderleri	40.000,00	3.000,00	7.000,00	10.000,00	20.000,00	-
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	10.000,00	4.000,00	2.500,00	1.500,00	2.000,00	-
Çeşitli Giderler	20.000,00	6.500,00	4.000,00	3.500,00	6.000,00	-
Vergi, Resim ve Harçlar	12.000,00	2.500,00	4.500,00	3.000,00	2.000,00	-
Amortisman ve Tükenme Payları	15.000,00	7.000,00	1.500,00	2.500,00	4.000,00	-
Finansman Giderleri	8.000,00	-	-	-	-	8.000,00
TOPLAM	255.000,00	148.000,00	31.500,00	29.500,00	38.000,00	8.000,00

1.2. ETKİNLİK

E üretim işletmesinin 20XX yılı şubat ayı üretim döneminde ortaya çıkan giderleri ve bu giderlerin gider yerlerine (fonksiyonları) ait bilgiler aşağıdaki gibidir.

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde toplam 150.000,00 TL ilk madde ve malzeme tüketilmiştir. İlk madde ve malzemelerin giderlerinin tamamı üretimde kullanılmıştır.

- **Üretim:** 100.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 20.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 18.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 12.000,00 TL

İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde ortaya çıkan işçi ücret ve giderleri toplamı 100.000,00 TL'dir. İşçi ücret ve giderlerinin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 50.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 25.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 10.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 15.000,00 TL

Memur Ücret ve Giderleri: Dönemde gerçekleşen memur ücret ve giderleri toplamı 60.000,00 TL'dir. Memur ücret ve giderlerinin işletme fonksiyonları bakımından dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 5.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 10.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 20.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 25.000,00 TL

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler: Dönemde 6.000,00 TL elektrik, 4.000,00 TL su, 3.000,00 TL doğal gaz ve 2.000,00 TL haberleşme gideri ödenmiştir. Bu giderlerin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 7.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 2.500,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 2.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 3.500,00 TL

Çeşitli Giderler: Dönemde 12.000,00 TL kira, 4.000,00 TL sigorta, 1.500,00 TL noter ve 2.500,00 TL reklam gideri yapılmıştır. Bu giderlerin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 5.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 3.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 4.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 8.000,00 TL

Vergi, Resim ve Harçlar: Dönemde tahakkuk eden vergi, resim ve harçlar toplamı 15.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonları bakımından dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 3.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 5.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 4.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 3.000,00 TL

Amortisman ve Tükenme Payları: İşletme faaliyetlerinde kullandığı maddi duran varlıklar için dönemde 10.000,00 TL amortisman hesaplamış olup bu giderlerin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 3.500,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme:** 2.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım:** 3.000,00 TL
- **Genel Yönetim:** 1.500,00 TL

Finansman Giderleri: Dönemde tahakkuk eden faiz gideri toplamı 5.000,00 TL olup tamamı kısa vadelidir.

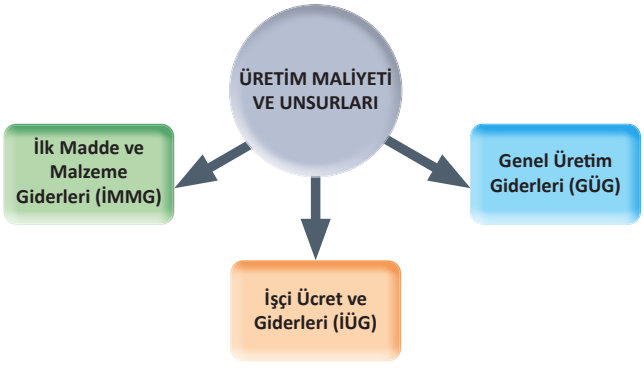
İstenen: E üretim işletmesinin 20XX yılı şubat ayı üretim dönemine ait gider çeşitlerinin işletme fonksiyonlarına dağıtımına ilişkin tabloyu düzenleyiniz.

GİDER ÇEŞİTLERİNİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIM TABLOSU						
İŞLETME FONKSİYONU / GİDER ÇEŞİDİ	TOPLAM	ÜRETİM FONKSİYONU	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME FONKSİYONU	PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM FONKSİYONU	GENEL YÖNETİM FONKSİYONU	FİNANSMAN FONKSİYONU
İlk Madde ve Malzeme Giderleri						
İşçi Ücret ve Giderleri						
Memur Ücret ve Giderleri						
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler						
Çeşitli Giderler						
Vergi, Resim ve Harçlar						
Amortisman ve Tükenme Payları						
Finansman Giderleri						
TOPLAM						

1.1.8. Üretim Maliyeti ve Unsurları

Maliyet muhasebesinin en önemli amacı üretilen mamul ve hizmetlerin maliyetlerinin belirlenmesidir. Bir mamul veya hizmetin üretimi için yapılan bütün giderler üretilen mamul veya hizmetin maliyetini oluşturur.

Üretim maliyetini oluşturan unsurlar fonksiyonel açıdan şu şekilde sınıflandırılır (Şema 1.7).

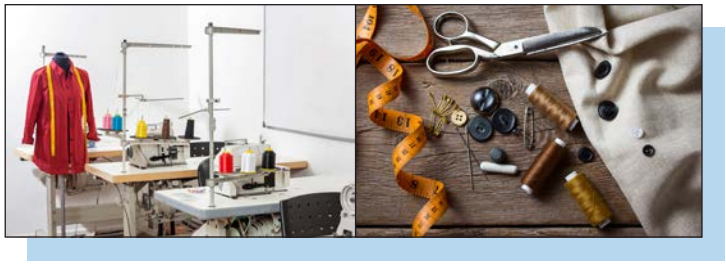

Şema 1.7: Üretim maliyeti ve unsurları

1.1.8.1. İlk Madde ve Malzeme Giderleri

İlk madde ve malzeme giderleri üretim işletmelerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan ham madde (ilk madde), yardımcı madde, işletme malzemesi, ambalaj malzemesi ve diğer malzemeler için yapılan giderleridir. İlk madde ve malzeme giderleri üretim fonksiyonuna ait olabileceği gibi üretim dışı fonksiyonlara da ait olabilmektedir.

Bir üretim işletmesinin üretim yapabilmesi amacıyla kullandığı her türlü ilk madde ve malzemenin parasal tutarı yapılan üretimin ilk madde ve malzeme maliyetini oluşturur (Görsel 1.3).

Görsel 1.3: İlk madde ve malzeme

İlk Madde ve Malzeme Giderlerinin Sınıflandırılması

Bir mamulün üretilmesi için kullanılan her türlü ilk madde ve malzemenin parasal ifadesi ilk madde ve malzeme giderlerini oluşturur. Bu giderler üretilen mamulle ilişkilendirilmesi bakımından **direkt ilk madde ve malzeme** ve **endirekt ilk madde ve malzeme** olarak sınıflandırılır. Endirekt malzeme giderleri de **yardımcı malzeme** ve **işletme malzemesi** şeklinde ikiye ayrılır (Şema 1.8).

Şema 1.8: İlk madde ve malzeme giderleri

Üretim Faaliyetleri ile İlgili İlk Madde ve Malzeme Giderleri

Bir mamul veya hizmetin üretiminde yer alan ilk madde ve malzeme giderleridir. Bunlar **direkt ve endirekt** ilk madde ve malzeme gideri olarak ikiye ayrılır.

Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri (DİMMG)

Üretilen mamulün bünyesine girerek mamulün esas fiziki yapısını oluşturan ve üretilen mamul için ne kadar kullanıldığı izlenebilen ilk madde ve malzemeler için yapılan giderler **direkt ilk madde** ve **malzeme gideri** olarak adlandırılır. DİMMG hangi mamul için ne kadar tüketildiği veya kullanıldığı izlenebildiğinden mamullerin maliyetine yüklenirken herhangi bir dağıtım aracı kullanılmaz.

İşletmeler üretimde kullandıkları direkt ilk madde ve malzemelerini kendi bünyelerinde üretebilecekleri gibi satın alma yoluyla da tedarik edebilirler.

Örneğin peynir üretiminde kullanılan süt, mobilya ve kâğıt üretiminde kullanılan ağaç, ekmek üretiminde kullanılan un, giysi üretiminde kullanılan kumaş ve iplik gibi malzemeler direkt ilk madde ve malzemedir. İşletme, bu ham maddeyi kendi kurduğu bir tesisten elde edebileceği gibi başka bir yerden de alabilir.

Direkt ilk madde ve malzemeler işlenmemiş olabileceği gibi işlenmiş de olabilir. Burada önemli olan direkt ilk madde ve malzemelerin üretilecek mamul için ana malzeme olmasıdır.

Direkt İlk Madde ve Malzeme İşlemlerinin İzlenmesi

Direkt ilk madde ve malzemeler yapılan üretimin en önemli unsurudur. Üretim işletmeleri mamul veya hizmet üretebilmek için çok fazla değişik türde ilk madde ve malzemeye ihtiyaç duyabilirler. Bu maddeler üretilen mamulün bünyesine girerek esas yapısını oluşturur. Direkt ilk madde ve malzemelerin hangi mamul için ne kadar kullanıldığının takip edilerek tam olarak belirlenmesi çok önemlidir. Üretim işletimlerinin faaliyetlerine etkin bir şekilde devam edebilmesi için ilk madde ve malzemelerin istenilen zamanda, istenilen yerde, istenilen miktar ve kalitede bulundurulması gerekir. İşletmeler bunu sağlamak için stok kartı, muayene raporu, istek fişi, teslim alma ve muayene raporu gibi çeşitli yöntemleri ve formları kullanır.

Bunlar içerisinde en fazla tercih edilerek kullanılan yöntem "stok kartları" ile takip edilerek yapılan stok değerleme yöntemidir. Mamul üretiminde kullanmak için alınan değişik ve farklı nitelikteki her bir ilk madde ve malzeme için ayrı ayrı sok kartı açılır. Böylece ilk madde ve malzeme alımları, üretime gönderilme işlemleri, kalan ilk madde ve malzeme bilgileri miktar ve tutar olarak takip edilir.

Stok Değerleme Yöntemleri

Stokların değerlemesini yapabilmek için çeşitli stok değerleme yöntemleri bulunmaktadır. Bu yöntemlerin hepsi stoklarda meydana gelen hareketleri ve bunların parasal değerlerinin izlenmesini sağlar. Bunlar arasındaki temel fark alınan ilk madde ve malzemenin üretime gönderilmesinde izlenen yöntemdir.

İşletmede uygulanan stok değerleme yöntemi muhasebe ve vergi uygulamaları açısından farklı sonuçlar ortaya çıkarır. Stok değerleme yöntemleri aşağıda sıralanmıştır.

a) Has (Gerçek) Maliyet Yöntemi

Alınan ilk madde ve malzemelerin rahatça birbirinden ayrılarak izlenebildiği ve her bir ilk madde ve malzemenin hangi partiden üretime sevk edildiğinin tespit edilebildiği durumlarda kullanılır. Bu yöntem miktar ve çeşit olarak az olan ilk madde ve malzemelerin takibinde tercih edilir. Üretime gönderilen ilk madde ve malzeme hangi partiden alınmış ise o fiyat üzerinden değerleme yapılır. Has maliyet yönteminde üretime gönderilen her bir ilk madde ve malzeme ile stokta kalan ilk madde ve malzeme gerçek maliyeti ile değerlenir. Has maliyet yönteminin kullanılabilmesi için alınan her ilk madde ve malzeme işletme deposunda partiler hâlinde ayrı olarak depolanmalıdır.

1.2. ÖRNEK

M üretim işletmesi un üretimi yapmaktadır. İşletme stok değerleme yöntemi olarak has maliyet yöntemini kullanmaktadır. İşletmenin kasım ayına ait ilk madde ve malzeme hareketleri aşağıdaki gibidir.

1. Önceki aydan 30.000 kg buğday 4,00 TL / kg devretmiştir.
2. 02.11.20XX tarihinde 45.000 kg buğday 4,10 TL / kg alınmıştır. (1. parti)
3. 05.11.20XX tarihinde 45.000 kg buğday üretime sevk edilmiştir. (1. parti alıştan)
4. 06.11.20XX tarihinde 40.000 kg buğday 4,20 TL / kg alınmıştır. (2. parti)
5. 09.11.20XX tarihinde 30.000 kg buğday üretime sevk edilmiştir. (Devreden stoktan)
6. 12.11.20XX tarihinde 48.000 kg buğday 4,25 TL / kg alınmıştır. (3. parti)
7. 16.11.20XX tarihinde 46.000 kg buğday üretime sevk edilmiştir. (3. parti alıştan)
8. 20.11.20XX tarihinde 63.000 kg buğday 4,30 TL / kg alınmıştır. (4. parti)
9. 25.11.20XX tarihinde 40.000 kg buğday üretime sevk edilmiştir. (2. parti alıştan)
10. 30.11.20XX tarihinde 58.000 kg buğday üretime sevk edilmiştir. (4. parti alıştan)

İstenenler

a) Stoklarını has maliyet yöntemine göre değerleyen M gıda üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Stok Kartının Düzenlenmesi

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI

Cinsi ve Kodu	:	Buğday	**Asgari Miktar :**	
Ölçü Birimi	:	Kilogram	**Azami Miktar :**	
Dönemi	:	Kasım 20XX		
Stok Değerleme Yöntemi	:	Has (Gerçek) Maliyet		

TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			SIRA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
01.11.20XX	Önceki aydan devir	30.000	4,00	120.000,00	-	-	-	30.000	4,00	120.000,00	Devir
02.11.20XX	Satın alınan	45.000	4,10	184.500,00	-	-	-	30.000	4,00	120.000,00	Devir
								45.000	4,10	184.500,00	1. Parti
05.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	45.000	4,10	184.500,00	30.000	4,00	120.000,00	Devir
06.11.20XX	Satın alınan	40.000	4,20	168.000,00	-	-	-	30.000	4,00	120.000,00	Devir
								40.000	4,20	168.000,00	2. Parti
09.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	30.000	4,00	120.000,00	40.000	4,20	168.000,00	2. Parti
12.11.20XX	Satın alınan	48.000	4,25	204.000,00	-	-	-	40.000	4,20	168.000,00	2. Parti
								48.000	4,25	204.000,00	3. Parti
16.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	46.000	4,25	195.500,00	40.000	4,20	168.000,00	2. Parti
								2.000	4,25	8.500,00	3. Parti
20.11.20XX	Satın alınan	63.000	4,30	270.900,00	-	-	-	40.000	4,20	168.000,00	2. Parti
								2.000	4,25	8.500,00	3. Parti
								63.000	4,30	270.900,00	4. Parti
25.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	40.000	4,20	168.000,00	2.000	4,25	8.500,00	3. Parti
								63.000	4,30	270.900,00	4. Parti
30.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	58.000	4,30	249.400,00	2.000	4,25	8.500,00	3. Parti
								5.000	4,30	21.500,00	4. Parti
TOPLAM		**226.000**		947.400,00	**219.000**		**917.400,00**	**7.000**		**30.000,00**	

Alınan İMM miktarı — Alınan İMM tutarı

Üretime verilen İMM miktarı — Üretime verilen İMM tutarı

Kalan İMM miktarı — Kalan İMM tutarı

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

B gıda üretim işletmesi kasım ayında toplam 226.000 kg buğday (ilk madde ve malzeme) almıştır. Alınan 226.000 kg ilk madde ve malzemenin tutarı 947.400,00 TL'dir. Bunun 219.000 kilogramını üretime göndermiştir. Has maliyet yöntemine göre üretime gönderilen ilk madde ve malzemenin maliyeti 917.000,00 TL'dir. Kullanılmayan ve bir sonraki aya devreden ilk madde ve malzeme miktarı 7.000 kg olup değeri 30.000,00 TL'dir.

1.3. ETKİNLİK

G Mobilya üretim işletmesi ahşap mamulleri üretimi yapmaktadır. İşletmenin haziran ayına ait ilk madde ve malzeme hareketleri aşağıdaki gibidir.

1. Önceki aydan 500 m² sunta 80,00 TL / m² devretmiştir.
2. 04.06.20XX tarihinde 750 m² sunta 81,00 TL / m² alınmıştır. (1. parti)
3. 09.06.20XX tarihinde 750 m² sunta üretime sevk edilmiştir. (1. parti alıştan)
4. 14.06.20XX tarihinde 1.200 m² sunta 84,00 TL / m² alınmıştır. (2. parti)
5. 19.06.20XX tarihinde 500 m² sunta üretime sevk edilmiştir. (Devreden stoktan)
6. 23.06.20XX tarihinde 1.300 m² sunta 85,00 TL / m² alınmıştır. (3. parti)
7. 27.06.20XX tarihinde 1.300 m² sunta üretime sevk edilmiştir. (3. parti alıştan)
8. 30.06.20XX tarihinde 1.100 m² sunta üretime sevk edilmiştir. (2. parti alıştan)

İstenenler

a) Stoklarını has maliyet yöntemine göre değerleyen G Mobilya üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Stok Kartının Düzenlenmesi

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI

Cinsi ve Kodu	:	**Asgari Miktar :**	
Ölçü Birimi	:	**Azami Miktar :**	
Dönemi	:		
Stok Değerleme Yöntemi	:		

TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			SIRA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
TOPLAM											

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

.....

.....

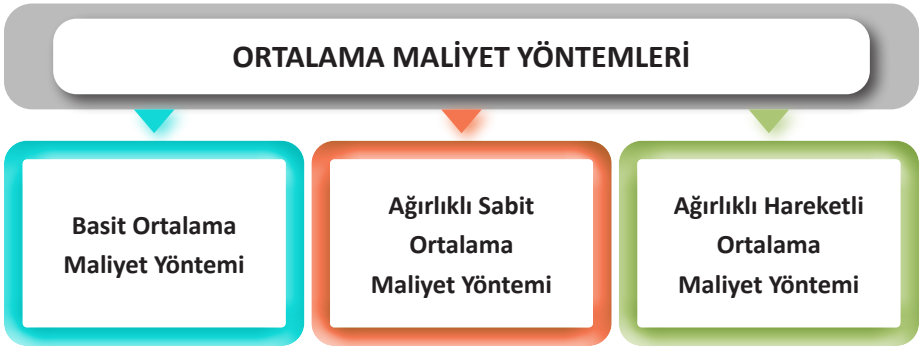
.....

.....

b) Ortalama Maliyet Yöntemi

Farklı fiyatlardan alınan ilk madde ve malzemelerin üretime sevk edilirken hangi partiden hangi fiyattan olduğunun tespitinin zor olduğu ilk madde ve malzemeler için kullanılır. Uygulamada en çok kullanılan yöntemdir. Mamul çeşidinin çok fazla olduğu ve alınan mamullerin hangi fiyattan ve partiden olduğunun tespit edilmesinin zor olduğu akaryakıt, un, şeker, sıvı yağ ve süt gibi malzemelerin üretime sevk edilmesinde kullanılan en uygun yöntemdir. Farklı fiyatlardan alınan ilk madde ve malzeme üretime sevk edilirken ortalama birim maliyet hesaplanır ve bu birim maliyet üzerinden üretime sevk edilir.

Ortalama maliyet yöntemi üç şekilde uygulanır (Şema 1.9).

Şema 1.9: Ortalama maliyet yöntemi türleri

Ortalama maliyet yöntemleri içerisinde ağırlıklı hareketli ortalama maliyet en çok tercih edilen yöntemdir.

Basit Ortalama Maliyet Yöntemi: Yıl içinde alınan ilk madde ve malzemelerin birim alış fiyatı toplanarak alış miktarına bölünmesiyle bulunan ortalama maliyettir. Gerçek dışı sonuçlar ortaya çıkabileceğinden uygulamada tercih edilmez.

Ağırlıklı Sabit Ortalama Maliyet Yöntemi: Alınan ilk madde ve malzeme tutarının toplamının dönem sonunda alınan ilk madde ve malzeme miktarına bölünmesiyle bulunan birim maliyettir. Gerçeğe uygun sonuçlar elde edilir.

Ağırlıklı Hareketli Ortalama Maliyet Yöntemi: Bu yöntemde alınan ilk madde ve malzeme her alımdan sonra yeni bir ortalama birim maliyet hesaplanır. Hesaplanan bu birim maliyete **ağırlıklı hareketli ortalama maliyet** denir. Bir dahaki ilk madde ve malzeme alımına kadar en son hesaplanan Ağırlıklı Hareketli Ortalama Maliyet üzerinden çıkış yapılır. Bu yöntem ile her yeni ilk madde ve malzeme alışından sonra işletmenin elindeki ilk madde ve malzemenin toplam maliyeti hesaplanır. İşletmelerin bu yöntemi kullanabilmesi için sürekli envanter kayıt yöntemini uygulaması gerekir.

1.3. ÖRNEK

Örnek 1.2'de M üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme hareketleri verilmiştir.

İstenenler

a) Stoklarını ağırlıklı hareketli ortalama maliyet yöntemine göre değerleyen M gıda üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Stok Kartının Düzenlenmesi

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI

Cinsi ve Kodu : Buğday **Asgari Miktar :**

Ölçü Birimi : Kilogram **Azami Miktar :**

Dönemi : Kasım 20XX

Stok Değerleme Yöntemi : Ağırlıklı Hareketli Ortalama

TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			HESAPLAMA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
01.11.20XX	Önceki aydan devir	30.000	4,00	120.000,00	-	-	-	30.000	4,00	120.000,00	120.000/30.000
02.11.20XX	Satın alınan	45.000	4,10	184.500,00	-	-	-	75.000	4,06	304.500,00	((184.500,00 + 120.000,00) / (45.000 + 30.000)
05.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	45.000	4,06	182.700,00	30.000	4,06	121.800,00	
06.11.20XX	Satın alınan	40.000	4,20	168.000,00	-	-	-	70.000	4,14	289.800,00	(168.000,00 + 121.800,00) / (40.000 + 30.000)
09.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	30.000	4,14	124.200,00	40.000	4,14	165.600,00	
12.11.20XX	Satın alınan	48.000	4,25	204.000,00	-	-	-	88.000	4,20	369.600,00	(204.000,00 + 165.600,00) / (48.000 + 40.000)
16.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	46.000	4,20	193.200,00	42.000	4,20	176.400,00	
20.11.20XX	Satın alınan	63.000	4,30	270.900,00	-	-	-	105.000	4,26	447.300,00	(270.900,00 + 176.400,00) / (63.000 + 42.000)
25.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	40.000	4,26	170.400,00	65.000	4,26	276.900,00	
30.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	58.000	4,26	247.080,00	7.000	4,26	29.820,00	
TOPLAM		226.000		947.400,00	219.000		917.580,00	7.000		29.820,00	

Alınan İMM miktarı — Alınan İMM tutarı

Üretime verilen İMM miktarı — Üretime verilen İMM tutarı

Kalan İMM miktarı — Kalan İMM tutarı

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

B gıda üretim işletmesi kasım ayında toplam 226.000 kg buğday (ilk madde ve malzeme) almıştır. Alınan 226.000 kg ilk madde ve malzemenin tutarı 947.400,00 TL'dir. Bunun 219.000 kilogramını üretime göndermiştir. Ağırlıklı hareketli ortalama maliyet yöntemine göre üretime gönderilen ilk madde ve malzemenin maliyeti 917.580,00 TL'dir. Kullanılmayan ve bir sonraki aya devreden ilk madde ve malzeme miktarı 7.000 kg olup değeri 29.820,00 TL'dir.

1.4. ETKİNLİK

Etkinlik 1.3'te G üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme hareketleri verilmiştir.

İstenenler

a) Stoklarını ağırlıklı hareketli ortalama maliyet yöntemine göre değerleyen G üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Stok Kartının Düzenlenmesi

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI											
Cinsi ve Kodu :					Asgari Miktar :						
Ölçü Birimi :					Azami Miktar :						
Dönemi :											
Stok Değerleme Yöntemi :											
TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			HESAPLAMA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
TOPLAM											

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) İlk Giren İlk Çıkar Yöntemi (FİFO)

FİFO; İngilizce First In First Out { föğst in föğst aut (İlk Giren İlk Çıkar)} kelimelerinin baş harflerinden oluşur. Alınan ilk madde ve malzemenin üretime verilirken ilk alınan mallardan başlanarak üretime verilmesi gerektiği varsayımına dayanır. Çabuk bozulabilecek malların daha önce üretime gönderilmesi için kullanılır. Stoka giren ilk madde ve malzemeler ilk alınan mallardan başlanarak alım sıralarına göre üretime gönderilirler. Buradaki üretime gönderilme sırası bir varsayımdır. Fiilî olarak hangi ilk madde ve malzemenin hangi sırada üretime gönderildiği önemli değildir. Ancak yapılan hesaplamada ilk alınan ilk madde ve malzemenin fiyatından başlayarak işlem yapılır. Bu işlem ilk alınan malzemeden başlayarak sırasıyla devam eder.

1.4. ÖRNEK

Örnek 1.2'de M üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme hareketleri verilmiştir.

İstenenler

a) Stoklarını ilk giren ilk çıkar maliyet yöntemine göre değerleyen M gıda üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Stok Kartının Düzenlenmesi

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI

Cinsi ve Kodu	**:** Buğday	**Asgari Miktar :**	
Ölçü Birimi	**:** Kilogram	**Azami Miktar :**	
Dönemi	**:** Kasım 20XX		
Stok Değerleme Yöntemi	**:** İlk Giren İlk Çıkar (FİFO)		

TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			SIRA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
01.11.20XX	Önceki aydan devir	30.000	4,00	120.000,00	-	-	-	30.000	4,00	120.000,00	İlk giren
02.11.20XX	Satın alınan	45.000	4,10	184.500,00	-	-	-	30.000 45.000	4,00 4,10	120.000,00 184.500,00	İlk giren
05.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	30.000 15.000	4,00 4,10	120.000,00 61.500,00	30.000	4,10	123.000,00	İlk giren
06.11.20XX	Satın alınan	40.000	4,20	168.000,00	-	-	-	30.000 40.000	4,10 4,20	123.000,00 168.000,00	İlk giren
09.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	30.000	4,10	123.000,00	40.000	4,20	168.000,00	İlk giren
12.11.20XX	Satın alınan	48.000	4,25	204.000,00	-	-	-	40.000 48.000	4,20 4,25	168.000,00 204.000,00	İlk giren
16.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	40.000 6.000	4,20 4,25	168.000,00 25.500,00	42.000	4,25	178.500,00	İlk giren
20.11.20XX	Satın alınan	63.000	4,30	270.900,00	-	-	-	42.000 63.000	4,25 4,30	178.500,00 270.900,00	İlk giren
25.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	40.000	4,25	170.000,00	2.000 63.000	4,25 4,30	8.500,00 270.900,00	İlk giren
30.11.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	2.000 56.000	4,25 4,30	8.500,00 240.800,00	7.000	4,30	30.100,00	İlk giren
TOPLAM		226.000		947.400,00	219.000		917.300,00	7.000		30,100,00	

Alınan İMM miktarı — Alınan İMM tutarı

Üretime verilen İMM miktarı — Üretime verilen İMM tutarı

Kalan İMM miktarı — Kalan İMM tutarı

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

B gıda üretim işletmesi kasım ayında toplam 226.000 kg buğday (ilk madde ve malzeme) almıştır. Alınan 226.000 kg ilk madde ve malzemenin tutarı 947.400,00 TL'dir. Bunun 219.000 kilogramını üretime göndermiştir. İlk Giren İlk Çıkar Maliyet Yöntemine göre üretime gönderilen ilk madde ve malzemenin maliyeti 917.300,00 TL'dir. Kullanılmayan ve bir sonraki aya devreden ilk madde ve malzeme miktarı 7.000 kg olup değeri 30.100,00 TL'dir.

Yukarıdaki örneklerde üç farklı yöntemle stok değerlemesi yapılmıştır. Üç yöntemin uygulanması sonucunda elde edilen verileri karşılaştırdığımızda aşağıda verilen tablodaki sonuçlar elde edilir.

İlk Madde ve Malzeme Hareketlerinin Stok Değerleme Yöntemlerine Göre Karşılaştırılması						
YÖNTEM	ALINAN		ÜRETİME VERİLEN		KALAN	
	MİKTAR	TUTAR	MİKTAR	TUTAR	MİKTAR	TUTAR
Has (Gerçek) Maliyet Yöntemi	226.000	947.400,00	219.000	917.400,00	7.000	30.000,00
Ağırlıklı Hareketli Ortalama Maliyet Yöntemi	226.000	947.400,00	219.000	917.580,00	7.000	29.820,00
İlk Giren İlk Çıkar (Fifo) Yöntemi	226.000	947.400,00	219.000	917.300,00	7.000	30.100,00

Görüldüğü gibi yapılan üretimin ilk madde ve malzeme maliyeti üç yöntemde de farklıdır. Bunun sebebi üretime gönderilen ham maddenin fiyatının stok değerleme yöntemine göre farklılık göstermesidir. Fiyatların artış gösterdiği dönemlerde FİFO yöntemi ile yapılan hesaplamada en düşük direkt ilk madde ve malzeme maliyet ortaya çıkar. Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi ile yapılan hesaplamada ise en yüksek maliyet oluşur.

1.5. ETKİNLİK

Etkinlik 1.3'te M üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme hareketleri verilmiştir.

İstenenler

a) Stoklarını ilk giren ilk çıkar maliyet yöntemine göre değerleyen M gıda üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Stok Kartının Düzenlenmesi

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI											
Cinsi ve Kodu :					Asgari Miktar :						
Ölçü Birimi :					Azami Miktar :						
Dönemi :											
Stok Değerleme Yöntemi :											
TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			SIRA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
TOPLAM											

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

.....

.....

1.6. ETKİNLİK

Etkinlik 1.3, 1.4 ve 1.5'te ortaya çıkan has maliyet yöntemi, ağırlıklı hareketli ortalama maliyet yöntemi ve ilk giren ilk çıkar maliyet yöntemi ile ilgili ilk madde ve malzeme hareketlerinin sonuçlarını aşağıda verilen tabloda karşılaştırınız.

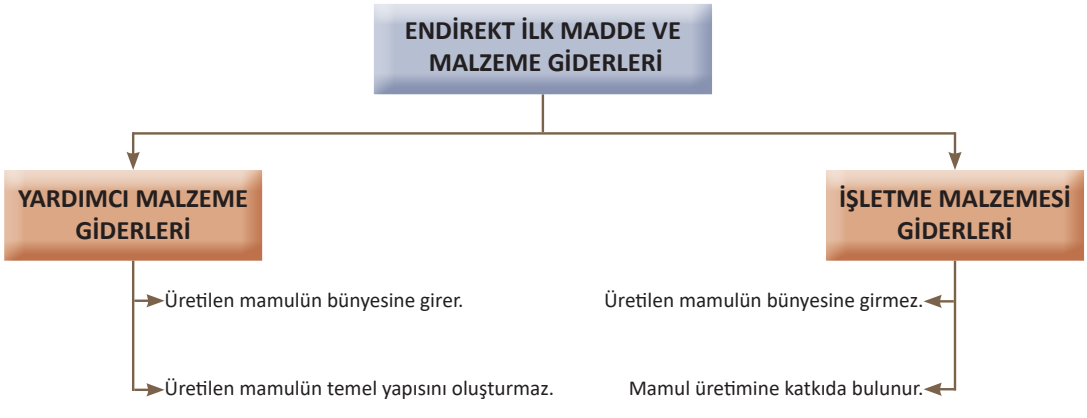
İlk Madde ve Malzeme Hareketlerinin Stok Değerleme Yöntemlerine Göre Karşılaştırılması						
YÖNTEM	ALINAN		ÜRETİME VERİLEN		KALAN	
	MİKTAR	TUTAR	MİKTAR	TUTAR	MİKTAR	TUTAR
Has (Gerçek) Maliyet Yöntemi						
Ağırlıklı Hareketli Ortalama Maliyet Yöntemi						
İlk Giren İlk Çıkar (Fifo) Yöntemi						

Endirekt İlk Madde ve Malzeme Giderleri

Üretilen mamul veya hizmetle ilgili direkt olarak ilişkisi kurulamayan yardımcı ilk madde ve işletme malzemesi giderlerine **endirekt ilk madde** ve **malzeme giderleri** denir.

Endirekt ilk madde ve malzemeler üretilen mamul veya hizmetin ana malzemesi değildir. Mamul veya hizmetin üretilebilmesi için gerekli olan ve üretilen mamul veya hizmetler için hangi miktarda kullanıldığının belirlenebilmesinin zor olduğu ilk madde ve malzemelerdir. Endirekt ilk madde ve malzemeler, direkt ilk madde ve malzemelere göre daha az kullanılır. Endirekt ilk madde ve malzemeler yardımcı malzemeler olabileceği gibi işletme malzemeleri de olabilir (Şema 1.10). Yardımcı malzemeler üretilen mamulün bünyesine giren malzemelerdir. Örneğin ayakkabı sektöründe kullanılan yapıştırıcı malzemeler, makine sektöründe kullanılan perçin, pul gibi malzemeler, tekstil sektöründe kullanılan plastik ve karton malzemeler üretilen mamulün bünyesine girerler. Ancak üretilen mamulün ana malzemesini oluşturmazlar.

İşletme malzemeleri ise üretilen mamulün bünyesine girmezler. Ancak mamul üretimi için destek sağlayan malzemelerdir. Örneğin makine bakım ve onarımı için kullanılan makine yağları ve bakım onarım malzemeleri, ayakkabı sektöründe kullanılan boya süngeri, tekstil sektöründe kullanılan kumaş çizim ruletleri ve ambalaj malzemeleri üretilen mamulün bünyesine girmeyen işletme malzemeleridir.

Şema 1.10: Endirekt ilk madde ve malzeme giderleri

Endirekt malzemeler şu özellikleri ile direkt ilk madde ve malzemelerden ayrılırlar.

- Mamulün temel yapısını oluşturmazlar.
- Direkt ilk madde ve malzemelere göre daha az miktarda ve parasal olarak daha düşük tutarda olurlar.

Endirekt ilk madde ve malzeme giderleri, bir dağıtım anahtarı vasıtasıyla dağıtılarak üretilen mamul veya hizmetin toplam maliyeti içine katılırlar.

Üretim Dışı İlk Madde ve Malzeme Giderleri

İlk madde ve malzemeler üretimde kullanıldığı gibi araştırma ve geliştirme, pazarlama satış dağıtım ve genel yönetim gibi üretim dışı fonksiyonlarda da kullanılırlar. Bu gider yerlerinde tüketilen ilk madde ve malzemeler üretilen mamulün bünyesine girmezler. Bu malzemelere **işletme malzemeleri** denir. İşletme malzemeleri üretilen mamulün bünyesine girmemekle beraber işletme fonksiyonlarının devam edebilmesi için kullanılması gerekli olan malzemelerdir. Yemekhanede kullanılan yemek malzemeleri, kırtasiye malzemeleri ve temizlik malzemeleri de ilk madde ve malzeme gideri olur. Bu giderlerin ne kadar kullanıldığının tespit edilmesi için bir hesaplama aracına ihtiyaç duyulur.

1.1.8.2. İşçi Ücret ve Giderleri

Mamul veya hizmetlerin üretiminde bedensel veya zihinsel olarak çalışan veya bunların üretimine yardımcı olan insan gücüne **işçilik** adı verilir. İşçi ücret ve giderleri işletme faaliyetlerini yürütmek amacıyla çalışanlara ilgili yasal mevzuat çerçevesinde tahakkuk ettirilen ve ödenen her türlü nakdî ve ayni giderlerden oluşur (Görsel 1.4). İşçi ücret ve giderleri her işletmenin özelliğine ve ihtiyacına göre bölümlenebilir.

Görsel 1.4: İşçi ücret ve giderleri

İşçi ücret ve giderlerinin unsurları aşağıda sıralanmıştır:

- Esas ücret
- Fazla mesai
- Hafta tatili ve genel tatil ücretleri
- İkramiyeler
- SGK işveren primleri
- Sosyal yardımlar
- Yıllık izin ücretleri
- Üretim primleri
- Kıdem tazminatı
- İhbar tazminatı
- Eğitim ve staj giderleri
- Diğer işçi ücret giderleri

İşçi Ücret ve Giderlerinin Özellikleri

İşçi ücret ve giderleri mamul veya hizmet üretiminde maliyetin hesaplanmasında çok önemli unsurdur. Bu giderlerin maliyeti oluşturan diğer giderlerden farklı özellikleri bulunmaktadır.

- İşçilik, saklanamayan ve depolanamayan bir unsurdur.
- İşçilik işletmenin verimliliğini etkileyen önemli bir unsurdur. Nitelikli işçilik kaliteli üretimin göstergesidir.
- İşçilik giderleri, işçi için gelir olurken işletme için maliyet unsurudur.
- İşçi iş yerinde bulunduğu süre içerisinde emeğinin karşılığını hak eder.
- İşçilik giderlerinin içeriği işletmeye ve faaliyet gösterilen sektöre göre belirlenebilir.
- İşçilik giderleri, üretim giderleri içerisinde üretim miktarına göre değişen bir giderdir.

BİLGİ NOTU

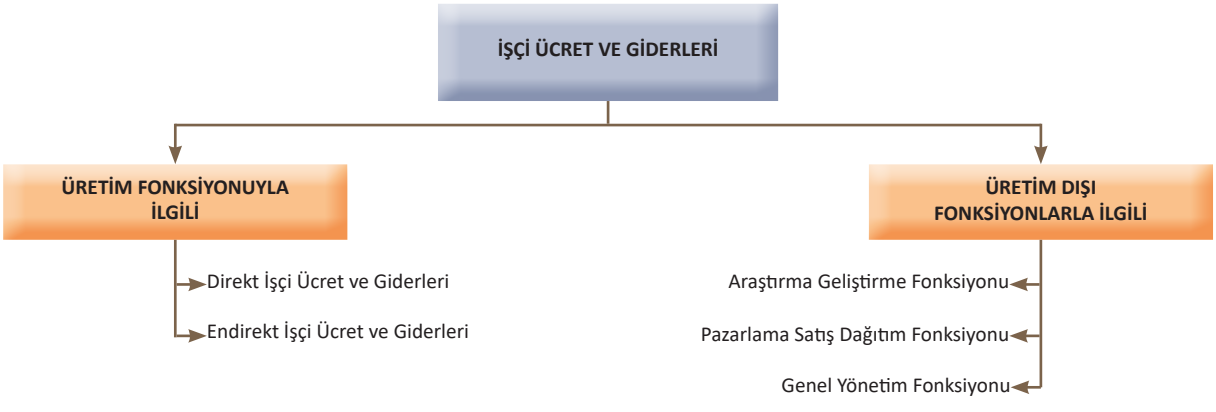
Nitelikli işçilik mesleki bilgi ve becerisi yüksek işçilik anlamına gelir. Nitelikli işçilik ile yapılan üretimin kalitesi de artar. Kaliteli üretim bir yandan ülke ekonomisini kalkındırır diğer yandan tüketicilere kaliteli mal ve hizmet sağlar.

İşçi Ücret ve Giderlerinin Sınıflandırılması

İşçi ücret ve giderlerinin üretilen mamul veya hizmetle ilişkisi kurulurken, yapılan işçiliğin mamul veya hizmet üretiminde direkt (dolaysız) ya da endirekt (dolaylı) olarak yer alıp almadığı önemli bir husustur.

Bu tespitin sonucunda işçi ücret ve giderlerinin üretimle ilgili direkt veya endirekt olduğunun tespiti yapılır.

İşçi ücret ve giderlerini **üretim faaliyetleri ile ilgili işçi ücret ve giderleri** ve **üretim dışı faaliyetlerle ilgili işçi ücret ve giderleri** olarak sınıflandırmak mümkündür (Şema 1.11).

Şema 1.11: İşçi ücret ve giderleri

Üretim Faaliyetleri ile İlgili İşçi Ücret ve Giderleri

Bir mamul veya hizmetin üretiminde yer alan işçilik ile giderlerdir. Üretimde yer alan işçilik giderleri direkt ve endirekt şeklinde ikiye ayrılır.

Direkt İşçilik Giderleri: Bir mamul veya hizmetin üretiminde direkt yer almış işçiler için ödenen işçilik giderleridir. Bu giderlere **üretici işçilik giderleri** de denir. Direkt işçilik giderleri, bir mamul veya hizmet üretiminde ne kadar yer aldığı herhangi bir ölçü, kriter veya anahtara gerek olmaksızın kolayca tespit edilebilir. Üretimde bizzat yer alan işçilere ödenen bütün ücretler direkt işçilik gideri olmayabilir. Buradaki ayrım, çalışan işçiye ödenen ücret, yapılan gider ve üretimin doğrudan ilgili olmasıdır. Direkt işçilik giderleri "esas üretim gider yerinde" ortaya çıkar. Örneğin bir mobilya üretim işletmesinde makine başında çalışıp ahşap doğrama yapan bir işçiye çalışması karşılığı ödenen ücret direkt işçilik gideri kabul edilir. Ayrıca bu işçiye ödenen fazla mesainin normal kısmı da direkt ücret sayılır.

Direkt işçi ücret ve giderlerinin tamamı üretimle ilgili olduğundan bu giderlerin tamamı üretilen mamul veya hizmetin maliyetine yüklenir.

BİLGİ NOTU

İş Kanunu'na göre bir işçinin çalışma süresi haftada en çok kırk beş saat olarak belirlenmiştir. Bu süre, haftanın çalışılan günlerine eşit bir şekilde bölünerek günlük çalışma süresi bulunur. Bir haftada altı gün çalışılan bir iş yerinde günlük çalışma süresi yedi buçuk saat olarak hesaplanır. Buna göre günlük yedi buçuk saate kadar olan çalışma normal çalışma (normal mesai), yedi buçuk saati geçen çalışma ise fazla çalışma (fazla mesai) şeklinde adlandırılır.

Endirekt İşçilik Giderleri: Bir mamul veya hizmetin üretiminde yer alan ancak üretilen mamul veya hizmetle ilgili olarak doğrudan ilişkisi olmayan işçilik giderleridir. Bunlara **yardımcı işçilik giderleri** de denir. Bu giderler direkt işçilik giderleri dışında kalan ve üretilen mamul veya hizmetin maliyetini ne kadar etkilediğinin tespiti için çeşitli dağıtım anahtarı, ölçü veya kritere ihtiyaç duyulan işçilik giderleridir. Yardımcı işçilikler, üretimin düzenli olarak devam etmesine destek olan işçiliklerdir. Örneğin bakım onarım, temizlik ve güvenlik gibi işçilik giderleri üretimde endirekt olarak yer alan işçilik giderleridir. Bu giderlerin üretilen mamul veya hizmetin maliyetine yüklenebilmesi için bir hesaplama aracına ihtiyaç duyulur. Endirekt işçilik giderleri esas üretim yerinde ortaya çıkabileceği gibi yardımcı üretim gider yerinde de oluşabilir. Üretimde bizzat yer alan üretici işçilikler için yapılan sosyal yardımlar, ödenen ikramiyeler ve fazla mesainin zamlı kısmı gibi normal ücretin dışında yapılan ödemeler de endirekt işçilik gideri olarak kabul edilir (Tablo 1.1).

Tablo 1.1: İşçi Ücret ve Giderlerinin Unsurları

İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	DİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ENDİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ
Esas (Normal) Ücret	✓	
Fazla Çalışma Ücreti (Normal Kısım)	✓	
Fazla Çalışma Ücreti (Fazla Mesai Zammı)		✓
Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri		✓
İkramiyeler		✓
Sosyal Yardımlar		✓
Sosyal Sigorta Primi İşveren Primi		✓
Yıllık İzin Ücretleri		✓
Diğer Çeşitli İşçi Ücret Giderleri		✓
Kıdem Tazminatı		✓
İhbar Tazminatı		✓
Eğitim ve Staj Giderleri		✓

Üretim Dışı Faaliyetler ile İlgili İşçi Ücret ve Giderleri

Bir mamul veya hizmetin üretiminde fiilî olarak yer almayan ancak dolaylı olarak maliyeti etkileyen işçilik giderleridir. Bunlar işletmenin üretim dışı fonksiyonları ile ilgili olan araştırma ve geliştirme, pazarlama satış dağıtım ve genel yönetim gider yerlerinde ortaya çıkan işçilik giderleri olup üretimle ilgili olarak doğrudan ilişkisi yoktur. Üretim dışı işçilik giderleri üretilen mamul veya hizmet maliyetine doğrudan yüklenmez. Bu giderler bazı hesaplama araçları kullanılarak üretilen mamul veya hizmet maliyetine yüklenebilir. Örneğin işletmenin genel yönetim bölümünde çalışan bir muhasebecinin almış olduğu ücret yapılan üretimin maliyetini dolaylı olarak etkilemektedir. Ancak muhasebecinin almış olduğu ücretin tamamı üretim için çalışmasının karşılığı değildir. Bu ücretin ne kadarının üretimle ilgili olduğunun belirlenmesi çok zor olabilir. Bunun için bir hesaplama aracına ihtiyaç duyulur.

İşçilik Giderlerinin Belirlenmesi

İş gücünün verimliliğinin ölçülmesi ve maliyet kontrolü açısından işçilik giderlerinin belirlenmesi, ödenmesi ve takip edilmesi çok önemlidir. Bunun için işçi ücret ve giderlerinin gider yeri ve üretilen mamul veya hizmet bazında izlenerek değerlemesinin yapılması gerekir. İşçilik miktarlarının belirlenmesi için iş yerinde geçirilen toplam zamanın belirlenerek bu zamanın hangi işler üzerinde geçirildiğinin doğru olarak tespit edilmesi gerekir.

Bunların belirlenebilmesi için işletmelerin büyüklüğüne ve üretim yapısına göre değişiklik gösteren çeşitli formlar, belgeler ve çeşitli sistemler kullanılır. Bunlardan bazıları şunlardır (Tablo 1.2 ve Tablo 1.3).

- Puantaj cetveli
- Otomatik saat kartları
- İşçi zaman kartları
- İşçi çalışma kartı
- Çalışma kartı özeti
- Personel devam devamsızlık kontrol sistemleri

Tablo 1.2: Puantaj Cetveli

A ÜRETİM İŞLETMESİ PUANTAJ CETVELİ																																									
Sıra No.	Adı Soyadı	ÇALIŞMA GÜNLERİ																																	TOPLAM							ÇALIŞAN İMZA
		01.10.20XX	02.10.20XX	03.10.20XX	04.10.20XX	05.10.20XX	06.10.20XX	07.10.20XX	08.10.20XX	09.10.20XX	10.10.20XX	11.10.20XX	12.10.20XX	13.10.20XX	14.10.20XX	15.10.20XX	16.10.20XX	17.10.20XX	18.10.20XX	19.10.20XX	20.10.20XX	21.10.20XX	22.10.20XX	23.10.20XX	24.10.20XX	25.10.20XX	26.10.20XX	27.10.20XX	28.10.20XX	29.10.20XX	30.10.20XX	31.10.20XX	X = Çalışılan Gün	T = Resmî Tatil	İ = İzinli	R = Raporlu	G = Gelmedi	TOPLAM	
1	G.G.	X	X	X	X	X	X	T	X	X	X	X	X	X	T	X	X	X	X	X	X	T	X	X	R	X	X	X	T	T	X	X	24	5	0	1	0	30	G.G.
2	N.S.G.	X	X	X	X	X	X	T	İ	İ	İ	İ	İ	X	T	X	X	X	X	X	X	T	X	X	X	X	X	X	T	T	X	X	20	5	5	0	0	30	N.S.G.
3	M.A.G.	R	R	R	İ	İ	X	T	X	X	X	X	X	X	T	X	X	X	X	X	X	T	G	X	X	X	X	X	T	T	X	X	19	5	2	3	1	30	M.A.G.

Bu belgeler her bir işçi için ayrı düzenlenmekte olup kullanılan teknolojik sistemlerde işçiler bireysel olarak takip edilir. Bu belge ve sistemler ile çalışanların iş yerinde olduğu sürelerde hangi gider merkezinde ve hangi işler için ne kadar süre ile çalıştığını tespit etmek mümkündür. Ayrıca bu belge ve sistemler boşa geçen zaman ve fazla çalışmaların olup olmadığını ve çalışanların işletmede geçirdikleri toplam süreleri günlük, haftalık veya aylık olarak gösterir. Bu verilere dayanarak ücret bordroları hazırlanır.

Tablo 1.3: İşçi Çalışma Kartı

İŞÇİ ÇALIŞMA KARTI									
İşçinin Adı - Soyadı	: G.G.						**Kart No.**	: 37	
İşçi Sicil No.	: 123456789						**Tarih**	: 04.10.20..	
SÜRE				**DİREKT İŞÇİLİK**			**ENDİREKT İŞÇİLİK**		
İşe Başlama Saati	**İşi Bırakma Saati**	**Toplam Süre**	**Saat Ücreti**	**Gider Yeri**	**Sipariş No.**	**Tutar**	**Gider Yeri**	**Tutar**	**AÇIKLAMA**
08.00	12.00	4 SAAT	50 TL	MONTAJ	2222	200 TL	-	-	ESAS İŞÇİLİK
13.00	16.00	3 SAAT	50 TL	MONTAJ	2222	150 TL	-	-	ESAS İŞÇİLİK
16.00	17.00	1 SAAT	50 TL	-	-	-	DEPO	50 TL	YARDIMCI İŞÇİLİK
TOPLAM		8 SAAT				350 TL		50 TL	

1.7. ETKİNLİK

Aşağıdaki açıklamaların ilgili oldukları kavrama ait kutucuğu işaretleyiniz.

SIRA NO.	AÇIKLAMALAR	ÜRETİMLE İLGİLİ		ÜRETİM DIŞI
		DİREKT	ENDİREKT	
1	Pazarlama bölümünde çalışan personelin aylık ücreti			
2	Üretim bölümünde çalışan işçilerin normal çalışmaları karşılığında aldıkları ücret			
3	Fabrikada çalışan işçilere ödenen bayram ikramiyesi			
4	Fabrika çalışanlarına ödenen aile yardımı			
5	Hafta sonu çalışan işçiye ödenen fazla mesai ücretinin normal kısmı			
6	Fabrikada çalışan işçilere ödenen yol parası			
7	Yönetim bölümünde çalışanlara ödenen yol parası			
8	Üretim bölümü çalışanları için yemek hazırlayan görevliye ödenen aylık ücret			
9	Pazarlama bölümü çalışanları için yemek hazırlayan aşçıya ödenen aylık ücret			
10	İşletmede dürüstlük, çalışkanlık, zamanında işe gelme kriterleri ile ayın elemanı seçilen işçiye ödenen prim			
11	Montaj bölümünde çalışan işçinin aylık ücreti			
12	Fabrika müdürünün aylık ücreti			
13	Muhasebe müdürünün aylık ücreti			
14	Araştırma geliştirme bölümünde çalışan temizlik görevlisinin aylık ücreti			
15	Üretim bölümünde çalışan temizlik görevlisinin aylık ücreti			

1.5. ÖRNEK

N üretim işletmesi yedek parça üretimi yapmaktadır. Üretimle ilgili olarak çalışan işçilere ekim ayında ödenen ücret ve ücretle ilgili diğer ödemeler toplamı 270.000,00 TL olup dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Esas Ücret:** 150.000,00 TL
- **Fazla Mesai Ücreti:** 45.000,00 TL (15.000,00 TL'lik kısmı fazla mesai zammı)
- **Bayram İkramiyesi:** 7.000,00 TL
- **Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri:** 13.000,00 TL
- **SGK İşveren Primi:** 40.000,00 TL
- **Yıllık İzin Ücretleri:** 12.000,00 TL
- **Üretim Primleri:** 18.000,00 TL

İstenen: N üretim işletmesinin ekim ayına ait direkt ve endirekt işçi ücret ve giderlerini hesaplayarak aşağıdaki tabloya yazınız.

Çözüm

İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	TOPLAM	DİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ENDİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ
Esas Ücret	150.000,00 TL	150.000,00 TL	-
Fazla Mesai Ücretleri	45.000,00 TL	30.000,00 TL	15.000,00 TL
Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri	13.000,00 TL	-	13.000,00 TL
İkramiyeler	7.000,00 TL	-	7.000,00 TL
SGK İşveren Primi	40.000,00 TL	-	40.000,00 TL
Yıllık İzin Ücretleri	12.000,00 TL	-	12.000,00 TL
Üretim Primleri	18.000,00 TL	-	18.000,00 TL
TOPLAM	285.000,00 TL	180.000,00 TL	105.000,00 TL

1.8. ETKİNLİK

E üretim işletmesi ayakkabı üretimi yapmaktadır. Üretimle ilgili olarak çalışan işçilere kasım ayında ödenen ücret ve ücretle ilgili diğer ödemeler toplamı 330.000,00 TL olup dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Esas Ücret:** 180.000,00 TL
- **Fazla Mesai Ücreti:** 30.000,00 TL (10.000,00 TL'lik kısmı fazla mesai zammı)
- **Bayram İkramiyesi:** 20.000,00 TL
- **Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri:** 15.000,00 TL
- **SGK İşveren Primi:** 50.000,00 TL
- **Yıllık İzin Ücretleri:** 14.000,00 TL
- **Üretim Primleri:** 12.000,00 TL
- **Yol Parası:** 2.000,00 TL
- **Yemek Parası:** 7.000,00 TL

İstenen: E üretim işletmesinin kasım ayına ait direkt ve endirekt işçi ücret ve giderlerini hesaplayarak aşağıdaki tabloya yazınız.

Çözüm

İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	TOPLAM	DİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ENDİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ
TOPLAM			

1.1.8.3. Genel Üretim Giderleri

Direkt ilk madde ve malzeme gideri ve direkt işçilik gideri dışında olan ve üretilen mamullere doğrudan aktarılamayan üretimle ilgili tüm giderlere **genel üretim giderleri** denir. Endirekt ilk madde ve malzeme giderleri, endirekt işçi ücret ve giderleri, sigorta, enerji, amortisman vb. giderler bu gruba girer. Genel üretim giderleri üretilen mamul veya hizmetlerle ilgili olup doğrudan ilişkileri kurulamayan giderlerdir. Bu sebeple mamullere yüklenmeleri açısından endirekt giderlerdir. Giderlerin çeşitlerine göre sınıflandırılmasında genel üretim giderleri şu giderlerden oluşur.

- Endirekt malzeme giderleri
- Endirekt işçilik giderleri
- Memur ücret ve giderleri
- Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler
- Çeşitli giderler
- Vergi, resim ve harçlar
- Amortisman ve tükenme payları

Bu giderler çeşitli hesaplamalar aracılığıyla üretim fonksiyonlarına dağıtılır. Örneğin işletmenin su faturasındaki toplam su giderinin ne kadarının üretimde ne kadarının diğer birimlerden tüketildiğinin izlenebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle hangi birimde ne kadar su tüketildiği dağıtım ölçüsü kullanılarak tespit edilir.

Ayrıca işletmede çalışan bir muhasebecinin zamanının ne kadarını üretim bölümü ne kadarını araştırma, pazarlama ve genel yönetim bölümleri için harcadığı bir dağıtım anahtarı ile hesaplanarak bu muhasebecinin almış olduğu ücret gider yerlerine dağıtılır. Genel üretim giderlerinin mamullere yüklenmesi açısından gider ve gider yeri ilişkisi şöyledir (Tablo 1.4).

Tablo 1.4: Mamullere Yüklenmeleri Açısından Giderler

GİDERLER	ÜRÜNLERE YÜKLENMESİ AÇISINDAN		
	ÜRETİMLE İLGİLİ		ÜRETİM DIŞI
	DİREKT	ENDİREKT	
İlk Madde ve Malzeme Giderleri			
Direkt ilk Madde ve Malzeme Giderleri	✓		
Endirekt İlk Madde ve Malzeme Giderleri		✓	
Üretim Dışı İlk Madde ve Malzeme Giderleri			✓
İşçi Ücret ve Giderleri			
Direkt İşçi Ücret ve Giderleri	✓		
Endirekt İşçi Ücret ve Giderleri		✓	
Üretim Dışı İşçi Ücret ve Giderleri			✓
Memur Ücret ve Giderleri		✓	✓
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler		✓	✓
Çeşitli Giderler		✓	✓
Vergi, Resim ve Harçlar		✓	✓
Amortisman ve Tükenme Payları		✓	✓

Genel üretim giderleri endirekt ilk madde ve malzeme ve endirekt işçi ücret giderleri gibi üretimle ilgili giderlerden oluşur. Bu giderlerin en önemli özelliği üretilen mamul veya hizmetin bünyesinde endirekt olarak yer almalarıdır. Genel üretim giderleri aşağıda sıralanmıştır.

- Direkt ilk madde ve malzeme ve direkt işçilik giderleri dışında kalan tüm giderlerdir.
- Üretilen mamul veya hizmetler ile genel üretim giderleri arasında direkt bir bağlantı yoktur.
- Genel üretim giderleri içinde sabit, değişken ve karma giderler yer alır.
- Bu giderlerden bazıları dönem içinde sabit olurken (fabrika binasının kirası) bazıları değişken dağılım gösterir (enerji giderleri).

» Bunların bazılarının kesin tutarları dönem sonunda ortaya çıkar (bakım ve onarım maliyetleri).

» Genel üretim giderleri üretilen mamul veya hizmetler doğrudan aktarılamadığı için dağıtım anahtarı vasıtasıyla üretilen mamul veya hizmetle ilişkilendirilebilir.

1.6. ÖRNEK

C plastik eşya üretim işletmesi plastik eşya üretimi yapmaktadır. İşletme dönemde 260 ton plastik eşya üretimine başlamış ve tamamını üreterek mamul hâline getirmiştir. İşletmenin temmuz ayına ait giderleri ve bunların oluştuğu işletme fonksiyonları şu şekildedir.

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: İşletmenin temmuz ayına ait ilk madde ve malzeme hareketleri şöyledir.

Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde kullanılan ve direkt nitelikte olan ilk madde ve malzeme hareketleri aşağıdaki gibi olup, stok değerleme yöntemi olarak ağırlıklı hareketli ortalama maliyet yöntemi belirlenmiştir.

1. Önceki aydan 100 ton plastik ham madde 50,00 TL/ton devretmiştir.
2. 05.07.20XX de 300 ton plastik ham madde 51,00 TL/ton alınmıştır.
3. 10.07.20XX de 600 ton plastik ham madde 52,00 TL/ton alınmıştır.
4. 13.07.20XX de 750 ton plastik ham madde üretime sevk edilmiştir.
5. 17.07.20XX de 1.000 ton plastik ham madde 53,00 TL/ton alınmıştır.
6. 20.07.20XX de 800 ton plastik ham madde üretime sevk edilmiştir.
7. 25.07.20XX de 700 ton plastik ham madde 54,00 TL/ton alınmıştır.
8. 30.07.20XX de 950 ton plastik ham madde üretime sevk edilmiştir.

Endirekt İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde üretimde kullanılan ancak endirekt nitelikte olan ilk madde ve malzeme giderleri toplamı ise 50.000,00 TL'dir.

Üretim Dışı İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Üretim dışı işletme fonksiyonlarında kullanılan ilk madde ve malzeme giderleri ise şöyledir.

» **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 8.000,00 TL

» **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 12.000,00 TL

» **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 25.000,00 TL

İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde ortaya çıkan işçi ücret ve giderleri toplamı 295.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı şöyledir.

Üretimle İlgili İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde üretimle ilgili olarak ortaya çıkan işçi ücret ve giderleri toplamı 250.000,00 TL olup dağılımı aşağıdaki gibidir.

» **Esas Ücret:** 170.000,00 TL

» **Fazla Mesai Ücreti:** 15.000,00 TL (5.000,00 TL'lik kısmı fazla mesai zammı)

» **Bayram İkramiyesi:** 14.000,00 TL

- **Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri:** 7.000,00 TL
- **SGK İşveren Primi:** 20.000,00 TL
- **Yıllık İzin Ücretleri:** 8.000,00 TL
- **Üretim Primleri:** 9.000,00 TL
- **Yol Parası:** 2.000,00 TL
- **Yemek Parası:** 5.000,00 TL

Üretim Dışı İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde üretim dışı işletme fonksiyonlarında oluşan işçi ücret ve giderleri toplamı 45.000,00 TL olup işletme fonksiyonları bakımından dağılımı şöyledir.

- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 12.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 16.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 17.000,00 TL

Memur Ücret ve Giderleri: Dönemde ortaya çıkan memur ücret ve giderleri toplamı 79.000,000 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı şöyledir.

- **Üretim:** 19.000,00 TL
- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 13.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 18.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 29.000,00 TL

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler: Dönemde ödenen su, elektrik, doğal gaz, haberleşme ve nakliye giderleri toplamı 38.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonları bakımından dağılımı şöyledir.

- **Üretim:** 8.000,00 TL
- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 7.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 9.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 14.000,00 TL

Çeşitli Giderler: Dönemde toplam 45.000,00 TL kira, sigorta ve noter gideri yapılmış olup bu giderlerin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı şöyledir.

- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 17.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 12.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 16.000,00 TL

Vergi, Resim ve Harçlar: Dönemde ödenen çevre temizlik vergisi, motorlu taşıtlar vergisi ve emlak vergileri toplamı 42.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı şöyledir.

- **Üretim:** 7.000,00 TL
- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 5.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 14.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 16.000,00 TL

Amortisman ve Tükenme Payları: İşletme kullandığı maddi duran varlıklar için dönemde 60.000,00 TL amortisman hesaplamış olup bu giderlerin işletme fonksiyonları bakımından dağılımı şöyledir.

- **Üretim:** 17.000,00 TL
- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 14.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 21.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 8.000,00 TL

Finansman Giderleri: Dönemde tahakkuk eden faiz gideri toplamı 15.000,00 TL olup tamamı kısa vadelidir.

İstenenler

a) Stoklarını ağırlıklı hareketli ortalama maliyet yöntemine göre değerleyen C plastik eşya üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

c) Endirekt ve üretim dışı ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

ç) İşçi ücret ve giderlerine ilişkin direkt ve endirekt ayırımını tespit ederek ilgili tabloyu oluşturunuz.

d) Dönem giderlerini tablo aracılığıyla işletme fonksiyonlarına dağıtınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Giderlerinin Tespit Edilmesi

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI

Cinsi ve Kodu	**:** Plastik Ham Madde	**Asgari Miktar :**	
Ölçü Birimi	**:** Ton	**Azami Miktar :**	
Dönemi	**:** Temmuz 20XX		
Stok Değerleme Yöntemi	**:** Ağırlıklı Hareketli Ortalama		

TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			HESAPLAMA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
01.07.20XX	Önceki aydan devir	100	50,00	5.000,00	-	-	-	100	50,00	5.000,00	(5.00,00 / 100)
05.07.20XX	Satın alınan	300	51,00	15.300,00	-	-	-	400	50,75	20.300,00	(15.300,00 + 20.300,00) / (300 + 100)
10.07.20XX	Satın alınan	600	52,00	31.200,00	-	-	-	1.000	51,50	51.500,00	(31.200,00 + 20.300,00) / (600 + 400)
13.07.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	750	51,50	38.625,00	250	51,50	12.875,00	
17.07.20XX	Satın alınan	1.000	53,00	53.000,00	-	-	-	1.250	52,70	65.875,00	(53.000,00 + 12.875,00)/(1.000 + 250)
20.07.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	800	52,70	42.160,00	450	52,70	23.715,00	
25.07.20XX	Satın alınan	700	55,00	38.500,00	-	-	-	1.150	54,10	62.215,00	(38.500,00 + 23.715,00) + (700 + 450)
30.07.20XX	Üretime sevk edilen	-	-	-	950	54,10	51.395,00	200	54,10	10.820,00	
TOPLAM		2.700		143.000,00	2.500		132.180,00	200		10.820,00	

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

C plastik eşya üretim işletmesi kasım ayında toplam 2.700 ton plastik ham madde (ilk madde ve malzeme) almıştır. Alınan 2.700 ton ilk madde ve malzemenin tutarı 143.000,00 TL'dir. Bunun 2.500 tonunu üretime göndermiştir. Ağırlıklı Hareketli Ortalama Maliyet yöntemine göre üretime gönderilen ilk madde ve malzemenin maliyeti 132.180,00 TL'dir. Kullanılmayan ve bir sonraki aya devreden ilk madde ve malzeme miktarı 200 ton olup değeri 10.820,00 TL'dir.

c) Endirekt ve Üretim Dışı İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Tespit Edilmesi

GİDER ÇEŞİDİ	ÜRETİMLE İLGİLİ		ÜRETİM DIŞI İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	TOPLAM
	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	ENDİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ		
İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	132.180,00	50.000,00	45.000,00	**227.180,00**

Dönemde toplam 227.180,00 TL değerinde ilk madde ve malzeme tüketilmiştir. Bunun 132.180,00 TL'lik kısmı direkt niteliktedir (Stok değerleme tablosu). 50.000,00 TL'lik ilk madde ve malzeme ise endirekt niteliktedir. Üretim dışı fonksiyonlarda (araştırma, pazarlama ve genel yönetim) kullanılan ilk madde ve malzeme giderleri toplamı ise 45.000,00 TL'dir.

ç) İşçi Ücret ve Giderlerinin Tespit Edilmesi

İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	ÜRETİMLE İLGİLİ İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ		ÜRETİM DIŞI İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ			TOPLAM
	DİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ENDİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME	PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM	GENEL YÖNETİM	
ÜRETİMLE İLGİLİ						250.000,00
Esas Ücret	170.000,00	-	-	-	-	
Fazla Mesai	10.000,00	5.000,00	-	-	-	
Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri	-	7.000,00	-	-	-	
İkramiyeler	-	14.000,00	-	-	-	
SGK İşveren Primi	-	20.000,00	-	-	-	
Yıllık İzin Ücretleri	-	8.000,00	-	-	-	
Üretim Primleri	-	9.000,00	-	-	-	
Yol parası	-	2.000,00	-	-	-	
Yemek parası	-	5.000,00	-	-	-	
ÜRETİM DIŞI	-	-	12.000,00	16.000,00	17.000,00	45.000,00
TOPLAM	180.000,00	70.000,00	12.000,00	16.000,00	17.000,00	295.000,00

Dönemde ödenen işçi ücret ve giderleri toplamı 295.000,00 TL'dir. Üretimle ilgili olarak ödenen direkt işçi ücret ve giderleri toplamı 180.000,00 TL, endirekt işçi ücret ve giderleri toplamı ise 70.000,00 TL'dir. Üretim dışı gider yerleri (araştırma, pazarlama ve genel yönetim) için ödenen işçi ücret ve giderleri toplamı ise 45.000,00 TL'dir.

d) Gider Çeşitlerinin İşletme Fonksiyonlarına Dağıtılması

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM	ÜRETİM FAALİYETİ İLE İLGİ GİDERLER			ÜRETİM DIŞI GİDERLER			
		DİMMG	DİG	GÜG	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	FİNANSMAN GİDERLERİ
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	238.000,00	-	-	-	-	-	-	-
Üretimle İlgili		-	-	-	-	-	-	-
Direkt		143.000,00	-	-	-	-	-	-
Endirekt		-	-	50.000,00	-	-	-	-
Üretim Dışı		-	-	-	8.000,00	12.000,00	25.000,00	-
İşçi Ücret ve Giderleri	295.000,00	-	-	-	-	-	-	-
Üretimle İlgili		-	-	-	-	-	-	-
Direkt		-	174.000,00	-	-	-	-	-
Endirekt		-	-	76.000,00	-	-	-	-
Üretim Dışı		-	-	-	12.000,00	16.000,00	17.000,00	-
Memur Ücret ve Giderleri	79.000,00	-	-	19.000,00	13.000,00	18.000,00	29.000,00	-
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	38.000,00	-	-	8.000,00	7.000,00	9.000,00	14.000,00	-
Çeşitli Giderler	45.000,00	-	-	-	17.000,00	12.000,00	16.000,00	-
Vergi, Resim ve Harçlar	42.000,00	-	-	7.000,00	5.000,00	14.000,00	16.000,00	-
Amortisman ve Tükenme Payları	60.000,00	-	-	17.000,00	14.000,00	21.000,00	8.000,00	-
Finansman Giderleri	15.000,00	-	-	-	-	-	-	15.000,00
TOPLAM	812.000,00	143.000,00	174.000,00	177.000,00	76.000,00	102.000,00	125.000,00	15.000,00

1.9. ETKİNLİK

G Tekstil üretim işletmesi gömlek üretimi yapmaktadır. İşletme dönemde 7.000 adet gömlek üretimine başlamış ve tamamını üreterek mamul hâline getirmiştir. İşletmenin aralık ayına ait giderleri ve bunların oluştuğu işletme fonksiyonları aşağıdaki gibidir.

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: İşletmenin aralık ayına ait ilk madde ve malzeme hareketleri şöyledir.

Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde kullanılan ve direkt nitelikte olan ilk madde ve malzeme hareketleri aşağıdaki gibi olup stok değerleme yöntemi olarak ilk giren ilk çıkar (FİFO) yöntemi belirlenmiştir.

1. Önceki aydan 500 metre kumaş metresi 20,00 TL'den devretmiştir.
2. 03.12.20XX tarihinde 2.000 metre kumaş metresi 21,00 TL'den alınmıştır.
3. 10.12.20XX tarihinde 1.500 metre kumaş metresi 23,00 TL'den alınmıştır.
4. 15.12.20XX tarihinde 2.500 metre kumaş üretime sevk edilmiştir.
5. 17.12.20XX tarihinde 3.000 metre kumaş metresi 25,00 TL'den alınmıştır.
6. 20.12.20XX tarihinde 2.000 metre kumaş üretime sevk edilmiştir.
7. 26.12.20XX tarihinde 3.500 metre kumaş metresi 26,00 TL'den alınmıştır.
8. 30.12.20XX tarihinde 5.000 metre kumaş üretime sevk edilmiştir.

Endirekt İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde üretimde kullanılan ve endirekt nitelikte olan ilk madde ve malzeme giderleri toplamı 75.000,00 TL'dir.

Üretim Dışı İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Üretim dışı işletme fonksiyonlarında kullanılan ilk madde ve malzeme giderleri ise aşağıdaki gibidir.

- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 6.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 14.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 40.000,00 TL

İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde ortaya çıkan işçi ücret ve giderleri toplamı 350.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı aşağıdaki gibidir.

Üretimle İlgili İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde üretimle ilgili olarak ortaya çıkan işçi ücret ve giderleri toplamı 300.000,00 TL olup dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Esas Ücret:** 180.000,00 TL
- **Fazla Mesai Ücreti:** 30.000,00 TL (10.000,00 TL'si fazla mesai zammı)
- **Bayram İkramiyesi:** 15.000,00 TL
- **Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri:** 10.000,00 TL
- **Sosyal Sigorta Primi İşveren Primi:** 25.000,00 TL
- **Yıllık İzin Ücretleri:** 12.000,00 TL
- **Üretim Primleri:** 17.000,00 TL
- **Yol Parası:** 3.000,00 TL
- **Yemek Parası:** 8.000,00 TL

Üretim Dışı İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde üretim dışı işletme fonksiyonlarında oluşan işçi ücret ve giderleri toplamı 50.000,00 TL olup işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 17.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 18.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 15.000,00 TL

Memur Ücret ve Giderleri: Dönemde ortaya çıkan memur ücret ve giderleri toplamı 85.000,000 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 12.000,00 TL
- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 21.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 23.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 29.000,00 TL

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler: Dönemde ödenen yakıt, su, elektrik, haberleşme ve nakliye giderleri toplamı 46.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonları bakımından dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 16.000,00 TL
- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 7.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 9.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 14.000,00 TL

Çeşitli Giderler: Dönemde toplam 40.000,00 TL kira, sigorta ve noter gideri yapılmış olup bu giderlerin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 4.000,00 TL
- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 17.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 11.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 8.000,00 TL

Vergi, Resim ve Harçlar: Dönemde ödenen emlak vergisi, çevre temizlik vergisi ve motorlu taşıtlar vergileri toplamı 54.000,00 TL olup bu giderlerin işletme fonksiyonlarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Araştırma Geliştirme Fonksiyonu:** 9.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 20.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 25.000,00 TL

Amortisman ve Tükenme Payları: İşletme faaliyetlerinde kullanılan maddi duran varlıklar için dönemde 80.000,00 TL amortisman hesaplanmış olup bu giderlerin işletme fonksiyonları itibarıyla dağılımı aşağıdaki gibidir.

- **Üretim:** 20.000,00 TL
- **Araştırma ve Geliştirme Fonksiyonu:** 18.000,00 TL
- **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Fonksiyonu:** 23.000,00 TL
- **Genel Yönetim Fonksiyonu:** 19.000,00 TL

Finansman Giderleri: Dönemde tahakkuk eden faiz gideri toplamı 20.000,00 TL olup tamamı kısa vadelidir.

İstenenler

a) Stoklarını İlk Giren İlk Çıkar maliyet yöntemine göre değerleyen G tekstil üretim işletmesinin ilk madde ve malzeme stok kartını düzenleyiniz.

b) Direkt ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

c) Endirekt ve üretim dışı ilk madde ve malzeme maliyetini hesaplayınız.

ç) İşçi ücret ve giderlerine ilişkin direkt ve endirekt ayrımını tespit ederek ilgili tabloyu oluşturunuz.

d) Dönem giderlerini tablo aracılığıyla işletme fonksiyonlarına dağıtınız.

Çözüm

a) İlk Madde ve Malzeme Stok Kartı

İLK MADDE VE MALZEME STOK KARTI			
Cinsi ve Kodu	**:** Kumaş	**Asgari Miktar :**	
Ölçü Birimi	**:** Metre	**Azami Miktar :**	
Dönemi	**:** Aralık 20XX		
Stok Değerleme Yöntemi	**:** İlk Giren İlk Çıkar (FİFO)		

TARİH	AÇIKLAMA	GİREN			ÇIKAN			KALAN			SIRA
		Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	Miktar	Birim Fiyat	Tutar	
TOPLAM											

b) Direkt İlk Madde ve Malzeme Maliyetinin Hesaplanması

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) Endirekt ve Üretim Dışı İlk Madde ve Malzeme Maliyeti

GİDER ÇEŞİDİ	ÜRETİMLE İLGİLİ		ÜRETİM DIŞI İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	TOPLAM
	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	ENDİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ		
İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ				

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ç) İşçi Ücret ve Giderlerinin Direkt ve Endirekt Ayırımı

İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	ÜRETİMLE İLGİLİ İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ		ÜRETİM DIŞI İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ			TOPLAM
	DİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ENDİREKT İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME	PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM	GENEL YÖNETİM	
ÜRETİMLE İLGİLİ						
Esas Ücret						
Fazla Mesai						
Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücretleri						
İkramiyeler						
SGK İşveren Primi						
Yıllık İzin Ücretleri						
Üretim Primleri						
Yol parası						
Yemek parası						
ÜRETİM DIŞI						
TOPLAM						

d) Gider Çeşitlerinin İşletme Fonksiyonlarına Dağıtılması

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM	ÜRETİM FAALİYETİ İLE İLGİ GİDERLER			ÜRETİM DIŞI GİDERLER			
		DİMMG	DİG	GÜG	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	FİNANSMAN GİDERLERİ
İlk Madde ve Malzeme Giderleri								
Üretimle İlgili								
Direkt								
Endirekt								
Üretim Dışı								
İşçi Ücret ve Giderleri								
Üretimle İlgili								
Direkt								
Endirekt								
Üretim Dışı								
Memur Ücret ve Giderleri								
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler								
Çeşitli Giderler								
Vergi, Resim ve Harçlar								
Amortisman ve Tükenme Payları								
Finansman Giderleri								
TOPLAM								

1.2. GİDER DAĞITIMI YAPMAK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Unlu mamuller üretimi yapan bir işletmeniz olduğunu hayal ediniz. İşletmenizi hangi bölümlere ayırırdınız? Nedenini arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Evinizde kullanılan bir aylık toplam elektriğin ne kadarlık kısmının mutfakta veya salonda tüketildiğini nasıl hesaplarsınız? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

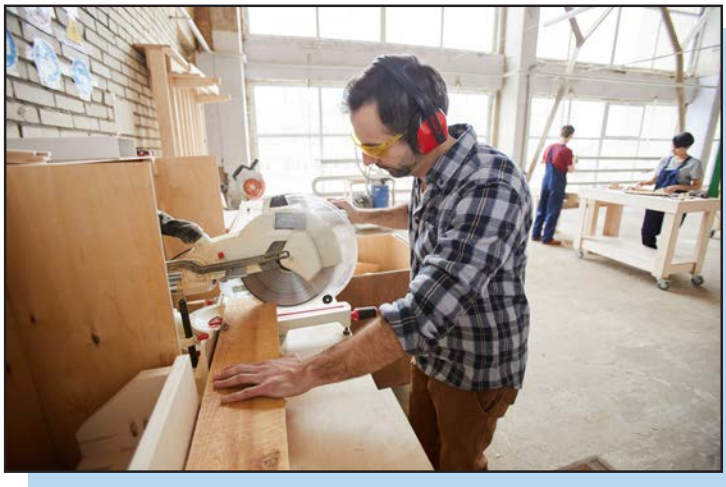
Genel Üretim Giderleri maliyet muhasebesi içinde en kapsamlı giderlerdir. Bu giderlerin mamullere direkt olarak yüklenememesi maliyet muhasebesinde gider dağıtımının esasını oluşturur.

1.2.1. Gider Yeri Kavramı

Gider yeri bir işletmede üretimin yapıldığı ve maliyetlerin oluştuğu bir birimi ya da birim içindeki yeri ifade eder (Görsel 1.5).

Yeni üretim ortamlarının ortaya çıkmasıyla işletmeler gider yeri ayrımı yapma yoluna gitmişlerdir. İşletmelerde yeni üretim ortamlarının ortaya çıkma nedenleri şöyledir.

- Üretim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler
- Üretilen mamulün çeşitli parçalarının farklı kişiler tarafından üretilmesiyle ortaya çıkan uzmanlaşmalar
- İşletmelerin bazı mamulleri farklı üretim aşamalarında üretmesi, örneğin otomobilin motor, montaj, boya gibi üretim aşamalarında üretilmesi

Görsel 1.5: Gider yeri

İşletmelerin gider yeri ayrımı yapmasının yararları şunlardır:

- Gider yerlerindeki giderlerin tespit edilmesini kolaylaştırır.
- Üretim planlamasına yardımcı olur.
- Herhangi bir giderin artışı söz konusu olduğu durumlarda bu gider artışının nerede ortaya çıktığı ve bu artıştan kimlerin sorumlu olduğu kolaylıkla anlaşılır.
- Yönetimin karar almasına dayanak oluşturur.

Tek Düzen Muhasebe Sisteminde bu gider yerleri sekiz bölümde gruplandırılmıştır. Gider yerlerine ilişkin kodlama yapılırken 10 ila 99 arasında işletme tarafından istenilen kod kullanılabilir. Gider yeri ayrımı **Tek Düzen Muhasebe Sisteminde** bölümlenmiş olsa da işletmeler ihtiyaç duyduklarında işletmenin organizasyon yapısını, çalışma alanı ile yürütülen faaliyetlerin teknik açıdan akışına uygun olarak gider yeri bölümlemesi yapabilirler.

Tek Düzen Muhasebe Sisteminde gider yerleri Tablo 1.5'te sınıflandırılmıştır.

Tablo 1.5: Tek Düzen Muhasebe Sisteminde Gider Yerleri

A) Üretim Gider Yerleri	B) Dönem Gider Yerleri
Esas Üretim Gider Yerleri (EÜGY)	Araştırma Geliştirme Gider Yerleri (AGGY)
Yardımcı Üretim Gider Yerleri (YÜGY)	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gider Yerleri (PSDGY)
Yardımcı Hizmet Üretimi Gider Yerleri (YHÜGY)	Genel Yönetim Gider Yerleri (GYGY)
Üretim Yerleri Yönetimi Gider Yerleri (ÜYYGY)	
Yatırım Gider Yerleri (YGY)	

A) ÜRETİM GİDER YERLERİ

1. Esas Üretim Gider Yerleri: Üretimin esas olarak yapıldığı yerlere esas üretim gider yeri denilmektedir. Bu gider yerleri, mamulün ana yapısını oluşturan ham maddelerin işlendikleri ve mamul hâline getirildikleri yerlerdir. Örneğin kumaş üretimi yapan bir işletme için dokuma, boyama atölyeleri esas üretim gider yerlerini oluşturur (Görsel 1.6).

Görsel 1.6: Dokuma birimi (EÜGY)

2. Yardımcı Üretim Gider Yerleri: Esas üretim gider yerlerinin faaliyetlerini sürdürebilmesi için ihtiyaç duyulan yan malzemeleri üreten gider yerleridir. Bu gider yerleri esas üretim gider yerlerinin faaliyetini sürdürebilmesi için yardımcı olduklarından yardımcı üretim gider yeri olarak adlandırılırlar. Örneğin kumaş üretimi yapan işletmelerde çok fazla iplik kullanılmaktadır. İşletme ipliği dışarıdan satın almak yerine kendi atölyelerinde üretmeyi tercih edebilir. Bu durumda iplik atölyesi işletmenin yardımcı üretim gider yerlerine örnek verilebilir (Görsel 1.7).

Görsel 1.7: İplik üretim birimi (YÜGY)

3. Yardımcı Hizmet Üretimi Gider Yerleri: İşletmelerde üretim faaliyetlerinin yerine getirilmesi sırasında diğer gider yerlerine hizmet veren birimlerdir.

Üretim gider yerlerinde çalışan personelin yemek ihtiyaçlarının karşılanması için oluşturulan yemekhane gider yeri örnek olarak gösterilir (Görsel 1.8).

Görsel 1.8: Yemekhane (YHÜGY)

4. Üretim Yerleri Yönetimi Gider Yerleri: Üretim yerlerinin yönetimini sağlayan birimlerdir. Fabrika müdürlüğü, üretim planlama birimi bu gider yerleri için örnek olarak verilir.

5. Yatırım Gider Yerleri: İşletmenin kullanmak amacıyla inşa veya imal ettiği bina, makine gibi duran varlık harcamalarını izlemek için oluşturduğu gider yerleridir. İşletmenin bünyesinde kullanacağı deponun inşa yeri yatırım gider yerine örnek olarak gösterilebilir.

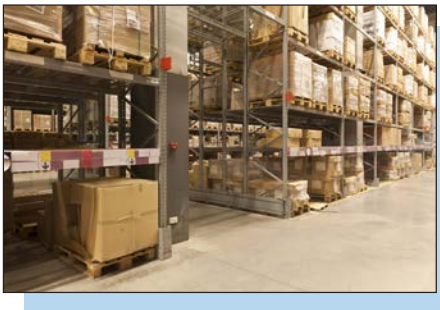
B) Dönem Gider Yerleri

1. Araştırma ve Geliştirme Gider Yerleri: Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yürütülmesi için oluşturulan gider yerleridir. Araştırma geliştirme faaliyetlerinin yürütüldüğü laboratuvarlar, yeni projelerin oluşturulduğu yerler bu gider yerlerine örnek olarak verilebilir (Görsel 1.9).

Görsel 1.9: AR-GE gider yeri

2. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gider Yerleri: Pazarlama, satış ve dağıtım faaliyetlerinin yürütüldüğü gider yerleridir. Bu gider yerlerine pazarlama gider yeri, satış mağazaları, mamul ambarı ve nakliye gider yeri örnek olarak gösterilebilir (Görsel 1.10).

Görsel 1.10: Pazarlama satış dağıtım gider yeri

3. Genel Yönetim Gider Yerleri: Genel yönetim faaliyetlerinin yapıldığı gider yerleridir. Genel yönetim gider yerlerine; genel müdürlük, muhasebe ve finans müdürlüğü, hukuk işleri müdürlüğü örnek olarak verilebilir (Görsel 1.11).

Görsel 1.11: Genel yönetim gider yeri

Mobilya üretimi yapan bir işletmenin, gider yerleri şöyle bölümlenebilir (Şekil 1.2).

Şekil 1.2: Mobilya üretimi yapan bir işletmenin gider yerleri

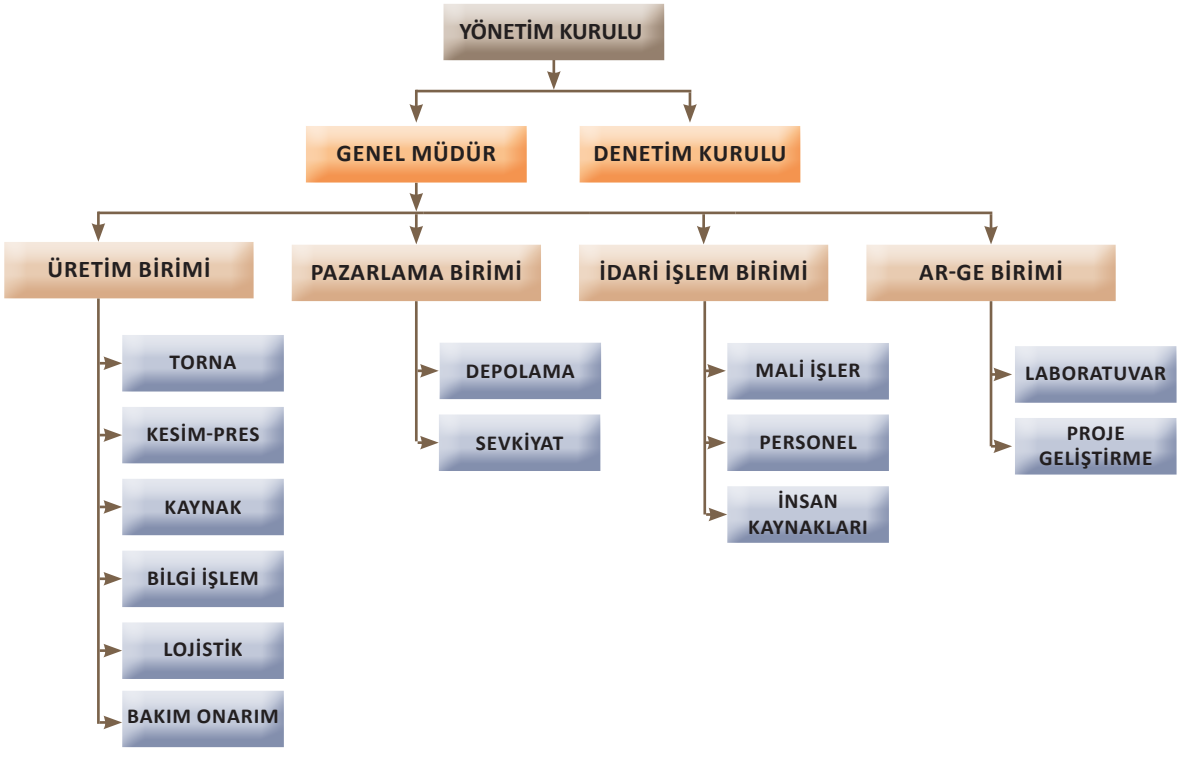
Otomobil üretimi yapan bir işletmenin, gider yerleri şöyle bölümlenebilir (Şekil 1.3).

Şekil 1.3: Otomobil üretimi yapan bir işletmenin gider yerleri

1.10. ETKİNLİK

Makine üretimi yapan bir X işletmesinin organizasyon şeması aşağıda gösterilmiştir.

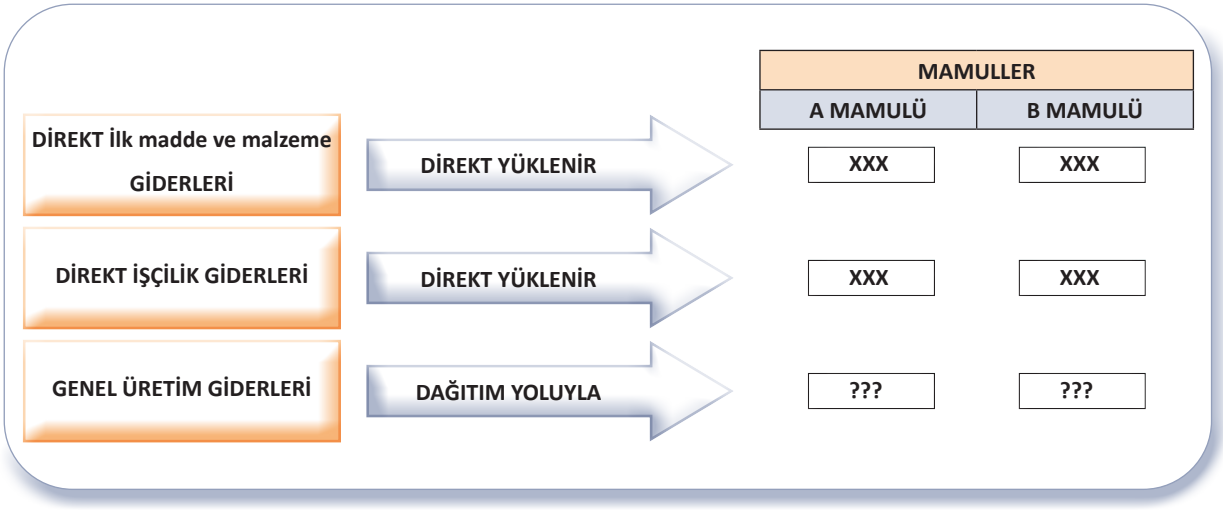

İstenen: **X** üretim işletmesinin **organizasyon** şemasından yararlanarak gider yeri ayrımını aşağıdaki tabloya yapınız.

..... GİDER YERİ	..... GİDER YERİ	..... GİDER YERİ	..... GİDER YERİ	..... GİDER YERİ	..... GİDER YERİ

1.2.2. Gider Dağıtımı

Üretim maliyetini oluşturan unsurlardan DİMMG ve DİG mamullere direkt olarak dağıtılmakta ancak GÜG unsuru mamullere direkt olarak dağıtılamamaktadır. GÜG, dağıtım anahtarları aracılığıyla mamullere dağıtılır (Şema 1.12).

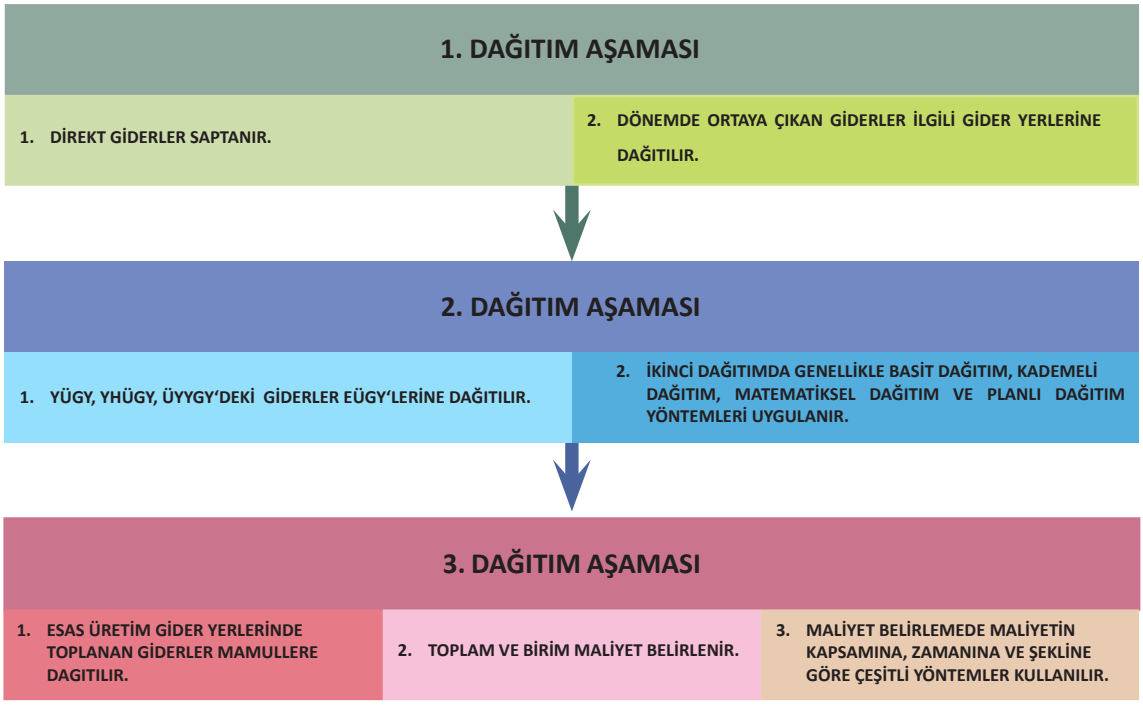
Şema 1.12: Gider dağıtımı

GÜG'nin dağıtım süreci üç aşamada gerçekleştirilir (Şema 1.13).

1. Aşama: (1. dağıtım) Dönem boyunca ortaya çıkan giderler ilgili gider yerlerine dağıtılır.

2. Aşama: (2. dağıtım) Yardımcı üretim, yardımcı hizmet üretimi ve üretim yerleri yönetimi gider yerlerinde toplanan giderler esas üretim gider yerlerine dağıtılır.

3. Aşama: (3. dağıtım) Esas üretim gider yerlerinde toplanan giderler üretilen mamullere dağıtılır.

Şema 1.13: Genel üretim giderlerinin dağıtım süreci

1.2.2.1. Giderlerin Birinci Dağıtımı

Dönem boyunca ortaya çıkan giderlerin ilgili gider yerlerine dağıtıldığı aşamadır. Birinci dağıtım aşaması üretim işletmeleri için en önemli aşamadır. Çünkü giderlerin birinci dağıtımları yapıldığında üretimle ilgili olan kısım üretim gider yerlerine ve üretimle ilgili olmayan kısmı dönem gider yerlerine aktarılmak suretiyle kesin olarak ayrılır. Bu ayırım sonucunda mamulün maliyetine esas olacak Genel Üretim Giderleri ile üretimle ilgili olmayan endirekt giderler ilgili hesaplara aktarılır.

Giderlerin birinci dağıtımı yapılırken dağıtım anahtarına (dağıtım ölçüsü) ihtiyaç duyulur. **Dağıtım ölçüsü (dağıtım anahtarı);** Genel Üretim Giderleri hangi mamul için ne kadar gider yapıldığı direkt olarak belirlenemeyen giderlerdir. Bu nedenle Genel Üretim Giderleri mamullere dağıtılırken bir kritere ihtiyaç duyulur. Genel Üretim Giderlerinin gider yerlerine dağıtılmasında kullanılan kriterlere **dağıtım ölçüsü** adı verilir. Bir giderin dağıtımı için birden fazla ölçü vardır. Bu ölçüler işletmeden işletmeye değişiklik gösterebilir. Örneğin işletmenin ısınma giderinin nerede ne kadar ortaya çıktığı direkt olarak belirlenemez. Bu nedenle ısınma giderinin nerede ve ne kadar ortaya çıktığının hesaplanması için m^2 ya da işletmedeki radyatör sayısı kullanılabilir. Burada önemli olan nokta dağıtımda kullanılacak ölçünün gider ile gider yeri arasındaki ilişkiyi en iyi yansıtan ölçü olmasına dikkat edilmesidir.

Genellikle giderlerin birinci dağıtımında kullanılan dağıtım ölçüleri Tablo 1.6'da verilmiştir.

Tablo 1.6: Giderlerin Birinci Dağıtımında Kullanılan Dağıtım Ölçüleri

Endirekt Gider	Kullanılabilecek Dağıtım Ölçüsü
Isınma Gideri	Yüzölçümü (m^2), Radyatör Sayısı, Petek Uzunluğu
Yemek Gideri	Personel Sayısı
Bina Amortisman Gideri	Yüzölçümü (m^2)
Makine Amortisman Gideri	Gider Yerlerinde Bulunan Makinelerin Kayıtlı Değeri (makinelerin amortisman giderleri muhasebe sisteminde takip edildiğinden doğrudan ilgili gider yerlerine de dağıtılabilir).
Aydınlatma Gideri	Ampul Sayısı, Kullanılan KW saati
Endirekt İşçilik Gideri	Gider Yerlerinde Çalışılan Saatler
Bakım Onarım Gideri	Makine Sayısı, Bakım Onarım Saati
Haberleşme Gideri	Telefon Sayısı, Personel Sayısı
Kira Gideri	Yüzölçümü (m^2)

Gider dağıtımının hangi oranda yapılacağı şu formül kullanılarak hesaplanır.

Dağıtım Oranı = Dağıtılacak Endirekt Gider / Dağıtım Ölçüsünün Toplam Değeri

1.7. ÖRNEK

ABC işletmesi tencere ve tava üretimi yapan bir üretim işletmesidir. İşletmenin 20XX yılı aralık ayı dönemine ilişkin faaliyet bilgileri ve gider yerleri aşağıdaki gibidir.

10. Esas Üretim Gider Yeri	20. Yardımcı Üretim Gider Yeri	70. Genel Yönetim Gider Yeri
10.01 Döküm Atölyesi	20.01 Ambalaj Atölyesi	
10.02 İşleme Atölyesi		

İşletmenin döneme ilişkin ortaya çıkan giderleri şöyledir.

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde 74.000,00 TL tutarında İMMG yapılmıştır. İşletmenin stok kartlarından ve muhasebe kayıtlarından alınan bilgiler doğrultusunda İMMG'nin dağılımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

Direkt İMMG			**49.000,00**
	10.01 Döküm Atölyesi **Tencere:** 22.000,00 **Tava:** 15.000,00	37.000,00	
	10.02 İşleme Atölyesi **Tencere:** 7.000,00 **Tava:** 5.000,00	12.000,00	
Endirekt İMMG			**25.000,00**
	10.01 Döküm Atölyesi	16.000,00	
	10.02 İşleme Atölyesi	6.000,00	
	20.01 Ambalaj Atölyesi	3.000,00	

İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde toplam 64.000,00 TL tutarında işçilik gideri yapılmıştır. İşletmenin işçilik kartlarından ve muhasebe kayıtlarından alınan bilgiler doğrultusunda İÜG'nin dağılımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

DİG			50.000,00
	10.01 Döküm Atölyesi **Tencere:** 20.000,00 **Tava:** 10.000,00	30.000,00	
	10.02 İşleme Atölyesi **Tencere:** 12.000,00 **Tava:** 8.000,00	20.000,00	
Endirekt İG.			9.000,00
	10.01 Döküm Atölyesi	3.000,00	
	10.02 İşleme Atölyesi	4.000,00	
	20.01 Ambalaj Atölyesi	2.000,00	
Üretim Dışı İG.			5.000,00
	70. Genel Yönetim Gider Yeri	5.000,00	

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmet Gideri: Dönemde toplam 22.000,00 TL tutarında temizlik gideri yapılmıştır. Bu giderlerin dağıtımı için **m²** ölçüsü kullanılmıştır.

Çeşitli Giderler: Dönemde toplam 18.000,00 TL tutarında yemek gideri yapılmıştır. Bu giderlerin dağıtımı için personel sayısı ölçüsü kullanılmıştır.

Amortisman Giderleri: Dönemde toplam 21.000,00 TL tutarında amortisman gideri yapılmıştır. Amortisman giderlerinin dağıtımında makine sayısı ölçü olarak kullanılmıştır.

İşletmede dağıtım ölçülerine ilişkin değerler aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

GİDER YERLERİ	M²	PERSONEL SAYISI	MAKİNE SAYISI
10.01 Döküm Atölyesi	200	18	8
10.02 İşleme Atölyesi	150	12	6
20.01 Ambalaj Atölyesi	100	8	4
70 Genel Yönetim Gider Yeri	50	2	3
TOPLAM	500 m²	40 Kişi	21 Adet

İstenenler

a) İşletmenin dönem içinde ortaya çıkan giderlerinin (temizlik, yemek ve amortisman) birinci dağıtımını ilgili tablolara yapınız.

b) Giderlerin birinci dağıtım sonuçlarına göre işletmenin gider dağıtım tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Giderlerin birinci dağıtımının yapılması

DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMET (TEMİZLİK) GİDERİNİN DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = Dağıtılacak Toplam Gider / Dağıtım Ölçüsünün Toplam Değeri Dağıtım Oranı = 22.000,00 / 500 = 44 TL/m²			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı (m²)	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Temizlik Gideri Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
10.01 Döküm Atölyesi	200	44	8.800,00
10.02 İşleme Atölyesi	150	44	6.600.00
20.01 Ambalaj Atölyesi	100	44	4.400.00
70 Genel Yönetim GY	50	44	2.200.00
TOPLAM	500 m²		22.000,00

ÇEŞİTLİ (YEMEK GİDERİ) GİDERLERİN DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = Dağıtılacak Toplam Gider / Dağıtım Ölçüsünün Toplam Değeri Dağıtım Oranı = 18.000,00 / 40 = 450 TL/Personel			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı (personel sayısı)	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Yemek Gideri Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
10.01 Döküm Atölyesi	18	450	8.100,00
10.02 İşleme Atölyesi	12	450	5.400,00
20.01 Ambalaj Atölyesi	8	450	3.600,00
70 Genel Yönetim GY.	2	450	900,00
TOPLAM	40		18.000,00

AMORTİSMAN GİDERİNİN DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = Dağıtılacak Toplam Gider / Dağıtım Ölçüsünün Toplam Değeri Dağıtım Oranı = 21.000,00 / 21 = 1.000 TL/Makine Sayısı			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı (makine sayısı)	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Amortisman Gideri Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
10.01 Döküm Atölyesi	8	1.000	8.000,00
10.02 İşleme Atölyesi	6	1.000	6.000,00
20.01 Ambalaj Atölyesi	4	1.000	4.000,00
70 Genel Yönetim GY.	3	1.000	3.000,00
TOPLAM	21		21.000,00

b) İşletmenin birinci dağıtımına ilişkin gider dağıtım tablosu

ABC ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDER DAĞITIM TABLOSU (1. DAĞITIM)					
GİDER TÜRÜ	TOPLAM	GİDER YERLERİ			
		10. EÜGY		20. YÜGY	70. GYGY
		10.01 DÖKÜM	10.02 İŞLEME	20.01 AMBALAJ	
DİMMG	49.000,00	37.000,00	12.000,00	----------	----------
DİG	50.000,00	30.000,00	20.000,00	----------	----------
ENDİREKT İMMG	25.000,00	16.000,00	6.000,00	3.000,00	----------
ENDİREKT İŞÇİLİK	9.000,00	3.000,00	4.000,00	2.000,00	----------
ÜRETİM DIŞI İŞÇİLİK	5.000,00	----------	----------	----------	5.000,00
TEMİZLİK GİDERİ	22.000,00	8.800,00	6.600,00	4.400,00	2.200,00
YEMEK GİDERİ	18.000,00	8.100,00	5.400,00	3.600,00	900,00
AMORTİSMAN GİDERİ	21.000,00	8.000,00	6.000,00	4.000,00	3.000,00
1. DAĞITIM TOPLAMI	199.000,00	110.900,00	60.000,00	17.000,00	11.100,00
		ÜRETİM GİDERLERİ			DÖNEM GİDERLERİ

İşletmede ortaya çıkan gider (I. dağıtım tablosundan alınan bilgilere göre) aşağıda belirtilmiştir.

EÜGY'de 170.900,00 TL

YÜGY'de 17.000,00 TL

GYGY'de 11.100,00 TL tutarında gider ortaya çıkmıştır. Bu giderlerin;

49.000,00 TL'lik kısmı DİMMG,

50.000,00 TL'lik kısmı DİG,

88.900,00 TL'lik kısmı GÜG'dir.

EÜGY ve YÜGY'de toplanan giderler ikinci dağıtma tabi tutulurken, GYGY'de toplanan giderler üretim maliyetine eklenmediğinden ikinci dağıtıma tabi tutulmazlar. İkinci dağıtıma sadece yardımcı üretim gider yerlerindeki giderler tabi tutulur.

1.11. ETKİNLİK

MTAL üretim işletmesi A ve B mamulü üretimi yapan bir üretim işletmesidir. İşletmenin 20XX yılı ocak ayı dönemine ilişkin faaliyet bilgileri ve gider yerleri aşağıdaki gibidir.

10. Esas Üretim Gider Yeri

10.01 Örgü Atölyesi

10.02 Dikiş Atölyesi

20. Yardımcı Üretim Gider Yeri

20.01 Ütüleme Atölyesi

20.02 Paketleme Atölyesi

İşletmenin ilgili kayıtlarından alınan bilgilere göre döneme ilişkin giderleri aşağıda verilmiştir.

İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Dönemde 120.000,00 TL tutarında İMMG yapılmıştır. İşletmenin İMMG'nin dağılımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

Direkt İMMG			90.000,00
	10.01 Örgü Atölyesi **A Mamulü:** 25.000,00 **B Mamulü:** 25.000,00	50.000,00	
	10.02 Dikiş Atölyesi **A Mamulü:** 25.000,00 **B Mamulü:** 15.000,00	40.000,00	
Endirekt İMMG			30.000,00
	10.01 Örgü Atölyesi	12.000,00	
	10.02 Dikiş Atölyesi	10.000,00	
	20.01 Ütüleme Atölyesi	5.000,00	
	20.02 Paketleme	3.000,00	

İşçi Ücret ve Giderleri: Dönemde toplam 80.000,00 TL tutarında işçilik gideri yapılmıştır. İşletmenin İÜG'nin dağılımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

Direkt İG			50.000,00
	10.01 Örgü Atölyesi **A Mamulü:** 20.000,00 **B Mamulü:** 10.000,00	30.000,00	
	10.02 Dikiş Atölyesi **A Mamulü:** 10.000,00 **B Mamulü:** 10.000,00	20.000,00	
Endirekt İG			30.000,00
	10.01 Örgü Atölyesi	10.000,00	
	10.02 Dikiş Atölyesi	10.000,00	
	20.01 Ütüleme Atölyesi	5.000,00	
	20.02 Paketleme Atölyesi	5.000,00	

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmet Gideri: Dönemde toplam 9.000,00 TL tutarında haberleşme gideri yapılmıştır. Bu giderlerin dağıtımı için telefon sayısı ölçü olarak kullanılmıştır.

Çeşitli Giderler: Dönemde toplam 12.000,00 TL tutarında ısınma gideri yapılmıştır. Bu giderlerin dağıtımı için radyatör sayısı ölçüsü kullanılmıştır.

Amortisman Giderleri: Dönemde toplam 7.500,00 TL tutarında amortisman gideri yapılmıştır. Amortisman giderlerinin dağıtımında makine sayısı ölçü olarak kullanılmıştır.

İşletmede dağıtım ölçülerine ilişkin değerler aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN DAĞITIM ÖLÇÜSÜ DEĞERLERİ			
GİDER YERLERİ	**RADYATÖR SAYISI**	**MAKİNE SAYISI**	**TELEFON SAYISI**
ÖRGÜ	8	5	3
DİKİŞ	7	3	3
ÜTÜLEME	2	3	2
PAKETLEME	3	4	2
TOPLAM	20 Adet	15 Adet	10 Adet

İstenenler

a) İşletmenin dönem içinde ortaya çıkan giderlerinin (haberleşme, ısınma ve amortisman) birinci dağıtımını ilgili tablolara yapınız.

b) Giderlerin birinci dağıtım sonuçlarına göre işletmenin gider dağıtım tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) İşletmenin dönem içinde ortaya çıkan giderlerinin birinci dağıtımı

DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMET (HABERLEŞME) GİDERİNİN DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = ...			
Dağıtım Oranı = ...			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Temizlik Gideri Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
10.01 Örgü Atölyesi			
10.02 Dikiş Atölyesi			
20.01 Ütüleme Atölyesi			
20.02 Paketleme Atölyesi			
TOPLAM			

ÇEŞİTLİ (ISINMA) GİDERLERİN DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = ...			
Dağıtım Oranı = ...			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Yemek Gideri Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
10.01 Örgü Atölyesi			
10.02 Dikiş Atölyesi			
20.01 Ütüleme Atölyesi			
20.02 Paketleme Atölyesi			
TOPLAM			

AMORTİSMAN GİDERİNİN DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = ...			
Dağıtım Oranı = ...			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Amortisman Gideri Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
10.01 Örgü Atölyesi			
10.02 Dikiş Atölyesi			
20.01 Ütüleme Atölyesi			
20.02 Paketleme Atölyesi			
TOPLAM			

b) İşletmenin gider dağıtım tablosu

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDER DAĞITIM TABLOSU (1. DAĞITIM)					
GİDER TÜRÜ	TOPLAM	GİDER YERLERİ			

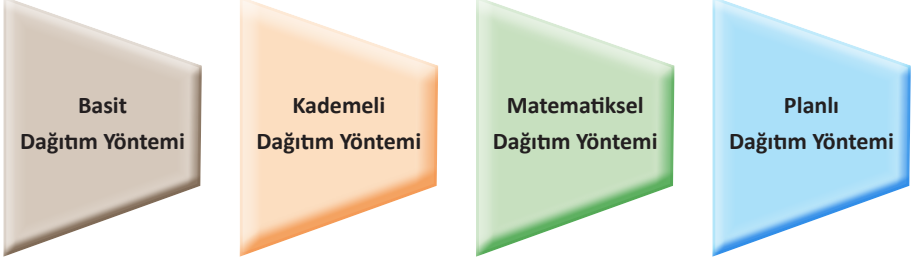
1.2.2.2. Giderlerin İkinci Dağıtımı

İşletmede ortaya çıkan giderlerin birinci dağıtım işlemi sonuçlandırıldıktan sonra yardımcı üretim, yardımcı hizmet üretimi ve üretim yerleri yönetimi gider yerlerinde toplanan giderlerin esas üretim gider yerlerine dağıtılması aşamasıdır. Diğer gider yerlerinde (GÜGY, PSDGY, AR-GE GY, FGY gibi) toplanan giderler üretimle ilgili olmadığından ikinci dağıtıma tabi tutulmazlar (Şema 1.14).

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM	GİDER YERLERİ			
		EÜGY		YÜGY	GYGY
		DÖKÜM	İŞLEME	AMBALAJ	
.....		.....	.....	.....	.....
.....		.....	.....	.....	.....
1. DAĞITIM TOPLAMI		.....	.....	.....	.....

Şema 1.14: Giderlerin ikinci dağıtımı

Dağıtıma tabi olacak gider yerlerinin ikinci dağıtımında işletmeler tarafından dört temel yöntem kullanılmaktadır. Bunlar; Basit Dağıtım Yöntemi, Kademeli Dağıtım Yöntemi, Matematiksel Dağıtım Yöntemi ve Planlı Dağıtım Yöntemidir (Şekil 1.4). (Kitaptaki örnekler basit dağıtım yöntemine göre çözülmüştür).

Şekil 1.4: Giderlerin ikinci dağıtımında kullanılan yöntemler

Basit dağıtım yönteminde birinci dağıtım sonucunda gider yerlerinde toplanan giderlerin dağıtımında, dağıtımı yapılacak yardımcı gider yerlerinin kendi aralarındaki hizmet ilişkisi dikkate alınmaz. Yardımcı gider yerlerindeki giderler doğrudan esas üretim gider yerlerine dağıtılır.

1.8. ÖRNEK

ABC üretim işletmesinin 20XX yılı aralık ayı dönemine ait, giderlerinin birinci dağıtım sonucu aşağıdaki gibidir. İşletmenin EÜGY dışında kalan ve üretimle ilgili gider yerlerindeki giderlerin ikinci dağıtımında **Basit Dağıtım Yöntemi** uygulanmaktadır.

ABC ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDER DAĞITIM TABLOSU (1. DAĞITIM)					
GİDER TÜRÜ	TOPLAM	GİDER YERLERİ			
		10. EÜGY		20. YÜGY	70. GYGY
		10.01 DÖKÜM	10.02 İŞLEME	20.01 AMBALAJ	
DİMMG	49.000,00	37.000,00	12.000,00	----------	----------
DİG	50.000,00	30.000,00	20.000,00	----------	----------
ENDİREKT İMMG	25.000,00	16.000,00	6.000,00	3.000,00	----------
ENDİREKT İŞÇİLİK	9.000,00	3.000,00	4.000,00	2.000,00	----------
ÜRETİM DIŞI İŞÇİLİK	5.000,00	----------	----------	----------	5.000,00
TEMİZLİK GİDERİ	22.000,00	8.800,00	6.600,00	4.400,00	2.200,00
YEMEK GİDERİ	18.000,00	8.100,00	5.400,00	3.600,00	900,00
AMORTİSMAN GİDERİ	21.000,00	8.000,00	6.000,00	4.000,00	3.000,00
1. DAĞITIM TOPLAMI	199.000,00	110.900,00	60.000,00	17.000,00	11.100,00

TOPLAM DİMMG: 49.000,00 TL | TOPLAM GÜG: 88.900,00 TL | TOPLAM DİG: 50.000,00 TL

Gider dağıtımında esas alınan dağıtım ölçü birimleri ve bilgileri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

DAĞITIMI YAPILACAK GİDER YERİ	DAĞITIM ÖLÇÜSÜ
YÜGY (Ambalaj Atölyesi)	Çalışılan İşçilik Saati

GİDER YERİ	ÇALIŞILAN İŞÇİLİK SAATİ
10.01 Döküm Atölyesi	120
10.02 İşleme Atölyesi	80
TOPLAM	200

İstenenler

a) İşletme giderlerinin ikinci dağıtımını yapınız.

b) İşletme giderlerinin ikinci dağıtımına ilişkin gider dağıtım tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Giderlerin ikinci dağıtımının yapılması

YÜGY'NİN EÜGY'YE DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = Dağıtılacak Toplam Gider / Dağıtım Ölçüsünün Toplam Değeri			
Dağıtım Oranı = 17.000,00 / 200 = 85 TL/Çalışılan İşçilik Saati			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen YÜGY Gideri
			Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
10.01 Döküm Atölyesi	120	85	10.200,00
10.02 İşleme Atölyesi	80	85	6.800,00
TOPLAM	200		17.000,00

b) İşletmenin ikinci dağıtımına ilişkin gider dağıtım tablosu

ABC ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDER DAĞITIM TABLOSU (2. DAĞITIM)					
GİDER TÜRÜ	TOPLAM	GİDER YERLERİ			
		EÜGY		YÜGY	GYGY
		DÖKÜM	İŞLEME	AMBALAJ	
DİMMG	49.000,00	37.000,00	12.000,00		
DİG	50.000,00	30.000,00	20.000,00		
Endirekt İMMG	25.000,00	16.000,00	6.000,00	3.000,00	
Endirekt İşçilik	9.000,00	3.000,00	4.000,00	2.000,00	
Üretim Dışı İşçilik	5.000,00				5.000,00
Temizlik Gideri	22.000,00	8.800,00	6.600,00	4.400,00	2.200,00
Yemek Gideri	18.000,00	8.100,00	5.400,00	3.600,00	900,00
Amortisman Gideri	21.000,00	8.000,00	6.000,00	4.000,00	3.000,00
1. DAĞITIM TOPLAMI	199.000,00	110.900,00	60.000,00	17.000,00	11.100,00
2. DAĞITIMDAN GELEN (YÜGY'DEN (Ambalaj)	17.000,00	10.200,00	6.800,00	(17.000,00)	
2. DAĞITIM TOPLAMI		10.200,00	6.800,00	.....	.....
GENEL TOPLAM (1. ve 2. DAĞITIM TOPLAMI)	199.000,00	121.100,00	66.800,00	.....	11.100,00

Giderlerin ikinci dağıtımına ait tablodan alınan bilgiler sonucunda **Döküm Gider** yerinde 121.100,00 TL, İşleme gider yerinde ise 66.800,00 TL tutarında gider toplanmıştır.

1.12. ETKİNLİK

MTAL üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayı döneminde EÜGY dışında kalan ve üretimle ilgili gider yerlerindeki giderlerin ikinci dağıtımında, Basit Dağıtım Yöntemi uygulanmaktadır. Gider dağıtımında esas alınan dağıtım ölçü birimleri ve bilgileri aşağıdaki tablolarda belirtildiği gibidir.

DAĞITIMI YAPILACAK GİDER YERİ	DAĞITIM ÖLÇÜSÜ
YÜGY (Ütüleme Atölyesi)	Çalışılan İşçilik Saati
YÜGY (Paketleme Atölyesi)	Çalışılan İşçilik Saati

GİDER YERİ	ÇALIŞILAN İŞÇİLİK SAATİ
10.01 Örgü Atölyesi	110
10.02 Dikiş Atölyesi	90
TOPLAM	200

İstenenler: Etkinlik 1.10'da düzenlenen işletmeye ait birinci dağıtım tablosundaki verilerden faydalanarak

a) İşletme giderlerinin (ütüleme, paketleme) ikinci dağıtımını yapınız.

b) İşletme giderlerinin ikinci dağıtımına ilişkin gider dağıtım tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Giderlerin ikinci dağıtımı

YARDIMCI ÜRETİM (ÜTÜLEME) GİDER YERİNİN EÜGY'NE DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = ...			
Dağıtım Oranı = ...			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Ütüleme GY'nin Gideri
			Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
TOPLAM			

YARDIMCI ÜRETİM (PAKETLEME) GİDER YERİNİN EÜGY'NE DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = ...			
Dağıtım Oranı = ...			
GİDER YERLERİ	Dağıtım Anahtarı	Dağıtım Oranı	Gider Yerlerine Düşen Paketleme GY'nin Gideri
			Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
TOPLAM			

b) İşletmenin ikinci dağıtımına ilişkin gider dağıtım tablosu

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDER DAĞITIM TABLOSU (2. DAĞITIM)					
GİDER TÜRÜ	TOPLAM	GİDER YERLERİ			

1.3. BİRİM MALİYETİ HESAPLAMAK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Yardımlaşma amacıyla yapılacak bir kermeste size, evde yaptığınız keki dilimleyip satma görevi verilmiş olsaydı, her bir kek diliminin satılacağı fiyatı nasıl belirlerdiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Sizce bir mamulün maliyeti belirlenmeden satış fiyatı belirlenebilir mi? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Üretilen mamul maliyetinin hesaplanması maliyet muhasebesinin temel amacıdır. Finansal muhasebenin mali tablolarından olan bilanço ve gelir tablosunun düzenlenebilmesi için üretilen mamullerin birim ve toplam maliyetlerinin hesaplanması gerekir. Ayrıca mamullerin maliyetinin bilinmesi üretilen mamullerin fiyatlarının belirlenmesi açısından da çok önemlidir. Çünkü mamullerin satış fiyatlarının belirlenebilmesi için mamul maliyetlerinin bilinmesi gerekir.

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: **Mamul Maliyetinin Belirlenmesi**

Amaç: Üretilen mamulün satış fiyatını belirlemek.

Süre: 1 hafta

Yönerge: Aşağıdaki çalışmaları yaparak bir mamulün satış fiyatının belirlenmesinde esas alınan unsurları belirleyiniz.

1. Kullandığınız bir mamulün fiyatını birkaç farklı satış yerlerinden (AVM, pazar yeri, market, mağaza, sanal alışveriş siteleri, bakkal gibi) öğreniniz ve aşağıya yazınız.

SATIŞ YERİ	MAMUL ADI	MAMUL SATIŞ FİYATI
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. Mamulün farklı fiyatlarla satılmasının nedenlerinin neler olabileceğini araştırınız.
3. Elde ettiğiniz verileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.3.1. Giderlerin Üçüncü Dağıtımı

Esas üretim gider yerlerinde toplanan giderlerin üretilen mamullere yüklenmesi aşamasıdır. Esas üretim gider yerlerinde toplanan giderlerin bir kısmı mamullere direkt olarak yüklenmekte, bir kısmı ise endirekt olarak yüklenmektedir. Direkt olan giderler (DİMMG ve DİG) hangi mamul için hangi tutarda oldukları bilindiğinden herhangi bir dağıtım ölçüsüne ihtiyaç duyulmaksızın direkt olarak mamullere yüklenirler. Ancak endirekt giderlerin (GÜG) hangi mamul için ne kadar oldukları bilinmediğinden mamullere yüklenmesi için dağıtım ölçüsüne ihtiyaç duyulur.

Giderlerin üçüncü dağıtımı aynı zamanda birinci ve ikinci dağıtım sonucunda Esas Üretim Gider Yerlerinde toplanan giderlerin o üretim yerlerinde üretilmiş mamullere yüklenmesi ve mamullerin toplam ve birim maliyetlerinin saptandığı aşamadır. Bu maliyetlerin saptanması işletmenin üretim faaliyetlerinde benimsediği maliyet sistemi doğrultusunda yapılır. İşletmenin birim ve toplam maliyetleri benimsemiş olduğu maliyet sistemine göre hesaplanır.

1.3.2. Üretim İşletmeleri İçin Üretim Maliyeti ve Birim Maliyet

Üretim işletmelerinde üretim maliyeti DİMMG, DİG ve GÜG'nin toplamından oluşur. Toplam maliyetin üretim miktarına bölünmesi suretiyle de birim maliyet hesaplanmış olur.

TOPLAM MALİYET = DİMMG + DİG + GÜG

BİRİM MALİYET = TOPLAM MALİYET / ÜRETİM MİKTARI

1.9. ÖRNEK

ABC üretim işletmesi 20XX yılı aralık ayı üretim döneminde 1.500 adet tencere ve 1.000 adet tava üretimi gerçekleştirmiştir. Birinci ve ikinci dağıtım sonuçlarına göre mamullerin üretildiği esas üretim gider yerinde toplanan giderler aşağıdaki tabloda verildiği gibidir. İşletme maliyet belirleme yöntemi olarak fiilî ve tam maliyet yöntemini kullanmakta olup genel üretim giderlerinin mamullere dağıtımında DİG ölçü olarak kullanılmaktadır.

ABC ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDERLERİ (1 VE 2. DAĞITIM SONUCUNA GÖRE)			
GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM	GİDER YERLERİ	
		EÜGY	
		DÖKÜM	İŞLEME
DİMMG	49.000,00		
Tencere Mamulü		22.000,00	7.000,00
Tava Mamulü		15.000,00	5.000,00
DİG	50.000,00		
Tencere Mamulü		20.000,00	12.000,00
Tava Mamulü		10.000,00	8.000,00
GÜG	88.900,00	54.100,00	34.800,00
TOPLAM MALİYET	187.900,00	121.100,00	66,800,00

İstenenler

a) İşletme giderlerinin üçüncü dağıtımını, GÜG'nin mamullere dağıtılması tablosuna yapınız.

b) İşletme giderlerinin üçüncü dağıtımına ait gider dağıtım tablosunu düzenleyiniz.

c) İşletmenin ürettiği mamullere ait maliyetleri, toplam ve birim maliyetler tablosunda hesaplayınız.

Çözüm

a) İşletmenin giderlerinin (genel üretim) üçüncü dağıtımı

GENEL ÜRETİM GİDERLERİNİN MAMULLERE DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = Dağıtılacak Toplam Gider / Dağıtım Ölçüsünün Toplam Değeri **Dağıtım Oranı = 88.900,00 / 50.000,00 = 1,778 TL/Direkt işçilik gideri**			
MAMULLER	**Dağıtım Anahtarı (DİG)**	**Dağıtım Oranı**	**Genel Üretim Giderlerinden Mamullere Düşen Gider**
			Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
Tencere	32.000,00	1,778	56.896,00
Tava	18.000,00	1,778	32.004,00
TOPLAM	50.000,00		88.900,00

b) İşletmenin üçüncü dağıtıma ait gider dağıtım tablosu

ABC ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDER DAĞITIMI (3. DAĞITIM)			
GİDER ÇEŞİTLERİ	**TOPLAM**	**ÜRETİLEN MAMULLER**	
		TENCERE	**TAVA**
DİMMG	49.000,00	29.000,00	20.000,00
DİG	50.000,00	32.000,00	18.000,00
GÜG	88.900,00	56.896,00	32.004,00
TOPLAM MALİYET	187.900,00	117.896,00	70,004,00

c) İşletmenin ürettiği mamullere ait toplam ve birim maliyet

ABC ÜRETİM İŞLETMESİNİN TOPLAM VE BİRİM MAMUL MALİYETLERİ			
MAMUL	**TOPLAM MALİYET**	**ÜRETİM MİKTARI**	**BİRİM MALİYET**
Tencere	117.896,00 TL	1.500 Adet	78,597 TL / Adet
Tava	70,004,00 TL	1.000 Adet	70 TL / Adet

1.13. ETKİNLİK

MTAL üretim işletmesinin 20XX ocak ayı üretim döneminde 2.500 adet A mamulü ve 2.000 adet B mamulünün üretimi gerçekleştirilmiştir.

İşletme maliyet belirleme yöntemi olarak fiilî ve tam maliyet yöntemini kullanmakta olup genel üretim giderlerinin mamullere dağıtımında DİG'ni ölçü olarak kullanılmaktadır.

İstenenler: Etkinlik 1.11'de düzenlenen işletmeye ait 2. dağıtım tablosundaki verilerden faydalanarak

a) İşletme giderlerinin üçüncü dağıtımını GÜG'nin mamullere dağıtılması tablosuna yapınız.

b) İşletme giderlerinin üçüncü dağıtımına ait gider dağıtım tablosunu düzenleyiniz.

c) İşletmenin ürettiği mamullere ait maliyetleri, toplam ve birim maliyetler tablosunda hesaplayınız.

Çözüm

a) İşletme giderlerinin (genel üretim) üçüncü dağıtımı

GENEL ÜRETİM GİDERLERİNİN MAMULLERE DAĞITILMASI			
Dağıtım Oranı = ...			
Dağıtım Oranı = ...			
MAMULLER	Dağıtım Anahtarı (.....)	Dağıtım Oranı	Genel Üretim Giderlerinden Mamullere Düşen Gider
			Dağıtım Anahtarı X Dağıtım Oranı
TOPLAM			

b) İşletmenin üçüncü dağıtıma ait gider dağıtım tablosu

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN GİDER DAĞITIMI (3. DAĞITIM)			
GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM	ÜRETİLEN MAMULLER	
TOPLAM MALİYET			

c) İşletmenin ürettiği mamullere ait toplam ve birim maliyet

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN TOPLAM VE BİRİM MAMUL MALİYETLERİ			
MAMUL	TOPLAM MALİYET	ÜRETİM MİKTARI	BİRİM MALİYET

1.3.3. Satışların Maliyeti Tablosu

Üretim işletmelerinde, üretim dönemi içinde ortaya çıkan stok hareketlerini, üretim maliyetini ve satılan mamul maliyetini gösteren tabloya **satışların maliyeti tablosu** adı verilir. Satışların maliyeti tablosu gelir tablosunun Satışların Maliyeti grubunu detaylı gösteren tablodur. Tek Düzen Muhasebe Sistemine göre ek mali tablolar arasında sayılır.

Tek Düzen Muhasebe Sisteminde yer alan satışların maliyeti tablosu şekil yönünden aşağıda gösterildiği gibidir.

Tablo 1.7: Satışların Maliyet Tablosu

SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU	
	ÜRETİM MALİYETİ
A	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
B	Direkt İşçilik Giderleri
C	Genel Üretim Giderleri
D	Yarı Mamul Kullanımı
	1-Dönem Başı Stok (+)
	2-Dönem Sonu Stok (-)
	ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ
E	Mamul Stoklarında Değişim
	1-Dönem Başı Stok (+)
	2-Dönem Sonu Stok (-)
I	SATILAN MAMUL MALİYETİ
	TİCARİ FAALİYET
A	Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)
B	Dönem İçi Alışlar (+)
C	Dönem Sonu Ticari Mallar (-)
II	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ
III	SATILAN HİZMET MALİYETİ
	SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)

1.10. ÖRNEK

ABC üretim işletmesinin 20XX yılı aralık ayı üretim dönemine ait bilgiler şöyledir.

Direkt ilk madde ve malzeme giderleri: 49.000,00 TL

Direkt işçilik giderleri: 50.000,00 TL

Genel üretim giderleri: 88.900,00 TL

Dönem başı mamul stoku: 22.000,00 TL

Dönem sonu mamul stoku: 18.000,00 TL

İstenen: ABC üretim işletmesine ait satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz.

ABC ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI ARALIK DÖNEMİ SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	ÜRETİM MALİYETİ	
A	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	49.000,00
B	Direkt İşçilik Giderleri	50.000,00
C	Genel Üretim Giderleri	88.900,00
D	Yarı Mamul Kullanımı	------
	1-Dönem Başı Stok (+)	------
	2-Dönem Sonu Stok (-)	------
	ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ	187.900,00
E	Mamul Stoklarında Değişim	4.000,00
	1-Dönem Başı Stok (+)	22.000,00
	2-Dönem Sonu Stok (-)	18.000,00
I	SATILAN MAMUL MALİYETİ	191.900,00
	TİCARİ FAALİYET	
A	Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)	------
B	Dönem İçi Alışlar (+)	------
C	Dönem Sonu Ticari Mallar (-)	------
II	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	------
III	SATILAN HİZMET MALİYETİ	------
	SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)	191.900,00

1.14. ETKİNLİK

MTAL üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayı üretim döneminin mamul stoklarındaki değişimi şöyledir.

Dönem Başı Stok Miktarı:18.000,00 TL

Dönem Sonu Stok Miktarı: 6.500,00 TL

İstenen: Etkinlik 1.12'de düzenlenen işletmeye ait üçüncü dağıtım tablosundaki verilerden faydalanarak; işletmenin 20XX yılı ocak ayı üretim dönemine ait satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz.

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI OCAK DÖNEMİ SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	ÜRETİM MALİYETİ	
A	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	
B	Direkt İşçilik Giderleri	------
C	Genel Üretim Giderleri	------
D	Yarı Mamul Kullanımı	------
	1-Dönem Başı Stok (+)	------
	2-Dönem Sonu Stok (-)	------
	ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ	------
E	Mamul Stoklarında Değişim	------
	1-Dönem Başı Stok (+)	------
	2-Dönem Sonu Stok (-)	------
I	SATILAN MAMUL MALİYETİ	------
	TİCARİ FAALİYET	------
A	Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)	------
B	Dönem İçi Alışlar (+)	------
C	Dönem Sonu Ticari Mallar (-)	------
II	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	------
III	SATILAN HİZMET MALİYETİ	------
	SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)	------

1.3.4. Hizmet İşletmeleri İçin Üretim Maliyeti

Ekonomik anlamda hizmet, insanların faaliyetleri sonucu üretilen ve tüketicilere doğrudan fayda sağlayan mamuldür. Hizmetin, fiziksel bir özelliği yoktur. Elle tutulmaz, saklanmaz, depolanmaz ve stoklanmaz. Hizmet üretildiği anda satılır. Bu hizmetlerin üretimini gerçekleştiren işletmelere **hizmet işletmesi** adı verilir. Konaklama, sağlık, eğitim, özel güvenlik, bankacılık, reklam, özel televizyon kanalları, seyahat acentaları, doktorlar, avukatlar vb. alanlarda faaliyet gösteren işletmeler birer hizmet işletmesidir.

BİLGİ NOTU

2020 yılı verilerine göre Türkiye'de gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin %43,2'si hizmet sektöründe, %36,6'sı ise ticaret sektöründe gerçekleşmiştir. Hizmet sektörünün toplam istihdamdaki payı %37,9, sanayi sektörünün istihdam payı ise %28,9'dur. Bu durum hizmet sektörünün istihdamdaki önemini göstermektedir.

Hizmet işletmelerinde giderler, mamul üretimi yapan işletmelerde olduğu gibi

- İlk madde ve malzeme
- İşçi ücret ve giderleri
- Memur ücret ve giderleri
- Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler
- Çeşitli giderler
- Vergi, resim ve harçlar
- Amortisman giderlerinden oluşur.

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: Hizmet İşletmelerinde Üretim Maliyeti

Amaç: Hizmet işletmelerinde oluşturulan bölümleri ve bölümlerde gerçekleştirilen faaliyetleri belirlemek.

Süre: 1 hafta

Yönerge: Çevrenizde faaliyet gösteren bir hizmet üretim işletmesini ziyaret ediniz. İşletmenin içinde hangi bölümler olduğunu ve bu bölümlerde hangi faaliyetlerin gerçekleştirildiğini aşağıdaki bilgiler doğrultusunda gözlemleyiniz.

1. İşletmeye ziyaret edeceğiniz tarihi belirleyerek işletmeden randevu alınız.
2. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alınız.
3. İşletmenin bünyesinde oluşturulan bölümleri ve bölümlerde gerçekleştirilen faaliyetleri gözlemleyerek not alınız.
4. Aldığınız notlardan yola çıkarak işletmenin bölümlerini gösteren bir şema oluşturunuz.

.....

.....

.....

Hizmet işletmelerinde en yüksek orana sahip gider türü genellikle işçi ücret ve giderleridir. Dönem içinde işletmede ortaya çıkan giderler işletmelerin yapısına göre oluşturulan gider yerlerine aktarılır. Aktarım sonucunda gider yerlerindeki maliyetlerin toplamı hizmet üretim maliyeti hesabına aktarılır ve hizmet üretim maliyetini oluşturur. Hizmet üretim maliyeti hesaplandıktan sonra birim maliyet hesaplanır. Hizmet işletmelerinin ürettikleri hizmetin çok çeşitli olması sebebiyle her hizmet işletmesinde farklı maliyetler ve farklı gider yerleri ortaya çıkabilir. Bu nedenle her hizmet işletmesinin toplam maliyet ve birim maliyet hesaplaması farklı özellikler gösterir. Örneğin bir hastane işletmesinin dâhiliye, ortopedi gibi muayene yerleri EÜGY'lerini oluştururken bir otel işletmesinin resepsiyon, odalar, lobi gibi yerleri EÜGY'lerini oluşturabilir.

1.11. ÖRNEK

KLM mali müşavirlik ve danışmanlık hizmeti veren bir hizmet üretim işletmesidir. İşletmenin 20XX aralık ayında 100 adet müşterisi bulunmaktadır. İşletmenin 20XX yılı aralık ayına ait giderleri aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

GİDER ÇEŞİTLERİ	GİDER TUTARI
İşçi Ücret ve Giderleri	50.000,00
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler **Elektrik Gideri:** 2.000,00 **Isınma Gideri:** 3.000,00 **Yemek Gideri:** 1.500,00	6.500,00
Çeşitli Giderleri **Kira Gideri:** 20.000,00 **Sigorta Gideri:** 5.000,00	25.000,00
Vergi, Resim ve Harçlar **Motorlu Taşıtlar Vergisi:** 2.000,00 **Diğer Vergiler:** 3.400,00	5.400,00
Amortisman ve Tükenme Payları	800,00

İstenenler

a) İşletmenin 20XX yılı aralık ayına ait hizmet üretim maliyetini ilgili tabloda hesaplayınız.

b) İşletmenin 20XX yılı aralık ayına ait birim maliyetini hesaplayınız.

c) İşletmenin 20XX yılı aralık ayına ait satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) KLM hizmet üretim işletmesinin üretim maliyeti

KLM Hizmet Üretim İşletmesinin 20XX Yılı Aralık Ayı Hizmet Üretim Maliyeti	
GİDER ÇEŞİTLERİ	**GİDER TUTARI**
İşçi Ücret ve Giderleri	50.000,00
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	6.500,00
Çeşitli Giderleri	25.000,00
Vergi Resim ve Harçlar	5.400,00
Amortisman ve Tükenme Payları	800,00
HİZMET ÜRETİM MALİYETİ	87.700,00

b) KLM hizmet üretim işletmesinin birim maliyeti

Birim Maliyet = Toplam Maliyet / Müşteri Sayısı

Birim Maliyet = 87.700,00 / 100 = 877,00 TL / Müşteri Sayısı

c) KLM üretim işletmesinin satışların maliyeti tablosu

KLM ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI ARALIK DÖNEMİ SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	HİZMET ÜRETİM MALİYETİ	
	İşçilik Giderleri	50.000,00
	Elektrik Gideri	2.000,00
	Isınma Gideri	3.000,00
	Yemek Gideri: 1.500,00	1.500,00
	Kira Gideri: 20.000,00	20.000,00
	Sigorta Gideri: 5.000,00	5.000,00
	Motorlu Taşıtlar Vergisi: 2.000,00	2.000,00
	Diğer Vergiler: 3.400,00	3.400,00
	Amortisman ve Tükenme Payları: 800,00	800,00
	ÜRETİLEN HİZMET MALİYETİ	87.700,00
	SATILAN HİZMET MALİYETİ	87.700,00

1.15. ETKİNLİK

PRS konaklama hizmeti veren bir hizmet üretim işletmesidir. İşletmenin 20XX yılı mart ayına ait giderleri aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir. İşletmeden mart ayında 500 kişi konaklama hizmeti almıştır.

GİDER ÇEŞİTLERİ	GİDER TUTARI
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	104.440,00
İşçi Ücret ve Giderleri	170.000,00
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler **Elektrik Gideri:** 32.000,00 **Isınma Gideri:** 48.000,00 **Araç Yakıt Gideri:** 88.000,00 **Reklam Giderleri:** 12.000,00 **İletişim Giderleri:** 8.560,00	188.560,00
Çeşitli Giderleri **Sigorta Gideri:** 25.000,00	25.000,00
Vergi, Resim ve Harçlar	12.000,00

İstenenler

a) PRS hizmet üretim işletmesinin 20XX yılı mart ayına ait hizmet üretim maliyetini aşağıdaki tabloyu kullanarak hesaplayınız.

b) PRS hizmet üretim işletmesinin 20XX yılı mart ayına ait birim maliyetini hesaplayınız.

c) PRS hizmet üretim işletmesinin 20XX yılı mart ayına ait satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) PRS hizmet üretim işletmesinin üretim maliyeti

PRS Hizmet Üretim İşletmesinin 20XX Yılı Mart Ayı Hizmet Üretim Maliyeti	
GİDER ÇEŞİTLERİ	**GİDER TUTARI**
HİZMET ÜRETİM MALİYETİ	

b) PRS hizmet üretim işletmesinin 20XX yılı mart ayına ait birim maliyetini hesaplayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

c) PRS hizmet üretim işletmesinin satışların maliyeti tablosu

PRS HİZMET ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI MART AYI DÖNEMİ SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	HİZMET ÜRETİM MALİYETİ	
	ÜRETİLEN HİZMET MALİYETİ	
	SATILAN HİZMET MALİYETİ	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Kira giderleri sabit giderler içinde yer alır.
2. ( ) Esas üretim gider yerlerindeki faaliyetlerin sürdürülebilmesi için gerekli yan malzemeler yardımcı üretim gider yerlerinde üretilir.
3. ( ) Üretimde kullanılan ancak mamulün bünyesine girmeyen malzemelere yardımcı malzeme denir.
4. ( ) Otomotiv faaliyetinde bulunan bir işletmede örgü ve dokuma atölyeleri esas üretim gider yerlerini oluşturur.
5. ( ) İşçiye ödenen aile yardımı direkt işçi ücret ve giderleri grubunda yer alır.
6. ( ) Mamullerin toplam ve birim maliyetleri giderlerin ikinci dağıtımında ortaya çıkar.
7. ( ) Alınan ilk madde ve malzeme üretime gönderildiğinde giderleşerek maliyete dönüşür.
8. ( ) Üretim maliyeti Direkt İlk Madde ve Malzeme Gideri, Direkt İşçilik Gideri ve Genel Üretim Giderlerinin toplamından oluşur.
9. ( ) Yardımcı hizmet gider yerlerindeki giderlerin esas üretim gider yerlerine dağıtılması gider dağıtımının ikinci aşamasıdır.
10. ( ) İlk madde ve malzeme ve işçi ücret giderleri sadece direkt gider olabilir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, doğru ifadeleri yazınız.

11. İşletme faaliyetleri için gerekli olmayan harcamalara ..... denir.
12. İşletmelerde üretimin yapıldığı ve maliyetlerin oluştuğu birimler ..... olarak adlandırılır.
13. Gömlek üretimi için kullanılan kumaş ..... giderdir.
14. Mamullerin esasını oluşturan ham maddeler ..... gider yerinde işlenir ve mamul hâline dönüştürülürler.
15. Üretim arttığında artan, azaldığında ise azalan giderlere ..... denir.
16. Direkt İlk Madde ve Malzeme Gideri ve Direkt İşçilik Gideri mamullere ..... olarak dağıtılır.
17. Üretim işletmeleri direkt ilk madde ve malzemelerin takibini yapabilmek için ..... kullanırlar.
18. Üretime gönderilecek ilk madde ve malzemenin ilk alınan malzemeden başlanarak üretime gönderildiği stok değerleme yöntemine ..... denir.
19. İşletmede ortaya çıkan bakım onarım giderlerinin dağıtımında genellikle ..... dağıtım ölçüsü olarak kullanılır.
20. Üretim işletmelerinde, üretim maliyetini ve satılan mamul maliyetleri ..... tablosunda gösterilir.
21. Giderlerin herhangi bir ayrıma tabi tutulmadan üretim maliyetine eklendiği yönteme ..... denir.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

22. Aşağıdakilerden hangisi otomobil üreten bir işletmede endirekt giderlerdendir?

A) Otomobilin üretildiği fabrikayı temizleyen temizlik işçisinin ücret giderleri
B) Otomobilin lastikleri için ödenen giderler
C) Otomobilin boyasını yapan işçilere ödenen ücret giderleri
D) Otomobilin boyanması için alınan boya giderleri
E) Otomobilin montajını yapan işçilere ödenen ücret giderleri

23. Aşağıdakilerden hangisi üretim işletmelerinin gider yeri ayrımı yapmalarının sağladığı faydalardan biri değildir?

A) Gider yerlerindeki giderlerin tespit edilmesini kolaylaştırması
B) Üretim planlamasına yardımcı olması
C) Gider artışının nerede ortaya çıktığının belirlenmesi
D) Yönetimin karar almasına dayanak oluşturması
E) İşletmenin üretim yönetimini belirlemesine yardımcı olması

24. Aşağıdakilerden hangisi Tek Düzen Muhasebe Sisteminde yer alan gider yerlerinden biri değildir?

A) Esas Üretim Gider Yeri (EÜGY)
B) Yardımcı Üretim Gider Yeri (YÜGY)
C) Yardımcı Hizmet Üretimi Gider Yerleri (YHÜGY)
D) Üretim Yerleri Yönetimi Gider Yeri (ÜYYGY)
E) Finansman Gider Yeri (FGY)

25. Maliyet muhasebesi ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Maliyet muhasebesi iş ve işlemlerinin yapılması kanuni bir zorunluluktur.
B) Gider kontrolüne yardımcı olur.
C) İşletme içine yönelik bilgi üretir.
D) Üretilen mamul ve hizmetlerin maliyetlerini hesaplar.
E) Yönetim kararlarının alınmasına yardımcı olur.

26, 27 ve 28. SORULARI AŞAĞIDAKİ AÇIKLAMA VE TABLOYA GÖRE CEVAPLANDIRINIZ.

MTAL üretim işletmesinin 20XX yılı şubat ayında ortaya çıkan giderleri ve gider yerleri aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir. İşletme amortisman giderlerinin dağıtımında makine sayısını ölçü olarak kullanmaktadır.

	TOPLAM	EÜGY	YÜGY	GYGY
DİMMG	40.000,00	20.000,00	15.000,00	5.000,00
DİG	35.000,00	15.000,00	10.000,00	10.000,00
AMORTİSMAN GİDERLERİ	15.000,00	.....	.....	.....
DAĞITIM ANAHTARI				
MAKİNE SAYISI	10 Adet	5 Adet	3 Adet	2 Adet

26. MTAL üretim işletmesinin EÜGY'ye ait amortisman gideri toplamı kaç TL'dir?

A) 3.000,00 B) 4.500,00 C) 7.500,00
D) 10.000,00 E) 15.000,00

27. MTAL üretim işletmesinin YÜGY'ye ait amortisman gideri toplamı kaç TL'dir?

A) 3.000,00 B) 4.500,00 C) 7.500,00
D) 10.000,00 E) 15.000,00

28. MTAL üretim işletmesinin 20XX yılı şubat ayında ortaya çıkan giderlerinin toplamı kaç TL'dir?

A) 35.000,00 B) 40.000,00 C) 47.500,00
D) 60.000,00 E) 90.000,00

29. Harcamanın gidere dönüşmesi için aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi gerekmektedir?

A) Elde edilen fayda aynı dönemde tüketilmelidir.
B) Karşılığında mal veya hizmet alınmalıdır.
C) Harcama mal veya hizmet alımından sonra gerçekleşmelidir.
D) Harcama nakit olarak yapılmalıdır.
E) Herhangi bir fayda sağlanmamış olmalıdır.

30. Aşağıdakilerden hangisi giderlerin işletme fonksiyonlarına göre sınıflandırılmasında dışarıda kalır?

A) Çeşitli giderleri
B) Üretim giderleri
C) Araştırma geliştirme giderleri
D) Pazarlama satış ve dağıtım giderleri
E) Genel yönetim giderleri

31 ve 32. SORULARI AŞAĞIDAKİ AÇIKLAMA VE TABLOYA GÖRE CEVAPLANDIRINIZ.

TML üretim işletmesinin 20XX yılı mart ayına ait birinci dağıtım tablosu aşağıda belirtildiği gibidir. İşletme ikinci dağıtımda basit dağıtım yöntemini uygulamakta olup ölçü olarak DİG'ni kullanmaktadır.

TML ÜRETİM İŞLETMİSİNİN 20XX YILI MART AYI 1. DAĞITIM TABLOSU

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM	GİDER YERLERİ			
		EÜGY		YÜGY	GYGY
		A Atölyesi	B Atölyesi		
DİMMG	40.000,00	10.000,00	10.000,00	15.000,00	5.000,00
DİG	40.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
KİRA GİDERİ	13.000,00	3.000,00	2.000,00	3.000,00	5.000,00
YEMEK GİDERİ	9.000,00	4.000,00	1.000,00	2.000,00	2.000,00
1. DAĞITIM TOPLAMI	102.000,00	27.000,00	23.000,00	30.000,00	22.000,00

31. TML üretim işletmesinin A Atölyesinin ikinci dağıtımdan aldığı pay kaç TL'dir?

A) 7.000,00 B) 9.000,00 C) 10.500,00
D) 15.000,00 E) 20.000,00

32. TML üretim işletmesinin B Atölyesinin ikinci dağıtımdan aldığı pay kaç TL'dir?

A) 3.000,00 B) 5.000,00 C) 9.500,00
D) 10.000,00 E) 15.000,00

33. Fabrika bölümünde çalışan işçiler için alınan yemek, çay, su vb. malzemeler hangi gider grubuna girer?

A) Endirekt ilk madde ve malzeme giderleri
B) Direkt işçi ücret ve giderleri
C) Üretim dışı malzeme giderleri
D) Direkt ilk madde ve malzeme giderleri
E) Üretim dışı ücret ve giderler

34. Aşağıdakilerden hangisi işletme malzemesi değildir?

A) Üretimde kullanılan ham madde
B) Genel yönetim biriminde kullanılan temizlik malzemesi
C) Fabrika bölümünde kullanılan temizlik malzemesi
D) Üretimde kullanılan makinenin bakım ve onarım malzemeleri
E) Pazarlama bölümünde kullanılan reklam afişleri

35. Giderlerin çeşitlerine göre yapılan sınıflandırmada elektrik, su, doğal gaz gibi dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler grubunda yer alan giderlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Üretimle ilgili endirekt gider olabilirler.
B) Üretimle ilgili direkt gider olabilirler.
C) Üretim dışı gider yerlerinde ortaya çıkmazlar.
D) Üretimle ilgili endirekt gider olamazlar.
E) Üretimle ilgili hem direkt hem de endirekt gider olabilirler.

36 ve 37. SORULARI AŞAĞIDAKİ AÇIKLAMA VE TABLOYA GÖRE CEVAPLANDIRINIZ.

XYZ üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayına ait giderlerinin üçüncü dağıtımına ait bilgiler aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir. İşletme ocak ayında A mamulünden 1.900,00 kg, B mamulünden 1.300,00, kg'ın üretimini tamamlamıştır.

	A mamulü	B mamulü
DİMMG	60.000,00	40.000,00
DİG	40.000,00	30.000,00

İşletmenin GÜG toplamı 150.000,00 TL'dir. GÜG, DİMMG esas alınarak mamullere dağıtılacaktır.

36. XYZ üretim işletmesinin A mamulünün toplam maliyeti kaç TL'dir?

A) 60.000,00 B) 100.000,00 C) 150.000,00
D) 190.000,00 E) 320.000,00

37. XYZ üretim işletmesinin A mamulünün birim maliyeti kaç TL'dir?

A) 100,00 B) 200,00 C) 300,00
D) 400,00 E) 500,00

38, 39 ve 40. SORULARI AŞAĞIDAKİ TABLOYA GÖRE CEVAPLANDIRINIZ.

GİDER ÇEŞİTLERİNİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIM TABLOSU						
İŞLETME FONKSİYONU / GİDER ÇEŞİDİ	TOPLAM	ÜRETİM FONKSİYONU	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME FONKSİYONU	PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM FONKSİYONU	GENEL YÖNETİM FONKSİYONU	FİNANSMAN FONKSİYONU
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	50.000,00	50.000,00	-	-	-	-
İşçi Ücret ve Giderleri	40.000,00	20.000,00	8.000,00	7.000,00	5.000,00	-
Memur Ücret ve Giderleri	30.000,00	4.000,00	6.000,00	9.000,00	11.000,00	-
Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	10.000,00	3.000,00	2.000,00	1.000,00	4.000,00	-
Çeşitli Giderler	30.000,00	7.000,00	5.000,00	8.000,00	10.000,00	-
Vergi, Resim ve Harçlar	15.000,00	2.000,00	4.000,00	6.000,00	3.000,00	-
Amortisman ve Tükenme Payları	20.000,00	10.000,00	2.000,00	3.000,00	5.000,00	-
Finansman Giderleri	5.000,00	-	-	-	-	5.000,00
TOPLAM	200.000,00	96.000,00	27.000,00	34.000,00	38.000,00	5.000,00

38. İşletmenin dönemde ortaya çıkan üretim giderleri toplamı kaç TL'dir?

A) 50.000,00
B) 96.000,00
C) 200.000,00
D) 296.000,00
E) 400.000,00

39. İşletmenin dönemde üretim dışı birimlerde ortaya çıkan giderleri toplamı kaç TL'dir?

A) 27.000,00
B) 34.000,00
C) 38.000,00
D) 96.000,00
E) 104.000,00

40. İşletmenin üretimle ilgili olarak ortaya çıkan işçi ücret ve giderleri toplamı kaç TL'dir?

A) 20.000,00
B) 40.000,00
C) 80.000,00
D) 96.000,00
E) 200.000,00

2. ÖĞRENME BİRİMİ

MALİYET KAYITLARI

KONULAR

2.1. 7/A SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET KAYITLARINI YAPMAK

2.2. 7/B SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET KAYITLARINI YAPMAK

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

7/A seçeneğine göre maliyet kayıtlarını

7/B seçeneğine göre maliyet kayıtlarını

TEMEL KAVRAMLAR

- Gider hesapları
- Gider yansıtma hesapları
- Maliyet hesapları
- Maliyet kayıtları

2. MALİYET KAYITLARI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Muhasebenin kaydetme fonksiyonu çerçevesinde işletmelerin mamul ve hizmet üretim maliyeti ile döneme ilişkin gider kayıtlarının yapılmasının önemini sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.**
2. **Varlık, kaynak, gider, gelir ve maliyet hesaplarının işleyiş kurallarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.**

İşletmelerin üretilen mamul ve/veya hizmetin maliyetini doğru belirlemesi maliyet muhasebesinin temel amacıdır. Üretim maliyetinin doğru belirlenmesi mamul ve/veya hizmetin satış fiyatının belirlenmesine etki eder. Üretim maliyeti ve satış fiyatı işletmelerin ulusal ve uluslararası piyasalarda rekabet gücünü, işletmenin mali tablolarında görünecek kârlılığını etkiler. İşletmenin mali tabloları, belgelere dayanarak yapılan muhasebe kayıtları sonucuna göre hazırlanır. Bu mali tablolar işletmelerin faaliyetleri ve sonuçları için bilgi kaynağıdır.

2.1. 7/A SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET KAYITLARINI YAPMAK

Üretim maliyetinin doğru belirlenmesi etkin maliyet muhasebesi sisteminin işleyişinin parçası olan maliyet muhasebesi kayıtları ile mümkündür. Maliyet muhasebesi kayıtları, **1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği**'nde düzenlenen Tek Düzen Hesap çerçevesinde yer alan **7 No.lu maliyet hesapları** ile yapılmaktadır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1: Tek Düzen Hesap Çerçevesi

SIRA No.	HESAP SINIFLARI
1	DÖNEN VARLIKLAR
2	DURAN VARLIKLAR
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
5	ÖZ KAYNAKLAR
6	GELİR TABLOSU HESAPLARI
7	MALİYET HESAPLARI
8	BOŞ
9	NAZIM HESAPLAR

1 sıra No.lu tebliğe göre **maliyet hesapları**, mal ve hizmetlerin planlanan biçim ve niteliğe getirilmesi için yapılan giderlerin toplandığı ve maliyet unsurlarına dönüştürülerek izlendiği hesaplardır. Maliyet hesapları uygulamada esneklik sağlanması için iki seçenek olarak düzenlenmiştir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2: Maliyet Hesapları Seçenekleri ve Sınıflandırma Esasları

7 MALİYET HESAPLARI	
7/A Seçeneği	**7/B Seçeneği**
Giderler defterikebirde fonksiyon esasına göre belirlenmiştir.	Giderler defterikebirde çeşit esasına göre belirlenmiştir.

İşletmelerin organizasyon yapıları, büyüklükleri ve ihtiyaçları farklılık gösterir. Bu farklılıklardan dolayı işletmelere 7/A ve 7/B seçeneklerinde giderlerin bölümlenmesi ve defterikebirde izlenmesinde kolaylık sağlanmıştır. Ayrıca farklı maliyet hesaplama yöntemlerinin uygulanabilmesi açısından da geniş bir esneklik tanınmıştır.

3 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile işletmelerin 7/A ve 7/B seçeneğinden hangisini kullanacaklarına ilişkin kriterler belirlenmiştir (Tablo 2.3).

Tablo 2.3: 7/A ve 7/B Seçenekleri Kriterleri

Seçenek	Kriter
2023 yılında maliyet hesaplarını 7/A seçeneğine göre tutmak zorundadırlar.	2022 yılı **aktif toplamı** 14.008.700,00 TL veya **net satışlar toplamı** 28.016.300,00 TL'yi **aşan** üretim ve hizmet işletmeleri
2023 yılında 7/A veya 7/B seçeneklerinden herhangi birini seçebilirler.	2022 yılı **aktif toplamı** 14.008.700,00 TL veya **net satışlar toplamı** 28.016.300,00 TL'nin **altında kalan** üretim ve hizmet işletmeleri ile ticaret işletmeleri

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: Maliyet kayıtları

Amaç: İşletmelerin maliyet kayıtlarında 7/A ve 7/B seçeneğini kullanma kriterlerini kavramak.

Süre: 1 hafta

Yönerge: İşletmelerin maliyet kayıtları için hazırlanan 7/A ve 7/B seçeneklerinden hangisinin kullanılacağının belirlenmesinde faydalanılan kriterlerin (aktif toplamı ve net satışlar toplamı) nasıl hesaplandığını aşağıdaki sorular doğrultusunda araştırınız.

1. 7/A ve 7/B seçeneklerinin tercihinde kullanılan kriterleri araştırınız ve araştırma sonuçlarını aşağıya not alınız.

Aktif Toplamı	Net Satışlar Toplamı
7/A seçeneği:	7/A seçeneği: ....
7/B seçeneği:	7/B seçeneği: ....

2. 7/A ve 7/B seçeneklerinin tercihinde kullanılan kriterlerin hesaplanmasını araştırınız ve araştırma sonuçlarını aşağıya not alınız.

Aktif Toplamı	Net Satışlar Toplamı
7/A seçeneği:	7/A seçeneği: ....
7/B seçeneği:	7/B seçeneği: ....

3. Yaptığınız araştırmaları sunu şeklinde hazırlayarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

2.1.1. 7/A Seçeneği Gider ve Yansıtma Hesapları

7/A seçeneğinde giderler defterikebirde fonksiyon esasına göre belirlenerek maliyet hesap grupları oluşturulmuştur (Tablo 2.4).

Tablo 2.4: İşletme Fonksiyonları ve 7/A Seçeneği Maliyet Hesap Grupları

İŞLETME FONKSİYONLARI	7/A SEÇENEĞİ MALİYET HESAP GRUPLARI
MAMUL ÜRETİMİ	71- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
	72- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
	73- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
HİZMET ÜRETİMİ	74- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME	75- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM	76- PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
GENEL YÖNETİM	77- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
FİNANSMAN	78- FİNANSMAN GİDERLERİ

Fiilî maliyet yöntemi uygulayan işletmeler, 7/A seçeneğinde her hesap grubunun altında oluşturulan gider, maliyet ve yansıtma hesabını kullanır.

Gider hesapları, işletme fonksiyonları yerine getirilirken dönem içinde gerçekleşen fiilî giderlerin hesabın borç tarafına kaydedildiği hesaplardır.

Gider yansıtma hesapları, fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda gider hesaplarına kaydedilen tutarların toplamını ilgili bilanço ve gelir tablosu hesaplarına yansıtılması amacıyla kullanılan hesaplardır.

7/A seçeneğinde defterikebir düzeyinde her gider hesabının altında, o gider hesabına ait yansıtma hesabı oluşturulmuştur. 1 sıra No.lu tebliğde 7/A seçeneği maliyet hesap grubunda yer alan gider ve yansıtma hesaplarının kodu ve adı (Tablo 2.5) ile niteliği ve işleyişi yer alır.

Tablo 2.5: 7/A Seçeneği Gider ve Gider Yansıtma Hesaplarının Hesap Kodu ve Hesap Adları

7/A SEÇENEĞİ GİDER HESAPLARI		7/A SEÇENEĞİ GİDER YANSITMA HESAPLARI	
HESAP KODU	HESAP ADI	HESAP KODU	HESAP ADI
710	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	711	Direkt İlk Madde ve Malzeme Yansıtma Hesabı
720	Direkt İşçilik Giderleri	721	Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı
730	Genel Üretim Giderleri	731	Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı
740	Hizmet Üretim Maliyeti	741	Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı
750	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	751	Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı
760	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	761	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı
770	Genel Yönetim Giderleri	771	Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı
780	Finansman Giderleri Hesabı	781	Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı

Tebliğde yapılan düzenleme ile giderler yapıldıkları anda ilgili defterikebir hesaplarına fonksiyon esasına göre kaydedilirken söz konusu giderler aynı zamanda yardımcı hesaplarda çeşit esasına göre izlenir. Bu düzenlemeye göre yardımcı hesaplarda izlenecek gider çeşitleri Tablo 2.6'da yer almaktadır.

Tablo 2.6: 7/A Seçeneği Gider Hesaplarına Ait Yardımcı Hesaplar

SIRA No.	GİDER ÇEŞİTLERİ
0	İlk Madde ve Malzeme Giderleri
1	İşçi Ücret ve Giderleri
2	Memur Ücret ve Giderleri
3	Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
4	Çeşitli Giderler
5	Vergi, Resim ve Harçlar
6	Amortismanlar ve Tükenme Payları
7	Finansman Giderleri

İşletmeler gider çeşitlerine göre oluşturulan yardımcı hesapları ihtiyaçlarına göre detaylandırabilir. Detaylandırma örneği Tablo 2.7'de yer almaktadır.

Tablo 2.7: 7/A Seçeneği Yardımcı Hesap Örneği

HESAP KODU	HESAP ADI
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI
770.0	İlk Madde ve Malzeme Giderleri
770.2	Memur Ücret ve Giderleri
770.2.00	Esas Ücretler
770.2.01	Fazla Çalışma Ücretleri
770.2.02	Tatil ve İzin Ücretleri
770.2.03	SGK İşveren Primleri
770.2.04	İşsizlik Sigortası İşveren Primleri

BİLGİ NOTU

7/A seçeneği maliyet hesapları arasında fark hesapları da vardır. **Fark hesapları**, tahmini maliyet veya standart maliyet yöntemlerinin uygulanması hâlinde fiilî giderler ile önceden belirlenmiş giderler arasındaki farkların kaydedildiği hesaplardır. Fark hesapları borç ve alacak kalanı verebilir. Kitapta muhasebe kayıtları fiilî maliyet yöntemine göre yapılmaktadır.

2.1. ETKİNLİK

Aşağıda 7/A seçeneği maliyet hesapları arasında yer alan gider hesapları ve bu hesaplara ait yansıtma hesapları verilmiştir. Gider hesaplarının başındaki ..... ile belirtilen alanlara, bu hesaplara ait yansıtma hesaplarının başındaki harfleri yazarak eşleştiriniz.

GİDER HESAPLARI		YANSITMA HESAPLARI	
.....	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	A	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı
.....	Direkt İşçilik Giderleri	B	Maliyet Muhasebesi Yansıtma Hesabı
		C	Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı
.....	Genel Üretim Giderleri	Ç	Gider Çeşitleri Yansıtma Hesapları
.....	Hizmet Üretim Maliyeti	D	Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı
.....	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	E	Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı
.....	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	F	Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı
.....	Genel Yönetim Giderleri	G	Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı
.....	Finansman Giderleri Hesabı	H	Direkt İlk Madde ve Malzeme Yansıtma Hesabı
		I	Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı

2.1.2. 7/A Seçeneği Gider Hesaplarının Temel Mali Tablolarla İlişkisi

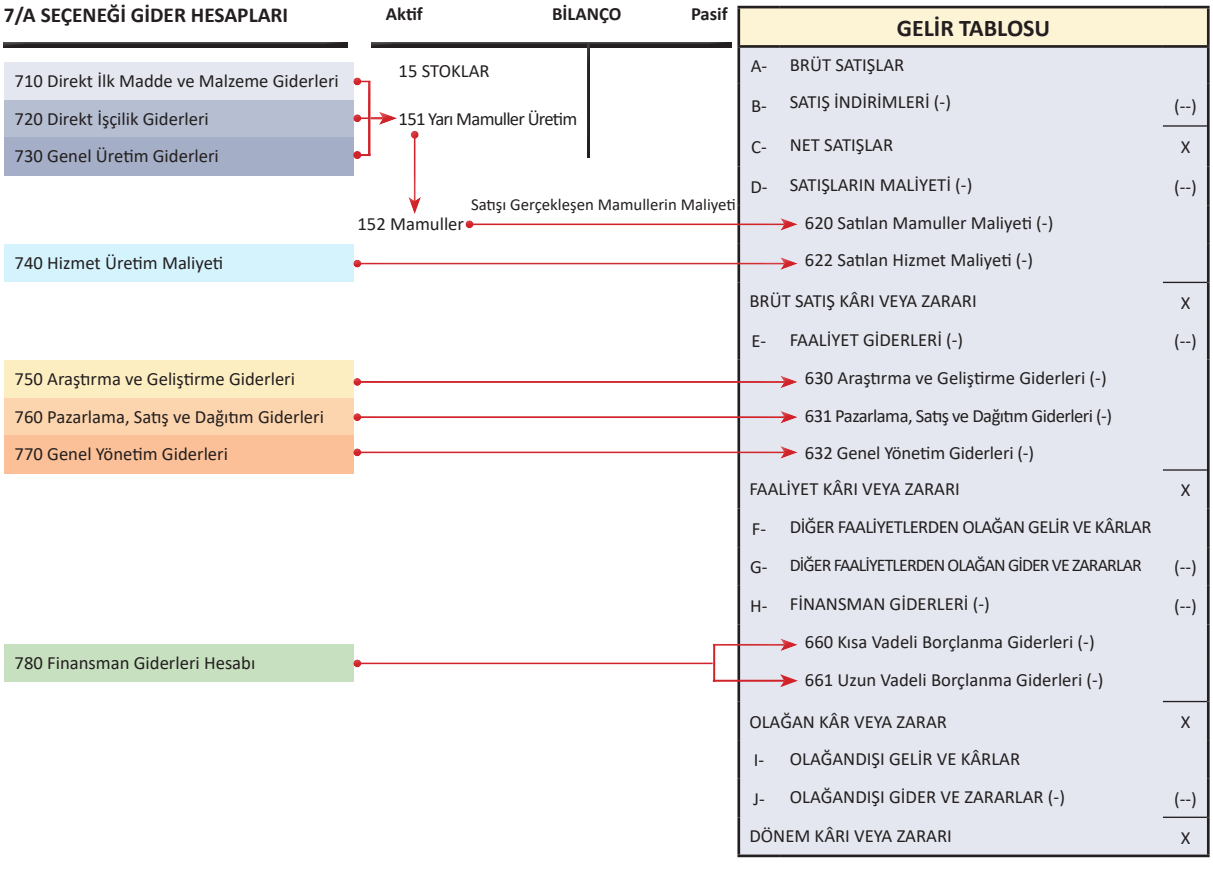
1 sıra No.lu tebliğde bilanço ve gelir tablosu temel mali tablo olarak düzenlenmiştir. Aynı tebliğde yer alan açıklamalara göre gider, bilanço ve gelir tablosu hesapları arasındaki ilişki Şema 2.1'de gösterildiği gibidir.

Mamul üretimi ile ilgili üretim dönemi boyunca yapılan çeşitli harcama ve tüketim tutarları niteliğine göre **710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri**, **720 Direkt İşçilik Giderleri** ve **730 Genel Üretim Giderleri** hesaplarına kaydedilir. Üretim dönemi sonunda mamuller tamamlanma derecelerine göre yansıtma hesapları aracılığıyla bilançoda yer alan **151 Yarı Mamuller-Üretim**, **152 Mamuller** hesaplarına sırasıyla aktarılır. Satışı gerçekleşen mamullere ait maliyet tutarları gelir tablosunda yer alan **620 Satılan Mamuller Maliyeti (-)** hesabına aktarılır.

Hizmet işletmelerinde hizmet üretimi için dönem içinde yapılan çeşitli harcama ve tüketim tutarları **740 Hizmet Üretim Maliyeti** hesabına kaydedilir. Vergi dönemi sonunda yansıtma hesapları aracılığıyla gelir tablosunda yer alan **622 Satılan Hizmet Maliyeti (-)** hesabına aktarılır.

Mamul ve hizmet üretim işletmeleri ile ticaret işletmelerinin dönem içinde faaliyetlerini yürütürken yapılan çeşitli harcama ve tüketim tutarları fonksiyonel sınıflandırmaya uygun olarak **750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri**, **760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri** ve **770 Genel Yönetim Giderleri** hesaplarından ilgili olanlara kaydedilir. Bu hesaplarda toplanan tutarlar vergi dönemi sonunda yansıtma hesapları aracılığıyla gelir tablosunda faaliyet giderleri hesap grubu altında yer alan defterikebir hesaplarına aktarılır. Bu hesaplar **630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)**, **631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)** ve **632 Genel Yönetim Giderleri (-)** hesaplarıdır. Bu noktada maliyet hesaplarında görünen gider hesapları ile gelir tablosunda görünen gider hesaplarının adı aynı fakat kodları farklı kullanılır.

Mamul ve hizmet üretim işletmeleri ile ticaret işletmelerinin dönem içinde yapılan kısa ve uzun vadeli borçlanmalarına ait giderler **780 Finansman Giderleri Hesabına** kaydedilir. Vergi dönemi sonunda yansıtma hesapları aracılığıyla kısa vadeli borçlanmalara ilişkin giderler **660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)** hesabına, uzun vadeli borçlanmalara ilişkin giderler **661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)** hesabına aktarılır.

Şema 2.1: 7/A seçeneği gider hesaplarının temel mali tablolarla ilişkisi

2.2. ETKİNLİK

Aşağıda 7/A seçeneği maliyet hesapları arasında yer alan gider hesapları ve bu hesapların ilişkili olduğu mali tablolar verilmiştir. Gider hesapları başındaki ..... ile belirtilen alanlara, bu hesapların ilişkili olduğu **temel mali tabloları**, mali tablolar sütunundan tespit edip başındaki harfleri yazarak eşleştiriniz.

GİDER HESAPLARI		MALİ TABLOLAR	
.....	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	A	Öz Kaynaklar Değişim Tablosu
.....	Direkt İşçilik Giderleri	B	Gelir Tablosu
		C	Satışların Maliyeti Tablosu
.....	Genel Üretim Giderleri	Ç	Fon Akım Tabloları
.....	Hizmet Üretim Maliyeti	D	Nakit Akım Tablosu
.....	Araştırma ve Geliştirme Giderleri		
.....	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	E	Kâr Dağıtım Tablosu
.....	Genel Yönetim Giderleri		
.....	Finansman Giderleri Hesabı	F	Bilanço

2.1.3. 7/A Seçeneği Gider ve Yansıtma Hesaplarının Niteliği ve İşleyişi

7/A seçeneği gider ve yansıtma hesaplarının niteliği ve işleyişi 1 sıra No.lu tebliğde yer alan açıklamalara göre şu şekilde oluşturulmuştur.

710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri

a) Niteliği: Bu giderler, esas üretim gider yerleri ile ilgilidir. Mamulün bünyesine giren, mamulün temel ögesini oluşturan ve mamulün bünyesine doğrudan yüklenebilen maddeler kullanıldığında fiilî tutarlarla bu hesapta izlenir (Görsel 2.1).

b) İşleyişi: Dönem içinde ana ve yardımcı üretim yerlerinde kullanılmak üzere ambardan çekilen direkt maddeler bu hesabın borcuna, **150 İlk Madde ve Malzeme** hesabının alacak tarafına kaydedilir. Hesapla ilgili yapılan düzeltmeler hesabın alacağına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap **711 Direkt İlk Madde ve Malzeme Yansıtma Hesabı** ile karşılaştırılarak kapatılır.

Görsel 2.1: Direkt ilk madde ve malzeme giderleri

711 Direkt İlk Madde ve Malzeme Yansıtma Hesabı

İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda **710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri** hesabının borcuna gider çeşidi olarak kaydedilen giderler, maliyet unsuru olarak bu hesabın alacağı karşılığında **151 Yarı Mamuller-Üretim** hesabına borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında **710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri** hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır.

720 Direkt İşçilik Giderleri

a) Niteliği: Bu giderler esas üretim gider yerleri ile ilgili olup belli bir mamulün üretim maliyetine doğrudan doğruya yüklenebilen işçilik giderlerini kapsar. Bu giderler hangi mamul veya mamul grubu için harcandığı izlenebilen ve herhangi bir dağıtım anahtarına gerek duymadan, işçi başına düşen çalışma süresi ölçülebilen işçilik giderlerinden oluşur (Görsel 2.2).

b) İşleyişi: Dönem içinde esas üretim gider yerinde çalışan işçilere ait direkt işçilik giderleri tahakkuk ettikçe bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında **721 Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı** ile karşılaştırılarak kapatılır.

Görsel 2.2: Direkt işçilik giderleri

721 Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı

İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda **720 Direkt İşçilik Giderleri** hesabının borcuna gider çeşidi olarak kaydedilen giderler, maliyet unsuru olarak bu hesabın alacağı karşılığında **151 Yarı Mamuller-Üretim** hesabının borç tarafına kaydedilir.

730 Genel Üretim Giderleri

a) Niteliği: İşletmenin üretim için yapılan direkt işçilik ve direkt ilk madde ve malzeme dışında kalan giderlerin izlendiği hesaptır. Bu giderlerin aşağıdaki nitelikleri taşıması gerekir.

- Üretim maliyeti ile ilgili bir gider olmalıdır.
- Çeşit ve değer yönü ile doğrudan doğruya değil ancak dağıtım yoluyla üretim maliyetlerine yansıtılabilmelidir (Görsel 2.3).

b) İşleyişi: Tahakkuk eden giderler bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında **731 Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı** ile karşılaştırılarak kapatılır.

Görsel 2.3: Genel üretim giderleri

731 Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı

İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda, **730 Genel Üretim Giderleri** hesabının borcuna kaydedilen giderleri, bu hesabın alacağı karşılığı **151 Yarı Mamuller-Üretim** hesabının borç tarafına kaydedilir.

740 Hizmet Üretim Maliyeti

a) Niteliği: Hizmet işletmelerinde 7/A seçeneğindeki 71, 72 ve 73 hesap gruplarında yer alan hesaplar kullanılmaz. Hizmet işletmelerinde üretilen hizmetler için yapılan gider çeşitlerinin fiilî tutarları bu hesapta takip edilir (Görsel 2.4).

b) İşleyişi: Hizmet işletmelerinde üretilen hizmetler için yapılan gider çeşitlerinin fiilî tutarları bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap **741 Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı** ile karşılaştırılarak kapatılır.

Görsel 2.4: Hizmet üretim maliyeti

741 Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı

İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda **740 Hizmet Üretim Maliyeti** hesabının borcuna kaydedilen tutarları bu hesabın alacağı karşılığı, **622 Satılan Hizmet Maliyeti (-)** hesabının borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap **740 Hizmet Üretim Maliyeti** hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır.

750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri

a) Niteliği: Gider çeşitlerinin bu hesaba kaydedilmesi için taşıması gereken nitelikler şunlardır.

- Üretimi devam eden mamullerin maliyetlerini düşürmeli, satışlarını arttırmalıdır.
- Üretimde yeni yöntem ve işlemler bulmalı, bulunan yeni üretim çeşitlerinin işletmede kullanılmakta olan yöntem ve işlemlerini geliştirmelidir.
- Üretimde kullanılan teçhizatın yenilerinin ve mevcutlarının geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapmalıdır.
- Üretilen mamul ve hizmetin satış ve pazarlama faaliyetlerini geliştirmeli ve bu faaliyetleri ticari alana uygulama için yapılmalıdır (Görsel 2.5).

b) İşleyişi: Aktifleştirilmeyen araştırma ve geliştirme giderleri ile aktifleştirilmiş olanlardan bu döneme isabet eden payları hesabın borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap **751 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı** ile karşılaştırılarak kapatılır.

Görsel 2.5: Araştırma ve geliştirme giderleri

751 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı

İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda **750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri** hesabının borcuna kaydedilen tutarlar bu hesabın alacağı karşılığı, gelir tablosu hesabı olan **630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)** hesabına veya ilgili aktif hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesap dönem sonlarında **750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri** hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır.

BİLGİ NOTU

Gelecek hesap dönemlerine ait olup içinde bulunan dönemde yapılan araştırma ve geliştirme harcamaları, dönemi gelinceye kadar bilançonun aktifinde ilgili hesapta tutulur. Bu işleme giderin **aktifleştirilmesi** denir. Yapılan araştırma ve geliştirme harcamasının gelecek dönemlerde ekonomik fayda sağlayacağı tahmin ediliyorsa **263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri** hesabında aktifleştirilerek takip edilir. Beş yıl içinde eşit taksitlerle amortisman ayrılarak gidere dönüştürülür.

Araştırma: Yeni bilimsel veya teknik bilgi ve anlayış kazanmak umuduyla girişilen özgün ve planlı inceleme ve arayış çabasıdır.

Geliştirme: Araştırma sonuçları ya da diğer bilgilerin; ticari üretim ya da kullanıma başlamadan önce yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem ya da hizmetlerin üretim planı veya tasarımında uygulanmasıdır.

760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri

a) Niteliği: Mamulün stoklara verildiği ve hizmetin tamamlandığı andan itibaren bu mal ve hizmetlerin alıcılara teslimine kadar yapılan giderler bu hesapta takip edilir (Görsel 2.6).

b) İşleyişi: Hesabın niteliğine uygun olan gider çeşitlerine ait fiilî tutarlar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap, **761 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı** ile karşılaştırılarak kapatılır.

Görsel 2.6: Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri

761 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı

İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda **760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri** hesabının borcuna kaydedilen giderler bu hesabın alacağına karşılık gelir tablosu hesabı olan **631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)** hesabının borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap **760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri** hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır.

770 Genel Yönetim Giderleri

a) Niteliği: Bir işletmenin yönetim fonksiyonları, işletme politikasının tayini, organizasyon ve kadro kuruluşu, büro hizmetleri, kamu ilişkileri, güvenlik, hukuk işleri, personel işleri, kredi ve tahsilatı da kapsayan muhasebe ve mali işler servislerini kapsar (Görsel 2.7).

b) İşleyişi: Hesabın niteliğine uygun olan gider çeşitlerine ait fiilî tutarlar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap **771 Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı** ile karşılaştırılarak kapatılır.

Görsel 2.7: Genel yönetim giderleri

771 Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı

İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda **770 Genel Yönetim Giderleri** hesabının borcuna kaydedilen giderleri hesabın alacağına karşılık gelir tablosu hesabı olan **632 Genel Yönetim Giderleri (-)** hesabının borç tarafına kaydedilir. Bu hesap dönem sonlarında **770 Genel Yönetim Giderleri** hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır.

780 Finansman Giderleri Hesabı

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerinin aksamadan yürütülebilmesi amacıyla borçlanılan tutarlarla ilgili faiz, kur farkları, komisyon ve benzeri giderleri kapsar (Görsel 2.8).

b) İşleyişi: Hesabın niteliğine uygun olan gider çeşitlerine ait fiilî tutarlar bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

Görsel 2.8: Finansman giderleri

781 Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı

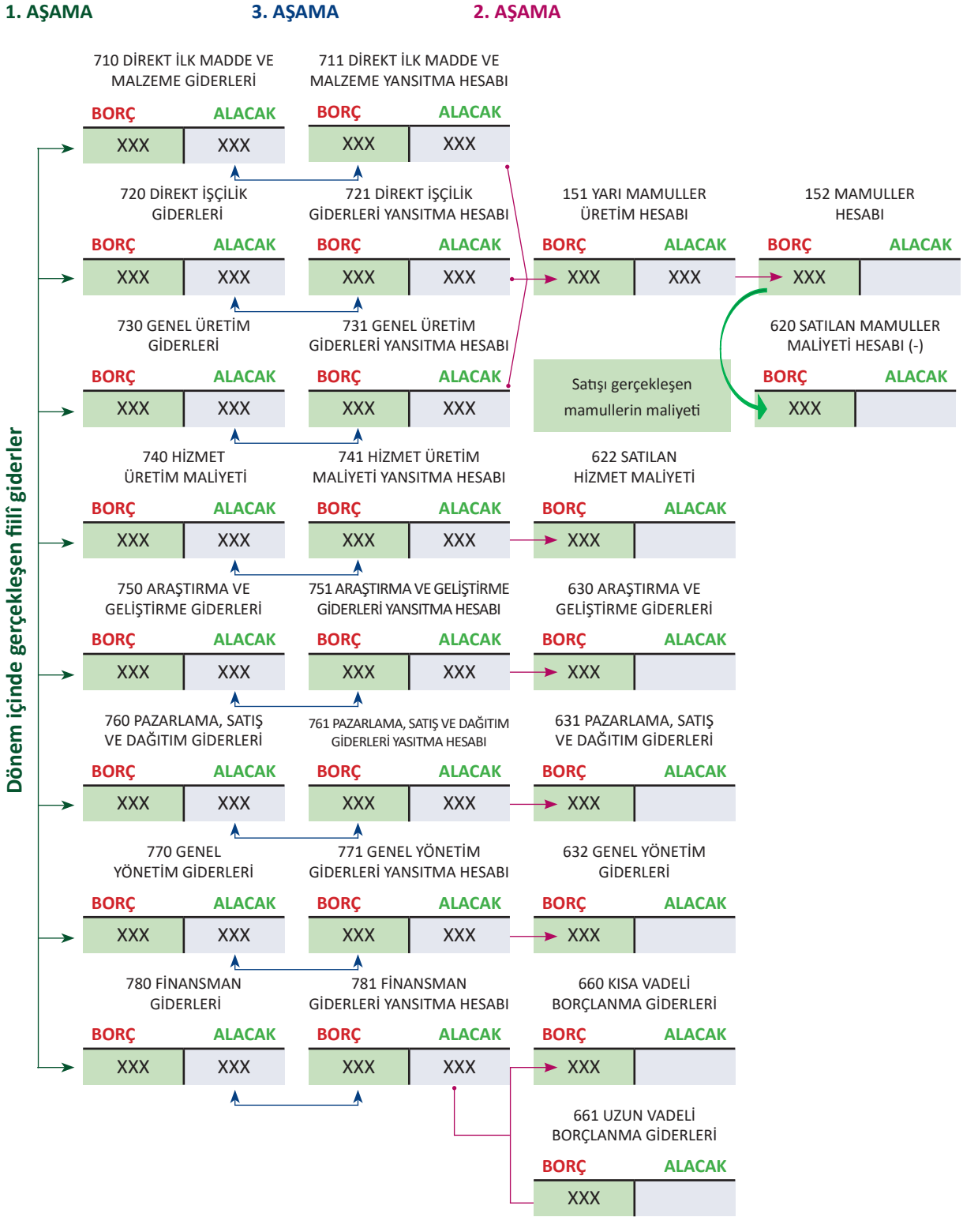
İşleyişi: Fiilî maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda **780 Finansman Giderleri Hesabı**nın borcuna kaydedilen giderler bu hesabın alacağına karşılık vadelerine göre gelir tablosu hesabı olan **660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)** veya **661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)** hesabının borç tarafına kaydedilir.

7/A seçeneği gider ve yansıtma hesaplarının işleyişi 1 sıra No.lu tebliğde yer alan açıklamalardan hareketle genel olarak üç aşamadan oluşur (Tablo 2.8).

Tablo 2.8: 7/A Seçeneği Gider ve Yansıtma Hesaplarının İşleyişi

Aşama	İşleyiş
1. Aşama	Dönem içinde gerçekleşen fiilî giderler işletme fonksiyonlarına uygun olarak oluşturulan maliyet hesaplarının borcuna kaydedilir.
2. Aşama	Dönem sonunda işletme fonksiyonlarına uygun olarak oluşturulan maliyet hesaplarında biriken tutarların toplamı, maliyet hesabına ait olan yansıtma hesabının alacağına kaydedilerek ilgili bilanço veya gelir tablosu hesaplarına aktarılır.
3. Aşama	Maliyet hesapları ve yansıtma hesapları karşılıklı kapatılır.

7/A seçeneği gider ve yansıtma hesaplarının işleyişinin defterikebir üzerindeki gösterimi Şema 2.2'de gösterildiği gibidir.

Şema 2.2: 7/A seçeneği gider ve yansıtma hesaplarının işleyişinin defterikebir üzerinde gösterimi

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: **Araştırma geliştirme (AR-GE) giderleri**

Amaç: İşletmelerin araştırma geliştirme giderlerinin önemini kavramak.

Süre: 1 hafta

Yönerge: İşletmelerin araştırma ve geliştirmeye ilişkin yeterli kaynak ayırmalarının ülke ekonomisine sağlayacağı katkıları aşağıdaki bilgiler doğrultusunda araştırınız.

1. AR-GE ile ilgili savunma sanayi alanında örnek faaliyetleri araştırınız ve araştırma sonuçlarını aşağıya not alınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Türkiye'de AR-GE desteği veren kuruluşları araştırınız ve araştırma sonuçlarını aşağıya not alınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Savunma sanayi alanında AR-GE çalışmalarının ülke ekonomisine sağlayacağı katkıları araştırınız ve aşağıya not alınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Yaptığınız araştırmalardan elde ettiğiniz sonuçları sunu hazırlayarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

2.1. ÖRNEK

Mamul üretimi yapan MTAL üretim işletmesinin 20XX yılı şubat ayında gerçekleşen üretim ve faaliyet giderleri ile ilgili verileri aşağıdaki gibidir. İşletme, 20XX yılı şubat ayında üretimine başlanan 1.000 adet B mamulünün üretimini tamamlamıştır.

1. İşletme, 01.02.20XX tarihinde üretimde kullanılmak üzere aşağıda fatura ve ödeme bilgileri verilen ilk madde ve malzemeleri satın almıştır.
   - » %18 KDV hariç 300.000,00 TL tutarında ilk madde satın almış fatura tutarının tamamı için çek düzenlenmiştir (A-1071 No.lu fatura).
   - » %18 KDV hariç 100.000,00 TL tutarında yardımcı malzeme satın almış fatura tutarının tamamı için çek ciro etmiştir (B-2071 No.lu fatura).
   - » %18 KDV hariç 80.000,00 TL tutarında işletme malzemesi satın almış fatura tutarının tamamı bankadaki hesaptan ödenmiştir (C-1453 No.lu fatura).
2. İşletmenin 28.02.20XX tarihinde yapılan envanter sonucu tespit edilen ilk madde ve malzeme tüketiminin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

İLK MADDE VE MALZEME TÜKETİMİNİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI

İLK MADDE VE MALZEME TÜRÜ	İŞLETME FONKSİYONLARI			
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
İlk madde	250.000,00 TL			
Endirekt nitelikte yardımcı malzeme	90.000,00 TL			
İşletme malzemesi	30.000,00 TL		20.000,00 TL	10.000,00 TL
TOPLAM	370.000,00 TL		20.000,00 TL	10.000,00 TL

3. İşletmenin 28.02.20XX tarihinde üretim biriminde çalışan üç işçiye ait tahakkuk ettirdiği ücretin bordro dökümü ile işçi ücret ve giderlerinin direkt işçilik, endirekt işçilik dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir. İşçiler ay içinde dört gün hafta tatili kullanmıştır.

İşçi Ücret Bordrosu

İş Yerinin Unvanı Adresi : MTAL üretim işletmesi — Vergi Dairesi :

İş Yeri SGK Sicil No. : — Vergi Hesap No. :

Mersis No. : — Ait Olduğu Yıl / Ay : 20XX/Şubat

Sıra No.	Adı Soyadı	SGK Sicil No.	Aylık Brüt Ücret (TL)	SGK İşçi Primi (%14)	İşsizlik Sigortası İşçi Primi (%1)	Gelir Vergisi Matrahı (TL)	Gelir Vergisi Tutarı (%15)	Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı (638,01 TL 2022 İstisnası)	Damga Vergisi Tutarı (‰759)	Ödenecek Damga Vergisi Tutarı (37,98 TL 2022 İstisnası)	Kesintiler Toplamı (TL)	Net Ücret (TL)	İşçinin İmzası	SGK İşveren Primi (%20,50)	İşsizlik Sigortası İşveren Primi (%2)	Toplam Maliyet (TL)
1	*****	*****	7.000,00	980,00	70,00	5.950,00	892,50	254,49	53,13	15,15	1.319,64	5.680,36		1.400,00	140,00	8.540,00
2	*****	*****	7.500,00	1.050,00	75,00	6.375,00	956,25	318,24	56,92	18,94	1.462,18	6.037,82		1.500,00	150,00	9.150,00
3	*****	*****	7.750,00	1.085,00	77,50	6.587,50	988,13	350,12	58,82	20,84	1.533,46	6.216,54		1.550,00	155,00	9.455,00
Toplam			22.250,00	3.115,00	222,50			922,85		54,93	4.315,28	17.934,72		4.450,00	445,00	27.145,00

MAMUL ÜRETİMİ İLE İLGİLİ İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN DİREKT İŞÇİLİK VE ENDİREKT İŞÇİLİK DAĞITIMI			
İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	**TOPLAM**	**DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ**	**ENDİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ**
Esas Ücretler	19.283,00 TL	19.283,00 TL	
Hafta Tatili Ücretleri	2.967,00 TL		2.967,00 TL
SGK İşveren Primi	4.450,00 TL		4.450,00 TL
İşsizlik Sigortası İşveren Primi	445,00 TL		445,00 TL
TOPLAM	27.145,00 TL	19.283,00 TL	7.862,00 TL

4. İşletmenin 28.02.20XX tarihinde satış ve yönetim birimlerinde çalışan memurlara ait tahakkuk ettirdiği ücretin bordro dökümü ile memur ücret ve giderlerinin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir. Memurlar ay içinde dört gün hafta tatili kullanmıştır.

Memur Ücret Bordrosu

İş Yerinin Unvanı Adresi : MTAL üretim işletmesi — Vergi Dairesi :

İş Yeri SGK Sicil No. : — Vergi Hesap No. :

Mersis No. : — Ait Olduğu Yıl / Ay : 20XX/Şubat

Sıra No.	Adı Soyadı	SGK Sicil No.	Aylık Brüt Ücret (TL)	SGK İşçi Primi (%14)	İşsizlik Sigortası İşçi Primi (%1)	Gelir Vergisi Matrahı (TL)	Gelir Vergisi Tutarı (%15)	Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı (638,01 TL 2022 İstisnası)	Damga Vergisi Tutarı (‰759)	Ödenecek Damga Vergisi Tutarı (37,98 TL 2022 İstisnası)	Kesintiler Toplamı (TL)	Net Ücret (TL)	İşçinin İmzası	SGK İşveren Primi (%20,50)	İşsizlik Sigortası İşveren Primi (%2)	Toplam Maliyet (TL)
1	*****	*****	7.000,00	980,00	70,00	5.950,00	892,50	254,49	53,13	15,15	1.319,64	5.680,36		1.400,00	140,00	8.540,00
2	*****	*****	7.000,00	980,00	70,00	5.950,00	892,50	254,49	53,13	15,15	1.319,64	5.680,36		1.400,00	140,00	8.540,00
Toplam			14.000,00	1.960,00	140,00			508,98		30,30	2.639,28	11.360,72		2.800,00	280,00	17.080,00

İŞLETME FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİNİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI			
MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	**İŞLETME FONKSİYONLARI**		
	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	**PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ**	**GENEL YÖNETİM GİDERLERİ**
Esas Ücretler		6.066,00 TL	6.066,00 TL
Hafta Tatili Ücretleri		934,00 TL	934,00 TL
SGK İşveren Primi		1.400,00 TL	1.400,00 TL
İşsizlik Sigortası İşveren Primi		140,00 TL	140,00 TL
TOPLAM		8.540,00 TL	8.540,00 TL

5. İşletme, 28.02.20XX tarihinde gelen %18 KDV hariç 28.000,00 TL elektrik faturasını aynı gün bankadaki hesabından ödemiştir (E-2053 No.lu fatura). Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetlerin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLERİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI				
DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLERİN UNSURLARI	**İŞLETME FONKSİYONLARI**			
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	**ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ**	**PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ**	**GENEL YÖNETİM GİDERLERİ**
Elektrik	18.000,00 TL		5.000,00 TL	5.000,00 TL

6. İşletme, 28.02.20XX tarihinde şubat ayında maddi duran varlıklar için 80.000,00 TL tutarında amortisman hesaplamıştır. Amortismanlar ve tükenme paylarının işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARININ İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI				
AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARININ UNSURLARI	İŞLETME FONKSİYONLARI			
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
Amortisman	60.000,00 TL		10.000,00 TL	10.000,00 TL

7. İşletme, 28.02.20XX tarihinde ortak sağlık ve güvenlik birimi hizmetleri veren kuruluştan iş sağlığı ve güvenliği (İSG) hizmeti satın almış iş sağlığı için %8 KDV hariç 500,00 TL, iş güvenliği için %18 KDV hariç 500,00 TL ödeme yapmıştır (İ-1923 No.lu fatura). Çeşitli giderlerin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

ÇEŞİTLİ GİDERLERİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI				
ÇEŞİTLİ GİDERLERİN UNSURLARI	İŞLETME FONKSİYONLARI			
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
İSG	600,00 TL		200,00 TL	200,00 TL

8. İşletme, 28.02.20XX tarihinde daha önce finansman ihtiyacı için kullanılan kısa vadeli banka kredisi için 10.000,00 TL faiz ödemesini banka hesabından yapmıştır.
9. İşletme, 28.02.20XX tarihinde üretimi devam eden mamullerin maliyetinin düşürülmesinin araştırılması amacıyla araştırma ve danışmanlık firması ile anlaşıp %18 KDV hariç 1.500,00 TL banka hesabından ödeme yapmıştır (A-2023 No.lu fatura). Çeşitli giderlerin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

ÇEŞİTLİ GİDERLERİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI				
ÇEŞİTLİ GİDERLERİN UNSURLARI	İŞLETME FONKSİYONLARI			
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
Araştırma ve Danışmanlık		1.500,00 TL		

10. İşletme, 28.02.20XX tarihinde üretimi tamamlanan mamullerin tanesini %18 KDV hariç 650,00 TL'den 700 adet satıp fatura bedelinin tamamı için çek almıştır (A-2071 No.lu fatura).

İstenenler

a) MTAL üretim işletmesinin dönemde gerçekleşen üretim ve faaliyet giderlerinin yevmiye defteri kayıtlarını 7/A seçeneğini kullanarak yapınız (Üretim tek gider yerinde yapılmaktadır.).

b) Dönemde üretimi tamamlanan mamullerin ilgili bilanço hesabına yansıtma kayıtlarını yapınız.

c) Dönemde gerçekleşen faaliyet giderlerinin ilgili gelir tablosu hesaplarına yansıtma kayıtlarını yapınız.

ç) Dönemde oluşan üretim ve faaliyet giderlerine ilişkin maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.

d) Mamulün birim maliyetini hesaplayarak satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet kaydını yapınız.

e) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarını yapınız.

f) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz.

g) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Üretim ve faaliyet giderlerinin yevmiye defterine kaydedilmesi

MADDE No.	01.02.20XX			BORÇ	ALACAK
40	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI			480.000,00	
	150.01 İlk Madde	300.000,00			
	150.02 Yardımcı Malzeme	100.000,00			
	150.03 İşletme Malzemesi	80.000,00			
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI			86.400,00	
	191.18 İndirilecek KDV %18	86.400,00			
	101 ALINAN ÇEKLER HESABI				118.000,00
	102 BANKALAR HESABI				94.400,00
	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)				354.000,00
	A-1071, B-2071, C-1453 No.lu fatura ile ilk madde ve malzeme alımı				
	//				

MADDE No.	28.02.20XX			BORÇ	ALACAK
60	710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI			250.000,00	
	710.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	250.000,00			
	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI			120.000,00	
	730.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	120.000,00			
	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI			20.000,00	
	760.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	20.000,00			
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI			10.000,00	
	770.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	10.000,00			
	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI				400.000,00
	150.01 İlk Madde		250.000,00		
	150.02 Yardımcı Malzeme		90.000,00		
	150.03 İşletme Malzemesi		60.000,00		
	İlk madde ve malzeme tüketimi				
	//				

MADDE No.	28.02.20XX			BORÇ	ALACAK
61	720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESABI			19.283,00	
	720.1 İşçi Ücret ve Giderleri	19.283,00			
	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI			7.862,00	
	730.1 İşçi Ücret ve Giderleri	7.862,00			
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI				17.934,72
	335.01 Net Ücretler		17.934,72		
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI				977,78
	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi		922,85		
	360.02 Ödenecek Damga Vergisi		54,93		
	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI				8.232,50
	361.01 SGK İşçi Primi		3.115,00		
	361.02 İşsizlik Sigortası İşçi Primi		222,50		
	361.03 SGK İşveren Primi		4.450,00		
	361.04 İşsizlik Sigortası İşveren Primi		445,00		
	Üretim biriminde çalışan işçilerin şubat ayı ücret tahakkuku				
	//				

MADDE No.	28.02.20XX			BORÇ	ALACAK
62	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI			8.540,00	
	760.2 Memur Ücret ve Giderleri	8.540,00			
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI			8.540,00	
	770.2 Memur Ücret ve Giderleri	8.540,00			
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI				11.360,72
	335.01 Net Ücretler		11.360,72		
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI				539,28
	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi		508,98		
	360.02 Ödenecek Damga Vergisi		30,30		
	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI				5.180,00
	361.01 SGK İşçi Primi		1.960,00		
	361.02 İşsizlik Sigortası İşçi Primi		140,00		
	361.03 SGK İşveren Primi		2.800,00		
	361.04 İşsizlik Sigortası İşveren Primi		280,00		
	Satış ve yönetim birimlerinde çalışan işçilerin şubat ayı ücret tahakkuku				
	//				

MADDE No.	28.02.20XX			BORÇ	ALACAK
63	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI			18.000,00	
	730.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	18.000,00			
	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI			5.000,00	
	760.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	5.000,00			
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI			5.000,00	
	770.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	5.000,00			
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI			5.040,00	
	191.18 İndirilecek KDV %18	5.040,00			
	102 BANKALAR HESABI				33.040,00
	E-2053 No.lu fatura ile elektrik gideri ödemesi				
	//				

MADDE No.	28.02.20XX		BORÇ	ALACAK
64	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI		60.000,00	
	730.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları	60.000,00		
	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI		10.000,00	
	760.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları	10.000,00		
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		10.000,00	
	770.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları	10.000,00		
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)			80.000,00
	Şubat ayı amortisman gideri			
	//			

MADDE No.	28.02.20XX		BORÇ	ALACAK
65	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI		600,00	
	730.4 Çeşitli Giderler	600,00		
	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI		200,00	
	760.4 Çeşitli Giderler	200,00		
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		200,00	
	770.4 Çeşitli Giderler	200,00		
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		130,00	
	191.08 İndirilecek KDV %8	40,00		
	191.18 İndirilecek KDV %18	90,00		
	102 BANKALAR HESABI			1.130,00
	İSG gideri ödemesi			
	//			

MADDE No.	28.02.20XX		BORÇ	ALACAK
66	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI		10.000,00	
	780.7 Finansman Giderleri	10.000,00		
	102 BANKALAR HESABI			10.000,00
	Kısa vadeli banka kredisi faiz gideri ödemesi			
	//			

MADDE No.	28.02.20XX		BORÇ	ALACAK
67	750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI		1.500,00	
	750.4 Çeşitli Giderleri	1.500,00		
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		270,00	
	191.18 İndirilecek KDV %18	270,00		
	102 BANKALAR HESABI			1.770,00
	A-2023 No.lu fatura ile araştırma danışmanlık gideri ödemesi			
	//			

b) Dönemde üretimi tamamlanan mamullerin ilgili bilanço hesabına yansıtılması

7/A seçeneği gider hesaplarının defterikebir toplamları alınır. Defterikebir toplamları yansıtma hesapları aracılığıyla ilgili hesaplara yansıtılır.

MADDE No.	28.02.20XX	BORÇ	ALACAK
68	151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI	475.745,00	
	151.01 B Yarı Mamulü 475.745,00		
	711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI		250.000,00
	721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI		19.283,00
	731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		206.462,00
	Üretimi tamamlanan mamullerin yarı mamuller hesabına yansıtılması		
	//		

MADDE No.	28.02.20XX	BORÇ	ALACAK
69	152 MAMULLER HESABI	475.745,00	
	152.01 B Mamulü 475.745,00		
	151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI		475.745,00
	151.01 B Yarı Mamulü 475.745,00		
	Üretimi tamamlanan mamullerin mamuller hesabına aktarılması		
	//		

c) Dönemde gerçekleşen faaliyet giderlerinin ilgili gelir tablosu hesaplarına yansıtılması

7/A seçeneği gider hesaplarının defterikebir toplamları alınır. Defterikebir toplamları yansıtma hesapları aracılığıyla ilgili hesaplara yansıtılır.

MADDE No.	28.02.20XX	BORÇ	ALACAK
70	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)	1.500,00	
	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)	43.740,00	
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)	33.740,00	
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)	10.000,00	
	751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI		1.500,00
	761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		43.740,00
	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		33.740,00
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		10.000,00
	Faaliyet giderlerinin gelir tablosu hesaplarına yansıtılması		
	//		

ç) Dönemde oluşan üretim ve faaliyet giderlerine ilişkin maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

MADDE No.	28.02.20XX		BORÇ	ALACAK
71	711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI		250.000,00	
	721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI		19.283,00	
	731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		206.462,00	
	751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI		1.500,00	
	761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		43.740,00	
	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		33.740,00	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI		10.000,00	
	710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI			250.000,00
	710.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	250.000,00		
	720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESABI			19.283,00
	720.1 İşçi Ücret ve Giderleri	19.283,00		
	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI			206.462,00
	730.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	120.000,00		
	730.1 İşçi Ücret ve Giderleri	7.862,00		
	730.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	18.000,00		
	730.4 Çeşitli Giderler	600,00		
	730.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları	60.000,00		
	750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI			1.500,00
	750.4 Çeşitli Giderler	1.500,00		
	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI			43.740,00
	760.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	20.000,00		
	760.2 Memur Ücret ve Giderleri	8.540,00		
	760.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	5.000,00		
	760.4 Çeşitli Giderler	200,00		
	760.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları	10.000,00		
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI			33.740,00
	770.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	10.000,00		
	770.2 Memur Ücret ve Giderleri	8.540,00		
	770.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	5.000,00		
	770.4 Çeşitli Giderler	200,00		
	770.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları	10.000,00		
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI			10.000,00
	780.7 Finansman Giderleri	10.000,00		
	Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması			
	//			

d) Mamulün birim maliyetinin hesaplanması, satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet kaydının yapılması

TOPLAM MALİYET = DİMMG + DİG + GÜG

TOPLAM MALİYET = 250.000,00+22.250,00+203.495,00

BİRİM MALİYET = TOPLAM MALİYET / ÜRETİM MİKTARI

BİRİM MALİYET = 475.745,00/1.000 = 475,75 TL / Adet

MADDE No.	28.02.20XX		BORÇ	ALACAK
72	101 ALINAN ÇEKLER HESABI		536.900,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI			455.000,00
	600.18 Yurtiçi Satışlar %18	455.000,00		
	391 HESAPLANAN KDV HESABI			81.900,00
	391.18 Hesaplanan KDV %18	81.900,00		
	A-2071 No.lu fatura ile mamul satışı			
	Mamul satış tutarı= 700 adet X 650,00 TL = 455.000,00 TL			
	//			

MADDE No.	28.02.20XX		BORÇ	ALACAK
73	620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ HESABI (-)		333.025,00	
	152 MAMULLER HESABI			333.025,00
	152.01 B Mamulü	333.025,00		
	Satışı gerçekleşen mamullerin maliyet kaydı			
	Satılan mamuller maliyeti= 700 adet X 475,75 TL = 333.025,00 TL			
	//			

e) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarının yapılması

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

BORÇ			ALACAK
	X	(40)	118.000,00
(72)	536.900,00		

150.02 Yardımcı Malzeme

BORÇ			ALACAK
(40)	100.000,00	(60)	90.000,00

152.01 B Mamulü

BORÇ			ALACAK
(69)	475.745,00	(73)	333.025,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ			ALACAK
	X	(40)	94.400,00
		(63)	33.040,00
		(65)	1.130,00
		(66)	10.000,00
		(67)	1.770,00

150.03 İşletme Malzemesi

BORÇ			ALACAK
(40)	80.000,00	(60)	60.000,00

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ			ALACAK
(40)	86.400,00		
(63)	5.040,00		
(65)	130,00		
(67)	270,00		

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)

BORÇ			ALACAK
		(40)	354.000,00

151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI

BORÇ			ALACAK
(68)	475.745,00	(69)	475.745,00

191.08 İndirilecek KDV %8

BORÇ			ALACAK
(65)	40,00		

150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI

BORÇ			ALACAK
(40)	480.000,00	(60)	400.000,00

151.01 B Yarı Mamulü

BORÇ			ALACAK
(68)	475.745,00	(69)	475.745,00

191.18 İndirilecek KDV %18

BORÇ			ALACAK
(40)	86.400,00		
(63)	5.040,00		
(65)	90,00		
(67)	270,00		

150.01 İlk Madde

BORÇ			ALACAK
(40)	300.000,00	(60)	250.000,00

152 MAMULLER HESABI

BORÇ			ALACAK
(69)	475.745,00	(73)	333.025,00

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
	(64)	80.000,00

335 PERSONELE BORÇLAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	(61)	17.934,72
	(62)	11.360,72

335.01 Net Ücretler

BORÇ		ALACAK
	(61)	17.934,72
	(62)	11.360,72

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	(61)	977,78
	(62)	539,28

360.01 Ödenecek Gelir Vergisi

BORÇ		ALACAK
	(61)	922,85
	(62)	508,98

360.02 Ödenecek Damga Vergisi

BORÇ		ALACAK
	(61)	54,93
	(62)	30,30

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK
	(61)	8.232,50
	(62)	5.180,00

361.01 SGK İşçi Primi

BORÇ		ALACAK
	(61)	3.115,00
	(62)	1.960,00

361.02 İşsizlik Sigortası İşçi Primi

BORÇ		ALACAK
	(61)	222,50
	(62)	140,00

361.03 SGK İşveren Primi

BORÇ		ALACAK
	(61)	4.450,00
	(62)	2.800,00

361.04 İşsizlik Sigortası İşveren Primi

BORÇ		ALACAK
	(61)	445,00
	(62)	280,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ		ALACAK
	(72)	81.900,00

391.18 Hesaplanan KDV %18

BORÇ		ALACAK
	(72)	81.900,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	(72)	455.000,00

600.18 Yurtiçi Satışlar %18

BORÇ		ALACAK
	(72)	455.000,00

620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(73)	333.025,00	

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(70)	1.500,00	

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(70)	43.740,00	

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(70)	33.740,00	

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(70)	10.000,00	

710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI

BORÇ			ALACAK
(60)	250.000,00	(71)	250.000,00
	250.000,00		250.000,00

710.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

BORÇ			ALACAK
(60)	250.000,00	(71)	250.000,00
	250.000,00		250.000,00

711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI

BORÇ			ALACAK
(71)	250.000,00	(68)	250.000,00
	250.000,00		250.000,00

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESABI

BORÇ			ALACAK
(61)	19.283,00	(71)	19.283,00
	19.283,00		19.283,00

720.1 İşçi Ücret ve Giderleri

BORÇ			ALACAK
(61)	19.283,00	(71)	19.283,00
	19.283,00		19.283,00

721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ			ALACAK
(71)	19.283,00	(68)	19.283,00
	19.283,00		19.283,00

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ			ALACAK
(60)	120.000,00		
(61)	7.862,00		
(63)	18.000,00		
(64)	60.000,00		
(65)	600,00	(71)	206.462,00
	206.462,00		206.462,00

730.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

BORÇ			ALACAK
(60)	120.000,00	(71)	120.000,00
	120.000,00		120.000,00

730.1 İşçi Ücret ve Giderleri

BORÇ			ALACAK
(60)	7.862,00	(71)	7.862,00
	7.862,00		7.862,00

730.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

BORÇ		ALACAK	
(63)	18.000,00	(71)	18.000,00
	18.000,00		18.000,00

730.4 Çeşitli Giderler

BORÇ		ALACAK	
(65)	600,00	(71)	600,00
	600,00		600,00

730.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları

BORÇ		ALACAK	
(64)	60.000,00	(71)	60.000,00
	60.000,00		60.000,00

731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(71)	206.462,00	(68)	206.462,00
	206.462,00		206.462,00

750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(67)	1.500,00	(71)	1.500,00
	1.500,00		1.500,00

750.4 Çeşitli Giderler

BORÇ		ALACAK	
(67)	1.500,00	(71)	1.500,00
	1.500,00		1.500,00

751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(71)	1.500,00	(70)	1.500,00
	1.500,00		1.500,00

760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(60)	20.000,00		
(62)	8.540,00		
(63)	5.000,00		
(64)	10.000,00		
(65)	200,00	(71)	43.740,00
	43.740,00		43.740,00

760.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

BORÇ		ALACAK	
(60)	20.000,00	(71)	20.000,00
	20.000,00		20.000,00

760.2 Memur Ücret ve Giderleri

BORÇ		ALACAK	
(62)	8.540,00	(71)	8.540,00
	8.540,00		8.540,00

760.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

BORÇ		ALACAK	
(63)	5.000,00	(71)	5.000,00
	5.000,00		5.000,00

760.4 Çeşitli Giderler

BORÇ		ALACAK	
(65)	200,00	(71)	200,00
	200,00		200,00

760.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları

BORÇ		ALACAK	
(64)	10.000,00	(71)	10.000,00
	10.000,00		10.000,00

761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(71)	43.740,00	(70)	43.740,00
	43.740,00		43.740,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(60)	10.000,00		
(62)	8.540,00		
(63)	5.000,00		
(64)	10.000,00		
(65)	200,00	(71)	33.740,00
	33.740,00		33.740,00

770.0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

BORÇ		ALACAK	
(60)	10.000,00	(71)	10.000,00
	10.000,00		10.000,00

770.2 Memur Ücret ve Giderleri

BORÇ		ALACAK	
(62)	8.540,00	(71)	8.540,00
	8.540,00		8.540,00

770.3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

BORÇ		ALACAK	
(63)	5.000,00	(71)	5.000,00
	5.000,00		5.000,00

770.4 Çeşitli Giderler

BORÇ		ALACAK	
(65)	200,00	(71)	200,00
	200,00		200,00

770.6 Amortismanlar ve Tükenme Payları

BORÇ		ALACAK	
(64)	10.000,00	(71)	10.000,00
	10.000,00		10.000,00

771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(71)	33.740,00	(71)	33.740,00
	33.740,00		33.740,00

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(66)	10.000,00	(71)	10.000,00
	10.000,00		10.000,00

780.7 Finansman Giderleri

BORÇ		ALACAK	
(66)	10.000,00	(71)	10.000,00
	10.000,00		10.000,00

781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(66)	10.000,00	(70)	10.000,00
	10.000,00		10.000,00

f) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunun düzenlenmesi

Mamul stoklarında değişim satırındaki dönem sonu stok tutarında 152 Mamuller hesabının borç kalanı tutarı kullanılmıştır.

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI ŞUBAT AYI SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	ÜRETİM MALİYETİ	
A	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	250.000,00
B	Direkt İşçilik Giderleri	19.283,00
C	Genel Üretim Giderleri	206.462,00
D	Yarı Mamul Kullanımı	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	
	ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ	475.745,00
E	Mamul Stoklarında Değişim	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	(142.720,00)
I	**SATILAN MAMUL MALİYETİ**	333.025,00
	TİCARİ FAALİYET	
A	Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)	
B	Dönem İçi Alışlar (+)	
C	Dönem Sonu Ticari Mallar (-)	
II	**SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ**	
III	**SATILAN HİZMET MALİYETİ**	
	SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)	333.025,00

g) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunun düzenlenmesi

Gelir tablosu hesaplarının defterikebir kalanlarından oluşturulmuştur.

MTAL ÜRETİM İŞLETMESİNİN 01.02.20XX-28.02.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU			
A-	**BRÜT SATIŞLAR**		455.000,00
	600 Yurtiçi Satışlar	455.000,00	
B-	**SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)**		(--)
C-	**NET SATIŞLAR**		455.000,00
D-	**SATIŞLARIN MALİYETİ (-)**		(333.025,00)
	620 Satılan Mamuller Maliyeti (-)	(333.025,00)	
	622 Satılan Hizmet Maliyeti (-)		
	BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI		121.975,00
E-	**FAALİYET GİDERLERİ (-)**		(78.980,00)
	630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	(1.500,00)	
	631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(43.740,00)	
	632 Genel Yönetim Giderleri (-)	(33.740,00)	
	FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI		42.995,00
F-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR**		
G-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR**		(--)
H-	**FİNANSMAN GİDERLERİ (-)**		(10.000,00)
	660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(10.000,00)	
	661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)		
	OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR		32.995,00
I-	**OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR**		
J-	**OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)**		(--)
	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI		32.995,00

2.3. ETKİNLİK

Mamul üretimi yapan TML üretim işletmesinin 20XX yılı şubat ayında gerçekleşen üretim ve faaliyet giderleri ile ilgili verileri aşağıdaki gibidir. İşletme, 20XX yılı şubat ayında üretimine başlanan 10.000 adet C mamulünün üretimini tamamlamıştır.

1. İşletme, 01.02.20XX tarihinde üretimde kullanılmak üzere aşağıda fatura ve ödeme bilgileri verilen ilk madde ve malzemeleri satın almıştır.
   - » %18 KDV hariç 200.000,00 TL tutarında ilk madde satın almış fatura tutarının tamamı için borç senedi düzenlemiştir (A-637 No.lu fatura).
   - » %18 KDV hariç 70.000,00 TL tutarında yardımcı malzeme satın almış fatura tutarının tamamı için alacak senedi ciro etmiştir (B-1187 No.lu fatura).
   - » %18 KDV hariç 60.000,00 TL tutarında işletme malzemesi satın almış fatura tutarının tamamı bankadaki hesaptan ödenmiştir (C-1919 No.lu fatura).
2. İşletmenin 28.02.20XX tarihinde yapılan envanter sonucu tespit edilen ilk madde ve malzeme tüketiminin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

İLK MADDE VE MALZEME TÜKETİMİNİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI		
İLK MADDE VE MALZEME TÜRÜ	**İŞLETME FONKSİYONLARI**	
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	**GENEL YÖNETİM GİDERLERİ**
İlk madde	200.000,00 TL	
Endirekt nitelikte yardımcı malzeme	70.000,00 TL	
İşletme malzemesi	37.000,00 TL	23.000,00 TL
TOPLAM	307.000,00 TL	23.000,00 TL

3. İşletmenin 28.02.20XX tarihinde üretim biriminde çalışan iki işçiye ait tahakkuk ettirdiği ücretin bordro dökümü ile işçi ücret ve giderlerinin direkt işçilik, endirekt işçilik dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir. İşçiler ay içinde dört gün hafta tatili kullanmıştır.

İşçi Ücret Bordrosu

İş Yerinin Unvanı Adresi : TML üretim işletmesi — Vergi Dairesi :

İş Yeri SGK Sicil No. : — Vergi Hesap No. :

Mersis No. : — Ait Olduğu Yıl / Ay : 20XX/Şubat

Sıra No.	Adı Soyadı	SGK Sicil No.	Aylık Brüt Ücret (TL)	SGK İşçi Primi (%14)	İşsizlik Sigortası İşçi Primi (%1)	Gelir Vergisi Matrahı (TL)	Gelir Vergisi Tutarı (%15)	Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı (638,01 TL 2022 İstisnası)	Damga Vergisi Tutarı (‰759)	Ödenecek Damga Vergisi Tutarı (37,98 TL 2022 İstisnası)	Kesintiler Toplamı (TL)	Net Ücret (TL)	İşçinin İmzası	SGK İşveren Primi (%20,50)	İşsizlik Sigortası İşveren Primi (%2)	Toplam Maliyet (TL)
1	*****	*****	7.750,00	1.085,00	77,50	6.587,50	988,13	350,12	58,82	20,84	1.533,46	6.216,54		1.550,00	155,00	9.455,00
2	*****	*****	7.250,00	1.015,00	72,50	6.162,50	924,38	286,37	56,92	18,94	1.392,81	5.857,20		1.450,00	145,00	8.845,00
Toplam			15.000,00	2.100,00	150,00			636,48		39,78	2.926,26	12.073,74		3.000,00	300,00	18.300,00

MAMUL ÜRETİMİ İLE İLGİLİ İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN DİREKT İŞÇİLİK VE ENDİREKT İŞÇİLİK DAĞITIMI			
İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	**TOPLAM**	**DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ**	**ENDİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ**
Esas Ücretler	13.000,00 TL	13.000,00 TL	
Hafta Tatili Ücretleri	2.000,00 TL		2.000,00 TL
SGK İşveren Primi	3.000,00 TL		3.000,00 TL
İşsizlik Sigortası İşveren Primi	300,00 TL		300,00 TL
TOPLAM	18.300,00 TL	13.000,00 TL	5.300,00 TL

4. İşletmenin 28.02.20XX tarihinde yönetim biriminde çalışan memura ait tahakkuk ettirdiği ücretin bordro dökümü ile memur ücret ve giderlerinin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir. Memurlar ay içinde dört gün hafta tatili kullanmıştır.

Memur Ücret Bordrosu

İş Yerinin Unvanı Adresi : TML üretim işletmesi — Vergi Dairesi :

İş Yeri SGK Sicil No. : — Vergi Hesap No. :

Mersis No. : — Ait Olduğu Yıl / Ay : 20XX/Şubat

Sıra No.	Adı Soyadı	SGK Sicil No.	Aylık Brüt Ücret (TL)	SGK İşçi Primi (%14)	İşsizlik Sigortası İşçi Primi (%1)	Gelir Vergisi Matrahı (TL)	Gelir Vergisi Tutarı (%15)	Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı (638,01 TL 2022 İstisnası)	Damga Vergisi Tutarı (‰759)	Ödenecek Damga Vergisi Tutarı (37,98 TL 2022 İstisnası)	Kesintiler Toplamı (TL)	Net Ücret (TL)	İşçinin İmzası	SGK İşveren Primi (%20,50)	İşsizlik Sigortası İşveren Primi (%2)	Toplam Maliyet (TL)
1	*****	*****	7.750,00	1.085,00	77,50	6.587,50	988,13	350,12	58,82	20,84	1.533,46	6.216,54		1.550,00	155,00	9.455,00
Toplam			7.750,00	1.085,00	77,50			350,12		20,84	1.533,46	6.216,54		1.550,00	155,00	9.455,00

İŞLETME FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİNİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI	
MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİNİN UNSURLARI	**İŞLETME FONKSİYONLARI**
	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
Esas Ücretler	6.716,00 TL
Hafta Tatili Ücretleri	1.034,00 TL
SGK İşveren Primi	1.550,00 TL
İşsizlik Sigortası İşveren Primi	155,00 TL
TOPLAM	9.455,00 TL

5. İşletme, 28.02.20XX tarihinde gelen %18 KDV hariç 20.000,00 TL doğal gaz faturasını aynı gün bankadaki hesabından ödemiştir (E-1920 No.lu fatura). Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetlerin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLERİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI		
DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLERİN UNSURLARI	**İŞLETME FONKSİYONLARI**	
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	**GENEL YÖNETİM GİDERLERİ**
Doğal gaz	15.000,00 TL	5.000,00 TL

6. İşletme, 28.02.20XX tarihinde şubat ayında maddi duran varlıklar için 55.000,00 TL tutarında amortisman hesaplamıştır. Amortismanlar ve tükenme paylarının işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARININ İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI		
AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARININ UNSURLARI	İŞLETME FONKSİYONLARI	
	ÜRETİM GİDERLERİ (MAMUL)	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
Amortisman	40.000,00 TL	15.000,00 TL

7. İşletme, 28.02.20XX tarihinde hukuki danışmanlık şirketine %18 KDV hariç 1.000,00 TL ödeme yapmıştır (İ-1921 No.lu fatura). Çeşitli giderlerin işletme fonksiyonlarına dağıtımı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

ÇEŞİTLİ GİDERLERİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIMI	
ÇEŞİTLİ GİDERLERİN UNSURLARI	İŞLETME FONKSİYONLARI
	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
Hukuki Danışmanlık	1.000,00 TL

8. İşletme, 28.02.20XX tarihinde üretimi tamamlanan mamullerden 5.000 tanesini adet fiyatı %18 KDV hariç 50,00 TL'den satmıştır. Fatura bedelinin tamamı işletmenin bankadaki hesabına yatırılmıştır (A-1923 No.lu fatura).

İstenenler

a) TML üretim işletmesinin dönemde gerçekleşen üretim ve faaliyet giderlerinin yevmiye defteri kayıtlarını 7/A seçeneğini kullanarak yapınız (Üretim tek gider yerinde yapılmaktadır.).

b) Dönemde üretimi tamamlanan mamullerin ilgili bilanço hesabına yansıtma kayıtlarını yapınız.

c) Dönemde gerçekleşen faaliyet giderlerinin ilgili gelir tablosu hesaplarına yansıtma kayıtlarını yapınız.

ç) Dönemde oluşan üretim ve faaliyet giderlerine ilişkin maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.

d) Mamulün birim maliyetini hesaplayarak satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet kaydını yapınız.

e) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarını yapınız.

f) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz.

g) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Üretim ve faaliyet giderlerinin yevmiye defterine kaydedilmesi

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

b) Dönemde üretimi tamamlanan mamullerin ilgili bilanço hesabına yansıtılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

c) Dönemde gerçekleşen faaliyet giderlerinin ilgili gelir tablosu hesaplarına yansıtılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

ç) Dönemde oluşan üretim ve faaliyet giderlerine ilişkin maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

d) Mamulün birim maliyetinin hesaplanması, satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet kaydının yapılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

e) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarının yapılması

BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

f) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunun düzenlenmesi

TML ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI ŞUBAT AYI SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	ÜRETİM MALİYETİ	
A	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	
B	Direkt İşçilik Giderleri	
C	Genel Üretim Giderleri	
D	Yarı Mamul Kullanımı	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	
	ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ	
E	Mamul Stoklarında Değişim	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	
I	**SATILAN MAMUL MALİYETİ**	
	TİCARİ FAALİYET	
A	Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)	
B	Dönem İçi Alışlar (+)	
C	Dönem Sonu Ticari Mallar (-)	
II	**SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ**	
III	**SATILAN HİZMET MALİYETİ**	
	SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)	

g) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunun düzenlenmesi

TML ÜRETİM İŞLETMESİNİN 01.02.20XX-28.02.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A-	**BRÜT SATIŞLAR**	
	600 Yurtiçi Satışlar	
B-	**SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)**	
C-	**NET SATIŞLAR**	
D-	**SATIŞLARIN MALİYETİ (-)**	
	620 Satılan Mamuller Maliyeti (-)	
	622 Satılan Hizmet Maliyeti (-)	
	BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	
E-	**FAALİYET GİDERLERİ (-)**	
	630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	
	631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	
	632 Genel Yönetim Giderleri (-)	
	FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	
F-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR**	
G-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR**	
H-	**FİNANSMAN GİDERLERİ (-)**	
	660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	
	661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	
	OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR	
I-	**OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR**	
J-	**OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)**	
	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	

2.2. 7/B SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET KAYITLARINI YAPMAK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Üretim işletmeleri ürettikleri mal veya hizmetlerin maliyetlerini niçin hesaplar? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız?**
2. **Gıda sektöründe bulunan küçük üretim işletmesinin giderleri nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Ticaret işletmeleri, isteyen küçük hizmet ve üretim işletmeleri giderlerin izlenmesinde bu seçeneği uygular. 1 sıra No.lu tebliğin açıklamalarına göre 7/B seçeneğinde giderler maliyet dönemi süresinde defterikebirde çeşit esasına göre izlenir. Bu seçenek 7/A seçeneğinden farklı olarak küçük işletmelerde giderlerin fonksiyonlarına ayrılmasında güçlükler olması nedeniyle ortaya çıkmıştır. 7/B seçeneğini kullanan işletmelerde işletme fonksiyonları genellikle iç içe geçmiştir. Örneğin bir işçi işletmenin tüm fonksiyonlarını yerine getirebilir, bu işçi ürünlerin üretilmesinde, pazarlama, satış ve dağıtımında veya işletme yönetiminde yer alabilir. Bu işçinin üretim, pazarlama, satış ve dağıtım, yönetim faaliyetlerini ne kadar yerine getirdiğini veya bu faaliyetlerin her biri için ne kadar süre çalıştığı gibi maliyetleri belirlemek ve tespit etmek oldukça güçtür.

İşletmelerin mal ve hizmetleri çevre kirliliği oluşturmayacak bir teknoloji kullanarak, geri dönüşüm süreci kısa olan doğa dostu malzemeler ile üretmek, içinde yaşanılan çevreye, ülkeye ve dünyaya karşı önemli sorumluluğudur.

2.2.1. 7/B Seçeneği Gider Hesapları

1 sıra No.lu tebliğde 7/B seçeneği maliyet hesap grubunda yer alan gider, yansıtma hesaplarının kodu, adı (Tablo 2.9) ile niteliği ve işleyişi yer alır.

Tablo 2.9: 7/B Seçeneği Gider Hesapları

7/B SEÇENEĞİ GİDER HESAPLARI		
GİDER HESAPLARI	**YANSITMA HESABI**	**ÜRETİM HESABI**
790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı	799 Üretim Maliyet Hesabı
791 İşçi Ücret ve Giderleri		
792 Memur Ücret ve Giderleri		
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler		
794 Çeşitli Giderler		
795 Vergi, Resim ve Harçlar		
796 Amortisman ve Tükenme Payları		
797 Finansman Giderleri		

İşletmeler isterlerse 7/B seçeneği gider hesaplarına fonksiyonel sınıflandırmaya uygun yardımcı hesaplar oluşturarak hesap planını detaylandırabilirler. Detaylandırma örneği aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Tablo 2.10).

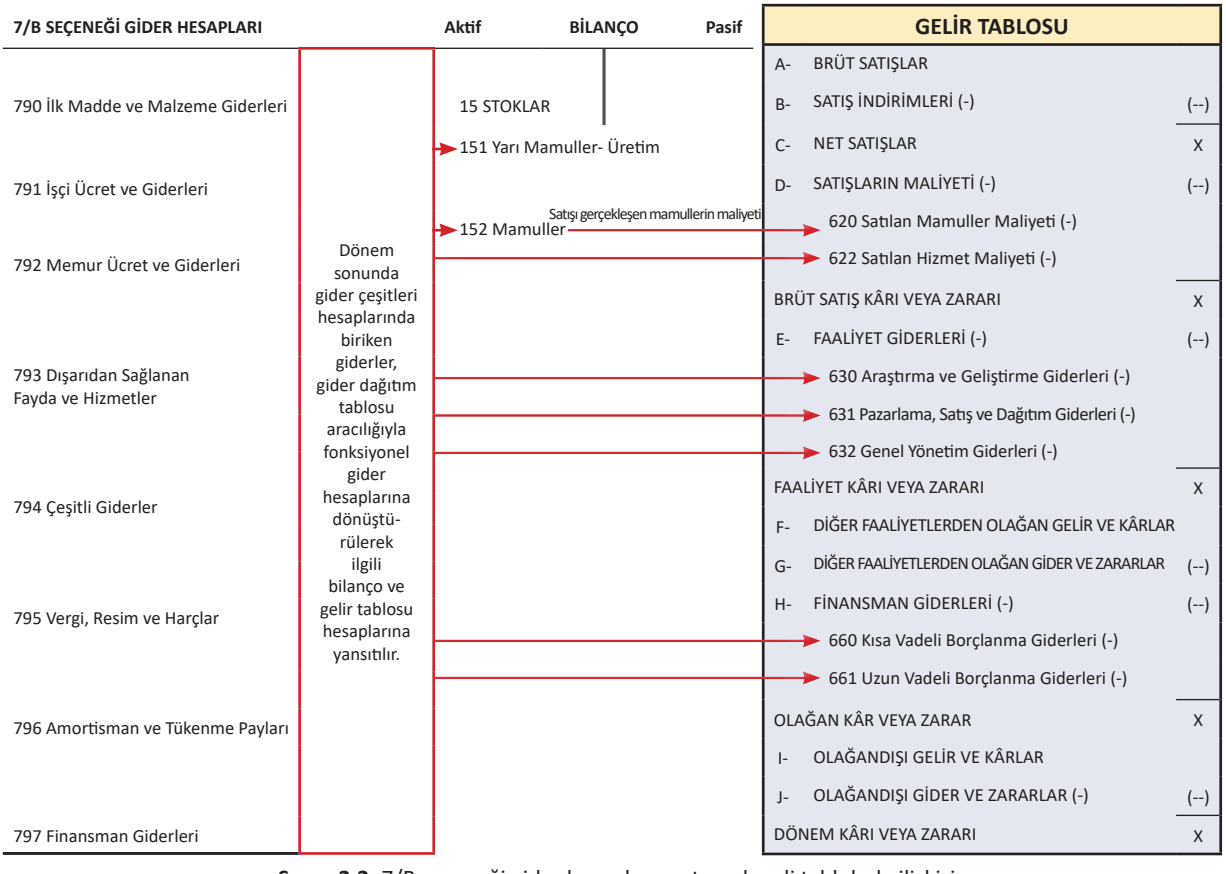
Tablo 2.10: 7/B Seçeneği Yardımcı Hesap Örneği

HESAP KODU	HESAP ADI
790	İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
790.10	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
790.30	Genel Üretim Giderleri
790.40	Hizmet Üretim Maliyeti
790.50	Araştırma ve Geliştirme Giderleri
790.60	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
790.70	Genel Yönetim Giderleri
790.80	Finansman Giderleri

2.2.2. 7/B Seçeneği Gider Hesaplarının Temel Mali Tablolarla İlişkisi

1 sıra No.lu tebliğde yer alan açıklamalara göre gider, bilanço ve gelir tablosu hesapları arasındaki ilişki Şema 2.3'te gösterildiği gibidir.

7/B seçeneğinde giderler maliyet dönemi süresinde defterikebirde çeşit esasına göre izlenir. Gelir tablosunda faaliyet giderleri işletme fonksiyonlarına göre oluşturulmuştur. 7/B seçeneğinde maliyet belirleme dönemlerinde, söz konusu giderler gider dağıtım tablosu aracılığıyla fonksiyonel gider hesaplarına dönüştürülerek hizmet veya mamul maliyetlerine ya da gelir tablosu hesaplarına yansıtılır.

Şema 2.3: 7/B seçeneği gider hesaplarının temel mali tablolarla ilişkisi

2.2.3. 7/B Seçeneği Gider Hesaplarının Niteliği ve İşleyişi

7/B seçeneğini gider hesaplarının niteliği ve işleyişi 1 sıra No.lu tebliğde yer alan açıklamalara göre şu şekilde oluşturulmuştur.

790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

a) Niteliği: Mal ve hizmetlerin üretilmesini, işletme faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla tüketilen her türlü direkt ilk madde ve malzeme, endirekt malzeme ve işletmenin dışarıya yaptırılan ham madde ilk madde ve malzeme işleri ile ilgili giderlerinin izlendiği hesaptır (Görsel 2.9).

b) İşleyişi: Üretimde kullanılan ham madde ve malzemelerden tutarları hesabın borç tarafına kaydedilir.

Görsel 2.9: İlk madde ve malzemeler

791 İşçi Ücret ve Giderleri

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim ve hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla çalıştırılan işçiler için tahakkuk ettirilen esas işçilik ücretleri, fazla mesai, üretim primleri, ikramiye, yıllık izin ücretleri, her türlü sosyal yardımlar, SGK işveren primi ve işçi ücretleri ile ilgili her türlü gider tutarlarının izlendiği hesaptır (Görsel 2.10).

b) İşleyişi: İşçilik ücretleri ile ilgili giderler tahakkuk ettikçe bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

Görsel 2.10: İşçilik giderleri

792 Memur Ücret ve Giderleri

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim ve hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla çalıştırılan aylıklı yönetici, muhasebeci, memur, büro personeli için tahakkuk ettirilen giderlerin izlendiği hesaptır (Görsel 2.11).

b) İşleyişi: Memur ücretleri ile ilgili giderler tahakkuk ettikçe hesabın borç tarafına kaydedilir.

Görsel 2.11: Memur ücret ve giderleri

793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim, pazarlama, dağıtım ve diğer hizmetleri gerçekleştirmek için dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler (doğal gaz, akaryakıt, elektrik, su, kırtasiye, bakım ve onarım, haberleşme, ulaşım) için yapılan giderlerin izlendiği hesaptır (Görsel 2.12).

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili dönem içinde oluşan giderler hesabın borç tarafına kaydedilir.

Görsel 2.12: Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler

794 Çeşitli Giderler

a) Niteliği: İşletmenin yukarıda belirtilen giderleri dışında dönem içinde oluşan sigorta, kira, yolluk, dava, icra ve noter giderleri ile işletmenin sermaye ortağı olduğu şirketlere ait iştirak payı ve aidat giderleri gibi işletme faaliyetlerini sürdürmek için yapılması gerekli olan çeşitli giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili dönem içinde oluşan giderler hesabın borç tarafına kaydedilir.

795 Vergi, Resim ve Harçlar

a) Niteliği: Yürürlükte olan vergi kanunları ve mevzuat gereğince işletme faaliyetleri ile ilgili tahakkuk ettirilen gider niteliğindeki her türlü vergi, resim ve harçların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ilgili tahakkuk eden vergi, resim, harç tutarları hesabın borç tarafına kaydedilir.

796 Amortismanlar ve Tükenme Payları

a) Niteliği: Maddi varlıklar ve maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıklar için ayrılan amortisman ve tükenme payları ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Amortisman giderlerine ilişkin tutarlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

797 Finansman Giderleri

a) Niteliği: İşletmenin gerek yatırım gerekse işletme sermayesi ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı kısa veya uzun vadeli borçlanmaların faiz, komisyon ve kur farkı ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır (Görsel 2.13).

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili tahakkuk ettirilen faiz, komisyon gideri ve kur farkı tutarları hesabın borç tarafına kaydedilir.

Görsel 2.13: Finansman giderleri

798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı

a) Niteliği: Dönem içinde 7/B seçeneği gider çeşitleri hesaplarında biriken giderler dönem sonunda düzenlenen gider dağıtım tablosu sonuçlarına göre fonksiyonel gider hesaplarına dönüştürülür. Ortaya çıkan tutarlar bu hesap kullanılarak **799 Üretim Maliyet Hesabı** ve ilgili gelir tablosu hesaplarına yansıtılır (Görsel 2.14).

b) İşleyişi: Üretim ve hizmet işletmelerinde gider çeşitleri hesaplarında biriken giderler dönem sonunda **798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı** alacağına karşılık aşağıda yer alan hesapların borç tarafına yansıtılır.

- **799 Üretim Maliyet Hesabı**
- **630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)**
- **631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)**
- **632 Genel Yönetim Giderleri (-)**
- **660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)**
- **661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)**

Ticaret işletmelerinde ise gider çeşitleri hesaplarında biriken giderler dönem sonunda **798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı** alacağına karşılık aşağıda yer alan hesapların borç tarafına yansıtılır.

- **630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)**
- **631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)**
- **632 Genel Yönetim Giderleri (-)**
- **660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)**
- **661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)**

Dönem sonlarında yansıtma işlemlerinden sonra 790-797 gider çeşitleri hesaplarının alacağına karşılık bu hesabın borç tarafına kayıt yapılarak hesaplar karşılıklı olarak kapatılır.

Görsel 2.14: Gider çeşitleri yansıtma hesabı

799 Üretim Maliyet Hesabı

a) Niteliği: Dönem içinde gider çeşitleri hesaplarında biriken giderlerden dönem sonunda gider dağıtım tablosu aracılığıyla üretilen mamul ve/veya hizmet maliyetine ait olan kısmının yansıtıldığı hesaptır (Görsel 2.15).

b) İşleyişi: Dönem sonunda üretim ile ilgili gider çeşitleri hesaplarının üretilen mamul ve/veya hizmet maliyetine ait tutarları **798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı** alacağına karşılık bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

Dönem sonunda üretimi tamamlanmayan yarı mamul stokları **151 Yarı Mamuller-Üretim** hesabına, üretimi tamamlanan mamul stokları ise **152 Mamuller** hesabının borcuna karşılık bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Hizmet işletmelerinde hizmet üretim maliyetleri bu hesabın alacağı karşılığında **622 Satılan Hizmet Maliyeti (-)** hesabının borç tarafına kaydedilir. Söz konusu maliyet aktarmaları sonucunda bu hesap kapanır.

Görsel 2.15: Üretim maliyetleri

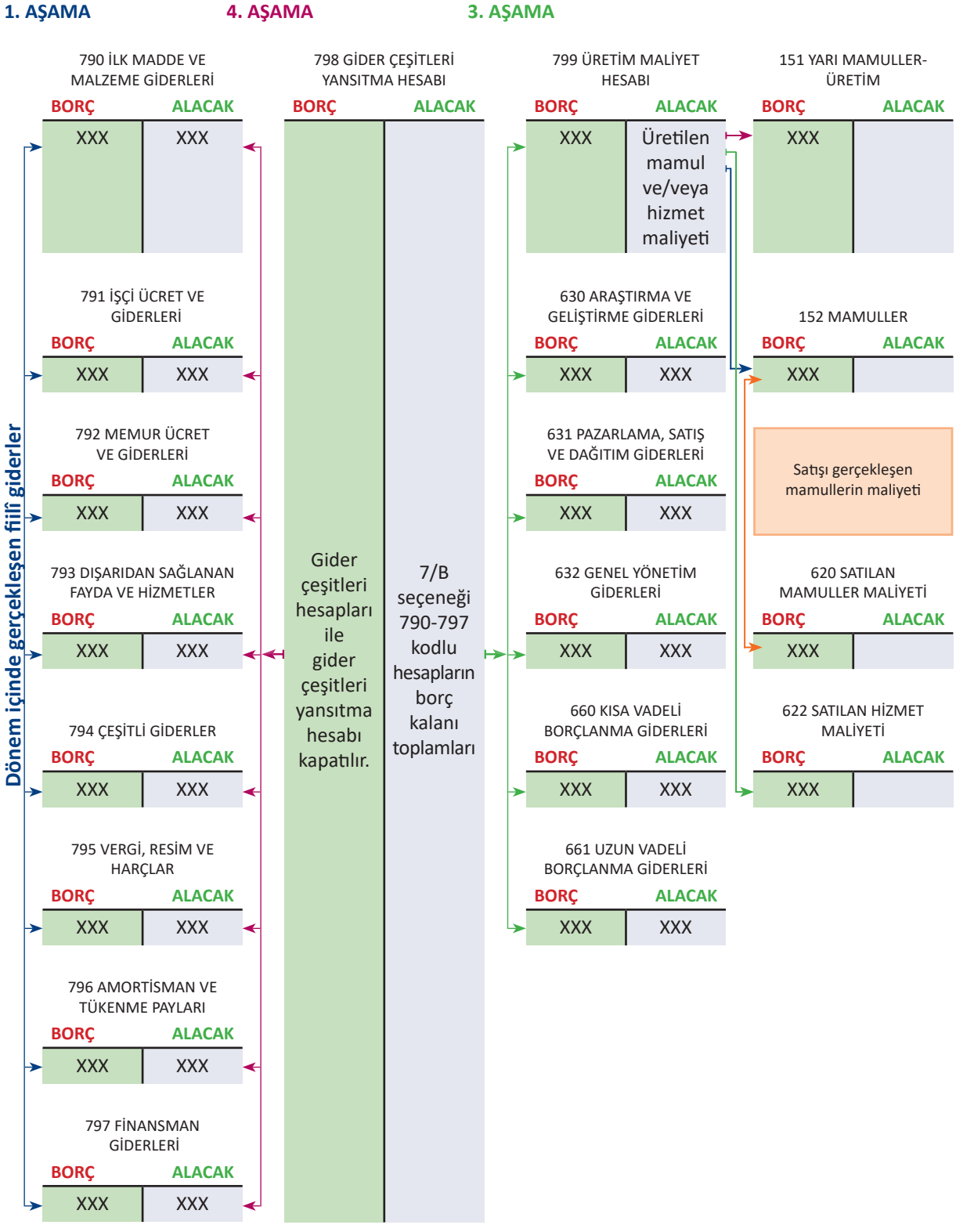
7/B seçeneği gider hesaplarının işleyişi 1 sıra No.lu tebliğde yer alan açıklamalardan hareketle genel olarak dört aşamadan oluşur (Tablo 2.11).

Tablo 2.11: 7/B Seçeneği Gider Hesaplarının İşleyişi

Aşama	İşleyiş
1. Aşama	Dönem içinde gerçekleşen fiilî giderler 7/B seçeneği gider çeşitleri hesaplarının borç tarafına kaydedilir.
2. Aşama	Dönem sonunda gider çeşitleri hesaplarında biriken giderler, gider dağıtım tablosu aracılığıyla fonksiyonel gider hesaplarına dönüştürülür.
3. Aşama	Gider dağıtım tablosundan yararlanılarak giderler **798 Gider Çeşitleri Yansıtma** hesabı aracılığıyla **799 Üretim Maliyet** hesabı ve gelir tablosu hesaplarına yansıtılır. Dönem sonunda **799 Üretim Maliyet Hesabı**, **151 Yarı Mamuller-Üretim** ve **152 Mamuller** hesaplarına devredilerek kapatılır.
4. Aşama	Gider çeşitleri hesapları ile gider çeşitleri yansıtma hesabı karşılıklı kapatılır.

7/B seçeneği hesaplarının işleyişinin defterikebir üzerinde gösterimi Şema 2.4'te gösterildiği gibidir.

2. AŞAMA: Dönem sonunda gider çeşitleri hesaplarında biriken giderler, gider dağıtım tablosu aracılığıyla fonksiyonel gider hesaplarına dönüştürülür.

Şema 2.4: 7/B seçeneği hesaplarının işleyişinin defterikebir üzerinde gösterimi

ARAŞTIR VE GELİŞTİR

Konu: **İş sağlığı ve iş güvenliği kavramları**

Amaç: İş sağlığı ve iş güvenliği kavramlarının önemini kavramak.

Süre: 1 hafta

Yönerge: Bir muhasebecinin alması gereken iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini araştırınız ve bulduğunuz sonuçları aşağıdaki boşluklara not alarak sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.

1. İş Sağlığı

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. İş Güvenliği

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2. ÖRNEK

Mamul üretimi yapan BCD üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayında gerçekleşen üretim ve diğer işletme faaliyetleri ile ilgili verileri aşağıdaki gibidir. İşletme, 20XX yılı ocak ayında 1.000 adet D mamulü üretimine başlamış ve 800 adedini tamamlamıştır, kalan 200 adet D mamulü ise gelecek döneme yarı mamul olarak devretmiştir.

1. İşletme, 10.01.20XX tarihinde üretimde kullanılmak üzere %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarında ilk madde malzeme satın almış bedelini banka hesabından ödemiştir (AL-22414 No.lu fatura).
2. İşletmenin 31.01.20XX tarihinde 20.000,00 TL tutarında ilk madde ve malzeme gideri yaptığı tespit edilmiştir.
3. 31.01.20XX tarihinde tahakkuk eden işçilik giderleri ile ilgili bordro dökümü arka sayfada verilmiştir.

İşçi Ücret Bordrosu

İş Yerinin Unvanı Adresi : BCD üretim işletmesi — Vergi Dairesi :

İş Yeri SGK Sicil No. : — Vergi Hesap No. :

Mersis No. : — Ait Olduğu Yıl / Ay : 20XX/Ocak

Sıra No.	Adı Soyadı	SGK Sicil No.	Aylık Brüt Ücret (TL)	SGK İşçi Primi (%14)	İşsizlik Sigortası İşçi Primi (%1)	Gelir Vergisi Matrahı (TL)	Gelir Vergisi Tutarı (%15)	Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı (638,01 TL 2022 İstisnası)	Damga Vergisi Tutarı (‰759)	Ödenecek Damga Vergisi Tutarı (37,98 TL 2022 İstisnası)	Kesintiler Toplamı (TL)	Net Ücret (TL)	İşçinin İmzası	SGK İşveren Primi (%20,50)	İşsizlik Sigortası İşveren Primi (%2)	Toplam Maliyet (TL)
1	*****	*****	6.500,00	910,00	65,00	5.525,00	828,75	190,74	49,34	11,36	1.177,10	5.322,91		1.332,50	130,00	7.962,50
2	*****	*****	7.000,00	980,00	70,00	5.525,00	828,75	190,74	53,13	15,15	1.255,89	5.744,11		1.435,00	140,00	8.575,00
Toplam			13.500,00	1.890,00	135,00			381,48		26,51	2.432,99	11.067,02		2.767,50	270,00	16.537,50

4. 31.01.20XX tarihinde işletmenin yönetim biriminde memur statüsünde çalışan muhasebeci için tahakkuk eden memur giderleri ile ilgili bordro dökümü aşağıda verilmiştir.

Memur Ücret Bordrosu

İş Yerinin Unvanı Adresi : BCD üretim işletmesi — Vergi Dairesi :

İş Yeri SGK Sicil No. : — Vergi Hesap No. :

Mersis No. : — Ait Olduğu Yıl / Ay : 20XX/Ocak

Sıra No.	Adı Soyadı	SGK Sicil No.	Aylık Brüt Ücret (TL)	SGK İşçi Primi (%14)	İşsizlik Sigortası İşçi Primi (%1)	Gelir Vergisi Matrahı (TL)	Gelir Vergisi Tutarı (%15)	Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı (638,01 TL 2022 İstisnası)	Damga Vergisi Tutarı (‰759)	Ödenecek Damga Vergisi Tutarı (37,98 TL 2022 İstisnası)	Kesintiler Toplamı (TL)	Net Ücret (TL)	İşçinin İmzası	SGK İşveren Primi (%20,50)	İşsizlik Sigortası İşveren Primi (%2)	Toplam Maliyet (TL)
1	*****	*****	8.000,00	1.120,00	80,00	6.800,00	1.020,00	381,99	60,72	22,74	1.604,73	6.395,27		1.640,00	160,00	9.800,00
Toplam			8.000,00	1.120,00	80,00			381,99		22,74	1.604,73	6.395,27		1.640,00	160,00	9.800,00

5. İşletme, 31.01.20XX tarihinde %18 KDV hariç 14.000,00 TL elektrik faturasını banka hesabından ödemiştir (EL-12478 No.lu fatura).
6. İşletme, 31.01.20XX tarihinde takip ettiği bir alacak davası için avukata vekâletname vermiş vekâletname için ilgili notere %18 KDV hariç 800,00 TL nakit ödeme yapmıştır (NT-34012 No.lu makbuz).
7. İşletme, faaliyetlerinin yürütüldüğü bina için 31.01.20XX tarihinde 1.860,00 TL emlak vergisini nakit ödemiştir (EM-54799 No.lu makbuz).
8. İşletme, ocak ayı üretim döneminde maddi duran varlıkları için 8.000,00 TL tutarında amortisman ayırmıştır.
9. İşletme, 31.01.20XX tarihinde daha önce finansman ihtiyacı için kullanılan banka kredisi için 1.350,00 TL faiz ödemesini banka hesabından yapmıştır.
10. Üretim dönemi sonunda üretimi tamamlanan mamullerin tamamı adet fiyatı 62,50 TL olarak %18 KDV hariç 50.000,00 TL'ye satılmış bedeli işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (ST-1247 No.lu fatura).

İstenenler

a) BCD üretim işletmesinin 20XX yılı ocak ayında gerçekleşen mamul üretimi ve faaliyet giderlerinin 7/B seçeneğine göre yevmiye defteri kayıtlarını yapınız (Üretim tek gider yerinde yapılmaktadır.).

b) İşletme, yaptığı değerlendirme sonucunda gider çeşitleri hesaplarında biriken tutarların işletme fonksiyonlarına dağıtımında aşağıda verilen tabloda yer alan oranları kullanacaktır. Gider dağıtım tablosunu verilen dağıtım oranlarına göre düzenleyiniz.

BCD ÜRETİM İŞLETMESİ GİDER DAĞITIM ORANLARI TABLOSU (%)

GİDER ÇEŞİDİ / İŞLETME FONKSİYONU	Mamul Üretim Giderleri	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	Genel Yönetim Giderleri	Kısa Vadeli Finansman Giderleri	Uzun Vadeli Finansman Giderleri
790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	75	15	10	-		
791 İşçi Ücret ve Giderleri	80	-	10	10		
792 Memur Ücret ve Giderleri	-	-	-	100		
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	60	10	10	20		
794 Çeşitli Giderler	-	-	-	100		
795 Vergi, Resim ve Harçlar	-	-	-	100		
796 Amortisman ve Tükenme Payları	70	10	10	10		
797 Finansman Giderleri	-	-	-	-	100	

c) Gider dağıtım tablosu sonuçlarına göre yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

ç) Gider çeşitleri hesapları ve yansıtma hesabının kapatılması ile ilgili yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

d) Üretim maliyetlerinin %90'ı mamul %10'u yarı mamul maliyetidir. Bu verilere göre ürünlerin mamul hesaplarına devir kaydını yapınız. Birim maliyeti hesaplayınız.

e) Satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet yevmiye defteri kaydını yapınız.

f) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarını yapınız.

g) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz. Üretim ile ilgili ilk madde malzeme ve işçi ücret ve giderlerinin tamamı direkt niteliktedir. Üretim ile ilgili dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler ile amortisman ve tükenme paylarının tamamı endirekt niteliktedir.

h) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) 7/B Seçeneği göre yevmiye defteri kayıtlarının yapılması

MADDE No.	10.01.20XX		BORÇ	ALACAK
43	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI		20.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		3.600,00	
	191.18 İndirilecek KDV %18	3.600,00		
	102 BANKALAR HESABI			23.600,00
	AL-22414 No.lu fatura ile İlk madde malzeme alımı			
	//			

MADDE No.	31.01.20XX			BORÇ	ALACAK
53	790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI			20.000,00	
	150 İLK MADDE MALZEME HESABI				20.000,00
	Ocak ayı ilk madde malzeme tüketimi				
	//				

MADDE No.	31.01.20XX			BORÇ	ALACAK
54	791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI			16.537,50	
	791.01 Brüt Ücretler	13.500,00			
	791.02 SGK İşveren Primi	2.767,50			
	791.03 İşsizlik Sigortası İşveren Primi	270,00			
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI				11.067,02
	335.01 Net Ücretler		11.067,02		
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI				407,98
	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi		381,48		
	360.02 Ödenecek Damga Vergisi		26,50		
	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI				5.062,50
	361.01 SGK İşçi Primi		1.890,00		
	361.02 İşsizlik Sigortası İşçi Primi		135,00		
	361.03 SGK İşveren Primi		2.767,50		
	361.04 İşsizlik Sigortası İşveren Primi		270,00		
	Ocak ayı işçi ücret tahakkuku				
	//				

MADDE No.	31.01.20XX			BORÇ	ALACAK
55	792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI			9.800,00	
	792.01 Brüt Ücretler	8.000,00			
	792.02 SGK İşveren Primi	1.640,00			
	792.03 İşsizlik Sigortası İşveren Primi	160,00			
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI				6.395,27
	335.01 Net Ücretler		6.395,27		
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI				404,73
	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi		381,99		
	360.02 Ödenecek Damga Vergisi		22,74		
	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI				3.000,00
	361.01 SGK İşçi Primi		1.120,00		
	361.02 İşsizlik Sigortası İşçi Primi		80,00		
	361.03 SGK İşveren Primi		1.640,00		
	362.04 İşsizlik Sigortası İşveren Primi		160,00		
	Ocak ayı memur ücret tahakkuku				
	//				

MADDE No.	31.01.20XX		BORÇ	ALACAK
56	793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HESABI		14.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		2.520,00	
	191.18 İndirilecek KDV %18	2.520,00		
	102 BANKALAR HESABI			16.520,00
	EL-12478 No.lu fatura ile elektrik giderinin ödenmesi			
	//			

MADDE No.	31.01.20XX		BORÇ	ALACAK
57	794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI		800,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		144,00	
	191.18 İndirilecek KDV %18	144,00		
	100 KASA HESABI			944,00
	NT-34012 No.lu makbuz ile noter giderinin ödenmesi			
	//			

MADDE No.	31.01.20XX	BORÇ	ALACAK
58	795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HESABI	1.860,00	
	100 KASA HESABI		1.860,00
	EM-54799 No.lu makbuz ile emlak vergisinin ödenmesi		
	//		

MADDE No.	31.01.20XX	BORÇ	ALACAK
59	796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI	8.000,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		8.000,00
	Amortisman giderleri		
	//		

MADDE No.	31.01.20XX	BORÇ	ALACAK
60	797 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	1.350,00	
	102 BANKALAR HESABI		1.350,00
	Banka kredisi faiz gideri		
	//		

b) Gider dağıtım tablosunun düzenlenmesi: 7/B seçeneği gider çeşitleri hesaplarının defterikebir toplamları alındıktan sonra istenenlerde verilen dağıtım oranlarına göre işletme fonksiyonlarına dağıtılarak gider dağıtım tablosu oluşturulur.

790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	**:**	**20.000,00 TL**
Üretim Giderleri (Direkt niteliktedir.)	:	20.000,00x0,75 = 15.000,00 TL
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	:	20.000,00x0,15 = 3.000,00 TL
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:	20.000,00x0,10 = 2.000,00 TL
791 İşçi Ücret ve Giderleri	**:**	**16.537,50 TL**
Üretim Giderleri (Direkt niteliktedir.)	:	16.537,50x0,80 = 13.230,00 TL
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:	16.537,50x0,10 = 1.653,75 TL
Genel Yönetim Giderleri	:	16.537,50x0,10 = 1.653,75 TL
792 Memur Ücret ve Giderleri	**:**	**9.800,00 TL**
Genel Yönetim Giderleri	:	9.800,00x1,00 = 9.800,00 TL
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler Giderleri	**:**	**14.000,00 TL**
Üretim Giderleri (Endirekt niteliktedir.)	:	14.000,00 x0,60 = 8.400,00 TL
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	:	14.000,00x0,10 = 1.400,00 TL
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:	14.000,00x0,10 = 1.400,00 TL
Genel Yönetim Giderleri	:	14.000,00x0,20 = 2.800,00 TL
794 Çeşitli Giderler	**:**	**800,00 TL**
Genel Yönetim Giderleri	:	800,00x1,00 = 800,00 TL
795 Vergi, Resim ve Harçlar	**:**	**1.860,00 TL**
Genel Yönetim Giderleri	:	1.860,00x1,00 = 1.860,00 TL
796 Amortismanlar ve Tükenme Payları	**:**	**8.000,00 TL**
Üretim Giderleri (Endirekt niteliktedir.)	:	8.000,00x0,70 = 5.600,00 TL
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	:	8.000,00x0,10 = 800,00 TL
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:	8.000,00x0,10 = 800,00 TL
Genel Yönetim Giderleri	:	8.000,00x0,10 = 800,00 TL
797 Finansman Giderleri	**:**	**1.350,00 TL**
Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	:	1.350,00x1,00 = 1.350,00 TL

Bu hesaplamalara göre gider dağıtım tablosu aşağıdaki gibi olacaktır.

BCD ÜRETİM İŞLETMESİ GİDER DAĞITIM TABLOSU							
GİDER ÇEŞİTLERİ	GİDER TOPLAMI	İŞLETME FONKSİYONLARI					
		MAMUL ÜRETİM	FAALİYET			FİNANSMAN	
		799 ÜRETİM MALİYET GİDERLERİ	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ
790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	20.000,00	15.000,00	3.000,00	2.000,00	-	-	-
791 İşçi Ücret ve Giderleri	16.537,50	13.230,00	-	1.653,75	1.653,75	-	-
792 Memur Ücret ve Giderleri	9.800,00	-	-	-	9.800,00	-	-
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	14.000,00	8.400,00	1.400,00	1.400,00	2.800,00	-	-
794 Çeşitli Giderler	800,00	-	-	-	800,00	-	-
795 Vergi, Resim ve Harçlar	1.860,00	-	-	-	1.860,00	-	-
796 Amortisman ve Tükenme Payları	8.000,00	5.600,00	800,00	800,00	800,00	-	-
797 Finansman Giderleri	1.350,00	-	-	-	-	1.350,00	-
TOPLAM	72.347,50	42.230,00	5.200,00	5.853,75	17.713,75	1.350,00	-

c) Gider dağıtım tablosu sonuçlarına göre yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarının yapılması

MADDE No.	31.01.20XX		BORÇ	ALACAK
61	799 ÜRETİM MALİYET HESABI		42.230,00	
	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)		5.200,00	
	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)		5.853,75	
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)		17.713,75	
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)		1.350,00	
	798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI			72.347,50
	Gider çeşitlerinin fonksiyonlarına dönüştürülmesi ve yansıtma kaydı			
	//			

ç) Gider çeşitleri hesapları ve yansıtma hesabının kapatılması yevmiye defteri ve defterikebir kaydının yapılması

MADDE No.	31.01.20XX		BORÇ	ALACAK
62	798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI		72.347,50	
	790 İLK MADDE VE MALZEME HESABI			20.000,00
	791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI			16.537,50
	791.01 Brüt Ücretler	13.500,00		
	791.02 SGK İşveren Primi	2.767,50		
	791.03 İşsizlik Sigortası İşveren Primi	270,00		
	792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI			9.800,00
	792.01 Brüt Ücretler	8.000,00		
	792.02 SGK İşveren Primi	1.640,00		
	792.03 İşsizlik Sigortası İşveren Primi	160,00		
	793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HESABI			14.000,00
	794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI			800,00
	795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HESABI			1.860,00
	796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI HESABI			8.000,00
	797 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI			1.350,00
	Gider çeşitleri hesapları ve yansıtma hesabının kapatılması			
	//			

d) Üretim maliyetlerinin mamul hesaplarına devredilmesi yevmiye defteri kaydının yapılması

MADDE No.	31.01.20XX		BORÇ	ALACAK
63	151 YARI MAMULLER - ÜRETİM HESABI		4.223,00	
	151.01 D Yarı Mamulü	4.223,00		
	152 MAMULLER HESABI		38.007,00	
	152.01 D Mamulü	38.007,00		
	799 ÜRETİM MALİYET HESABI			42.230,00
	Üretim maliyetlerinin mamul ve yarı mamul hesaplarına devredilmesi			
	Mamul maliyeti = 42.230,00 X 0,90 = 38.007,00			
	Yarı mamul maliyeti = 42.230,00 X 0,10 = 4.223,00			
	//			

Birim Maliyet = Tamamlanan Mamul Maliyeti / Tamamlanan Mamul Sayısı

Birim Maliyet = 38.007,00 / 800 = **47,509 TL**

e) Satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet kaydının yapılması

MADDE No.	31.01.20XX		BORÇ	ALACAK
64	102 BANKALAR HESABI		59.000,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI			50.000,00
	600.18 Yurtiçi Satışlar %18	50.000,00		
	391 HESAPLANAN KDV HESABI			9.000,00
	391.18 Hesaplanan KDV %18	9.000,00		
	ST-1247 No.lu fatura ile mamul satışı			
	Mamul satış tutarı = 800 adet X 62,50 TL = 50.000,00 TL			
	//			

MADDE No.	31.01.20XX		BORÇ	ALACAK
65	620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ HESABI (-)		38.007,00	
	152 MAMULLER HESABI			38.007,00
	152.01 D Mamulü	38.007,00		
	Satışı gerçekleşen mamullerin maliyet kaydı			
	Satılan mamuller maliyeti = 800 adet x 47, 509 TL = 38.007,00 TL			
	//			

f) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarının yapılması

100 KASA HESABI

BORÇ			ALACAK
		(57)	944,00
		(58)	1.860,00
			2.804,00

151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI

BORÇ			ALACAK
(63)	4.223,00		
	4.223,00		

152.01 D Mamulü

BORÇ			ALACAK
(63)	38.007,00	(65)	38.007,00
	38.007,00		38.007,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ			ALACAK
(64)	59.000,00	(43)	23.600,00
		(56)	16.520,00
		(60)	1.350,00
			41.470,00

151.01 D Yarı Mamulü

BORÇ			ALACAK
(63)	4.223,00		
	4.223,00		

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ			ALACAK
(43)	3.600,00		
(56)	2.520,00		
(57)	144,00		
	6.264,00		

191.18 İndirilecek KDV %18

BORÇ			ALACAK
(43)	3.600,00		
(56)	2.520,00		
(57)	144,00		
	6.264,00		

150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI

BORÇ			ALACAK
(43)	20.000,00	(53)	20.000,00
	20.000,00		20.000,00

152 MAMULLER HESABI

BORÇ			ALACAK
(63)	38.007,00	(65)	38.007,00
	38.007,00		38.007,00

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HS.(-)

BORÇ		ALACAK
	(59)	8.000,00
		8.000,00

335 PERSONELE BORÇLAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	(54)	11.067,02
	(55)	6.395,27
		17.462,29

335.01 Net Ücretler

BORÇ		ALACAK
	(54)	11.067,02
	(55)	6.395,27
		17.462,29

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	(54)	407,98
	(55)	404,73
		812,71

360.01 Ödenecek Gelir Vergisi

BORÇ		ALACAK
	(54)	381,48
	(55)	381,99
		763,47

360.02 Ödenecek Damga Vergisi

BORÇ		ALACAK
	(54)	26,50
	(55)	22,74
		49,24

361.ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK
	(54)	5.062,50
	(55)	3.000,00
		8.062,50

361.01 SGK İşçi Primi

BORÇ		ALACAK
	(54)	1.890,00
	(55)	1.120,00
		3.010,00

361.02 İşsizlik Sigortası İşçi Primi

BORÇ		ALACAK
	(54)	135,00
	(55)	80,00
		215,00

361.03 SGK İşveren Primi

BORÇ		ALACAK
	(54)	2.767,50
	(55)	1.640,00
		4.407,50

361.04 İşsizlik Sigortası İşveren Primi

BORÇ		ALACAK
	(54)	270,00
	(55)	160,00
		430,50

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ		ALACAK
	(64)	9.000,00
		9.000,00

391.18 Hesaplanan KDV %18

BORÇ		ALACAK
	(64)	9.000,00
		9.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	(63)	50.000,00
		50.000,00

600.18 Yurtiçi Satışlar %18

BORÇ		ALACAK
	(63)	50.000,00
		50.000,00

620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(65)	38.007,00	
	38.007,00	

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI(-)

BORÇ		ALACAK
(61)	5.200,00	
	5.200,00	

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(61)	5.853,75	
	5.853,75	

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(61)	17.713,75	
	17.713,75	

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK
(61)	1.350,00	
	1.350,00	

790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(53)	20.000,00	(62)	20.000,00
	20.000,00		20.000,00

791 İŞÇİ ÜCRET GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(54)	16.537,50	(62)	16.537,50
	16.537,50		16.537,50

791.01 Brüt Ücretler

BORÇ		ALACAK	
(54)	13.500,00	(62)	13.500,00
	13.500,00		13.500,00

791.02 SGK İşveren Primi

BORÇ		ALACAK	
(54)	2.767,50	(62)	2.767,50
	2.767,50		2.767,50

791.03 İşsizlik Sigortası İşveren Primi

BORÇ		ALACAK	
(54)	270,00	(62)	270,00
	270,00		270,00

792.03 İşsizlik Sigortası İşveren Primi

BORÇ		ALACAK	
(55)	160,00	(62)	160,00
	160,00		160,00

796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI HESABI

BORÇ		ALACAK	
(57)	8.000,00	(62)	8.000,00
	8.000,00		8.000,00

792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(55)	9.800,00	(62)	9.800,00
	9.800,00		9.800,00

793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.

BORÇ		ALACAK	
(56)	14.000,00	(62)	14.000,00
	14.000,00		14.000,00

797 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(60)	1.350,00	(62)	1.350,00
	1.350,00		1.350,00

792.01 Brüt Ücretler

BORÇ		ALACAK	
(55)	8.000,00	(62)	8.000,00
	8.000,00		8.000,00

794 GİDER ÇEŞİTLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(59)	800,00	(62)	800,00
	800,00		800,00

798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(62)	72.347,50	(61)	72.347,50
	72.347,50		72.347,50

792.02 SGK İşveren Primi

BORÇ		ALACAK	
(55)	1.640,00	(62)	1.640,00
	1.640,00		1.640,00

795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(58)	1.860,00	(62)	1.860,00
	1.860,00		1.860,00

799 ÜRETİM MALİYET HESABI

BORÇ		ALACAK	
(61)	42.230,00	(63)	42.230,00
	42.230,00		42.230,00

g) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunun düzenlenmesi: Yarı mamul kullanımı değişim dönem sonu stok tutarında 151 Yarı Mamul-Üretim hesabının borç kalanı tutarı kullanılmıştır.

BCD ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI OCAK AYI SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	ÜRETİM MALİYETİ	
A	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	15.000,00
B	Direkt İşçilik Giderleri	13.230,00
C	Genel Üretim Giderleri	14.000,00
D	Yarı Mamul Kullanımı	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	(4.223,00)
	ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ	**38.007,00**
E	Mamul Stoklarında Değişim	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	
I	**SATILAN MAMUL MALİYETİ**	**38.007,00**
	TİCARİ FAALİYET	
A	Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)	
B	Dönem İçi Alışlar (+)	
C	Dönem Sonu Ticari Mallar (-)	
II	**SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ**	
III	**SATILAN HİZMET MALİYETİ**	
	SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)	**38.007,00**

h) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunun düzenlenmesi: Gelir tablosu hesaplarının defterikebir kalanlarından oluşturulmuştur.

BCD ÜRETİM İŞLETMESİNİN 01.01.20XX-31.01.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU			
A-	**BRÜT SATIŞLAR**		50.000,00
	600 Yurtiçi Satışlar	50.000,00	
B-	**SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)**		(---)
C-	**NET SATIŞLAR**		50.000,00
D-	**SATIŞLARIN MALİYETİ (-)**		(38.007,00)
	620 Satılan Mamuller Maliyeti (-)	(38.007,00)	
	622 Satılan Hizmet Maliyeti (-)		
	BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI		11.993,00
E-	**FAALİYET GİDERLERİ (-)**		(28.767,50)
	630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	(5.200,00)	
	631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(5.853,75)	
	632 Genel Yönetim Giderleri (-)	(17.713,75)	
	FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI		(16.774,50)
F-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR**		
G-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR**		(---)
H-	**FİNANSMAN GİDERLERİ (-)**		(1.350,00)
	660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(1.350,00)	
	661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)		
	OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR		(18.124,50)
I-	**OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR**		
J-	**OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)**		(---)
	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI		(18.124,50)

2.4. ETKİNLİK

Mamul üretimi yapan XYZ üretim işletmesinin 20XX yılı mart ayında gerçekleşen üretim ve diğer işletme faaliyetleri ile ilgili verileri aşağıdaki gibidir. İşletme, 20XX yılı mart ayında 1.200 adet E mamulünün üretimine başlamış ve 1.000 adedini tamamlamıştır. Kalan 200 adet E mamulü gelecek döneme yarı mamul olarak devretmiştir.

1. İşletme, 07.03.20XX tarihinde %18 KDV hariç 24.000,00 TL tutarında ilk madde ve malzeme satın almış bedelini banka hesabından ödemiştir (AL-36478 No.lu fatura).
2. İşletmenin 31.03.20XX tarihinde 24.000,00 TL tutarında ilk madde ve malzeme gideri yaptığı tespit edilmiştir.
3. 31.03.20XX tarihinde tahakkuk eden işçilik giderleri ilgili bordro dökümü arka sayfada verilmiştir.

İşçi Ücret Bordrosu

İş Yerinin Unvanı Adresi : XYZ üretim işletmesi — Vergi Dairesi :

İş Yeri SGK Sicil No. : — Vergi Hesap No. :

Mersis No. : — Ait Olduğu Yıl / Ay : 20XX/Mart

Sıra No.	Adı Soyadı	SGK Sicil No.	Aylık Brüt Ücret (TL)	SGK İşçi Primi (%14)	İşsizlik Sigortası İşçi Primi (%1)	Gelir Vergisi Matrahı (TL)	Gelir Vergisi Tutarı (%15)	Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı (638,01 TL 2022 İstisnası)	Damga Vergisi Tutarı (‰759)	Ödenecek Damga Vergisi Tutarı (37,98 TL 2022 İstisnası)	Kesintiler Toplamı (TL)	Net Ücret (TL)	İşçinin İmzası	SGK İşveren Primi (%20,50)	İşsizlik Sigortası İşveren Primi (%2)	Toplam Maliyet (TL)
1	*****	*****	7.000,00	980,00	70,00	5.950,00	892,50	254,49	53,13	15,15	1.319,64	5.680,36		1.435,00	140,00	8.575,00
2	*****	*****	7.000,00	980,00	70,00	5.950,00	892,50	254,49	53,13	15,15	1.319,64	5.680,36		1.435,00	140,00	8.575,00
Toplam			14.000,00	1.960,00	140,00			508,98		30,30	2.639,28	11.360,72		2.870,00	280,00	17.150,00

4. İşletme, 31.03.20XX tarihinde faaliyetlerinde kullandığı %18 KDV hariç 16.000,00 TL tutarında doğal gaz gideri (DG-00478 No.lu fatura) banka hesabından ödenmiştir.
5. İşletme, 31.03.20XX tarihinde işletmenin hukuki işlemlerinin takibi için bir avukata vekâletname vermiş vekâletname için ilgili notere %18 KDV hariç 1.080,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (NT-20012 No.lu makbuz).
6. İşletme, faaliyetlerinin yürütüldüğü bina için 31.03.20XX tarihinde 1.860,00 TL emlak vergisini nakit olarak ödemiştir (EM-80121 No.lu makbuz).
7. İşletme, 31.03.20XX tarihinde maddi duran varlıkları için 9.000,00 TL tutarında amortisman ayırmıştır.
8. İşletme, 31.03.20XX tarihinde daha önce işletme ihtiyaçları için kullandığı kredi faizi için 1.800,00 TL tutarındaki ödemeyi banka hesabından yapmıştır.
9. Dönem sonunda üretimi tamamlanan mamullerin tamamı %18 KDV hariç 60.000,00 TL'ye satılmış bedeli işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (ST-40245 No.lu fatura).

İstenenler

a) XYZ üretim işletmesinin 20XX yılı mart ayında gerçekleşen mamul üretimi ve faaliyet giderlerinin 7/B seçeneğine göre yevmiye defteri kayıtlarını yapınız (Üretim tek gider yerinde yapılmaktadır.).

b) İşletme, yaptığı değerlendirme sonucunda gider çeşitleri hesaplarında biriken tutarların işletme fonksiyonlarına dağıtımında aşağıda verilen tabloda yer alan oranları kullanacaktır. Gider dağıtım tablosunu verilen dağıtım oranlarına göre düzenleyiniz.

XYZ ÜRETİM İŞLETMESİ GİDERLERİN İŞLETME FONKSİYONLARINA DAĞITIM ORANLARI TABLOSU (%)

GİDER ÇEŞİDİ / İŞLETME FONKSİYONU	Mamul Üretim Giderleri	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	Genel Yönetim Giderleri	Kısa Vadeli Finansman Giderleri	Uzun Vadeli Finansman Giderleri
790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	70	20	10	-		
791 İşçi Ücret ve Giderleri	80	10	10	-		
792 Memur Ücret ve Giderleri	-	-	10	90		
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	70	-	20	10		
797 Finansman Giderleri	-	-	-	-	100	

c) Gider dağıtım tablosu sonuçlarına göre yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

ç) Gider çeşitleri hesapları ve yansıtma hesaplarının kapatılması ile ilgili yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

d) Üretim maliyetlerinin %90 mamul %10 yarı mamul maliyetidir. Bu bilgilere göre ürünlerin mamul hesaplarına devir kaydını yapınız.

e) Satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet yevmiye defteri kaydını yapınız.

f) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarını yapınız.

g) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunu düzenleyiniz Üretim ile ilgili ilk madde malzeme ve işçi ücret ve giderlerinin tamamı direkt niteliktedir. Üretim ile ilgili dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler ile amortisman ve tükenme paylarının tamamı endirekt niteliktedir.

h) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Hizmet üretimi ve faaliyet giderlerinin yevmiye defteri kayıtlarının yapılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.		BORÇ	ALACAK

MADDE No.		BORÇ	ALACAK

MADDE No.		BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

b) Gider dağıtım tablosunun düzenlenmesi

790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	**:**
Üretim Giderleri (Direkt niteliktedir.)	:
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	:
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:
791 İşçi Ücret ve Giderleri	**:**
Üretim Giderleri (Direkt niteliktedir.)	:
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:
Genel Yönetim Giderleri	:
792 Memur Ücret ve Giderleri	**:**
Genel Yönetim Giderleri	:
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler Giderleri	**:**
Üretim Giderleri (Endirekt niteliktedir.)	:
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	:
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:
Genel Yönetim Giderleri	:
794 Çeşitli Giderler	**:**
Genel Yönetim Giderleri	:
795 Vergi, Resim ve Harçlar	**:**
Genel Yönetim Giderleri	:
796 Amortismanlar ve Tükenme Payları	**:**
Üretim Giderleri (Endirekt niteliktedir.)	:
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	:
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	:
Genel Yönetim Giderleri	:
797 Finansman Giderleri	**:**
Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	:

XYZ ÜRETİM İŞLETMESİ GİDER DAĞITIM TABLOSU

GİDER ÇEŞİTLERİ	GİDER TOPLAMI	İŞLETME FONKSİYONLARI					
		MAMUL ÜRETİM	FAALİYET			FİNANSMAN	
		799 ÜRETİM MALİYET GİDERLERİ	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ
790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri							
791 İşçi Ücret ve Giderleri							
792 Memur Ücret ve Giderleri							
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler							
794 Çeşitli Giderler							
795 Vergi, Resim ve Harçlar							
796 Amortisman ve Tükenme Payları							
797 Finansman Giderleri							
TOPLAM							

c) Gider dağıtım tablosu sonuçlarına göre yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarının yapılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

ç) Gider çeşitleri hesapları ve yansıtma hesabının kapatılması yevmiye defteri ve defterikebir kaydının yapılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

d) Üretim maliyetlerinin mamul hesaplarına devredilmesi yevmiye defteri kaydının yapılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

e) Satışı gerçekleşen mamullerin satış ve maliyet kaydının yapılması

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

MADDE No.			BORÇ	ALACAK

f) İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarına ilişkin defterikebir kayıtlarının yapılması

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

BORÇ	ALACAK

g) İşletmenin döneme ilişkin satışların maliyeti tablosunun düzenlenmesi

XYZ ÜRETİM İŞLETMESİNİN 20XX YILI MART AYI SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU		
	ÜRETİM MALİYETİ	
A	Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	
B	Direkt İşçilik Giderleri	
C	Genel Üretim Giderleri	
D	Yarı Mamul Kullanımı	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	
	ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ	
E	Mamul Stoklarında Değişim	
	1-Dönem Başı Stok (+)	
	2-Dönem Sonu Stok (-)	
I	**SATILAN MAMUL MALİYETİ**	
	TİCARİ FAALİYET	
A	Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)	
B	Dönem İçi Alışlar (+)	
C	Dönem Sonu Ticari Mallar (-)	
II	**SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ**	
III	**SATILAN HİZMET MALİYETİ**	
	SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)	

h) İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunun düzenlenmesi

XYZ ÜRETİM İŞLETMESİNİN 01.03.20XX-31.03.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A-	**BRÜT SATIŞLAR**	
	600 Yurtiçi Satışlar	
B-	**SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)**	
C-	**NET SATIŞLAR**	
D-	**SATIŞLARIN MALİYETİ (-)**	
	620 Satılan Mamuller Maliyeti (-)	
	622 Satılan Hizmet Maliyeti (-)	
	BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	
E-	**FAALİYET GİDERLERİ (-)**	
	630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	
	631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	
	632 Genel Yönetim Giderleri (-)	
	FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	
F-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR**	
G-	**DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR**	
H-	**FİNANSMAN GİDERLERİ (-)**	
	660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	
	661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	
	OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR	
I-	**OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR**	
J-	**OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)**	
	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Maliyet muhasebesi kayıtları, Tek Düzen Hesap çerçevesinde yer alan 7 No.lu maliyet hesapları kullanılarak yapılmaktadır.
2. ( ) Tek Düzen Hesap çerçevesinde yer alan 7 No.lu maliyet hesapları 7/A, 7/B ve 7/C seçeneklerinden oluşmaktadır.
3. ( ) 7/A seçeneğinde giderler defterikebirde fonksiyon esasına göre sınıflandırılmıştır.
4. ( ) İşletmeleri 7/A ve 7/B seçeneklerinden hangisini kullanacaklarına ilişkin kriterler satılan mamuller maliyeti toplamı ve dönem kârı veya zararı toplamıdır.
5. ( ) 7/A seçeneğinde her gider hesabının altında, o gider hesabına ait yansıtma hesabı oluşturulmuştur.
6. ( ) 7/B seçeneğinde giderler defterikebirde çeşit esasına göre sınıflandırılmıştır.
7. ( ) 7/B seçeneğinde giderler yevmiye defteri aracılığıyla işletme fonksiyonlarına dağıtılır.
8. ( ) 7/B seçeneğini kullanan işletmelerde işletme fonksiyonlarının birbirinden ayrılması oldukça kolaydır.
9. ( ) 7/B seçeneği gider hesapları dönem sonunda sonuç hesaplarına devredilir.
10. ( ) 7/B seçeneğinde üretim, pazarlama, dağıtım ve diğer hizmetleri gerçekleştirmek için yapılan giderler ilgili hesabın alacak tarafına kaydedilir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, doğru ifadeleri yazınız.

11. Hizmet işletmelerinde hizmet üretimi için dönem içinde yapılan çeşitli harcama ve tüketim tutarları ..... hesabına kaydedilir.
12. Belli bir mamulün üretim maliyetine doğrudan doğruya yüklenebilen işçilik giderleri ..... hesabına kaydedilir.
13. Mamulün stoklara verildiği ve hizmetin tamamlandığı andan itibaren bu mal ve hizmetlerin alıcılara teslimine kadar yapılan giderler ..... hesabına kaydedilir.
14. Kısa vadeli finansman giderleri gelir tablosunda yer alan ..... hesabına yansıtılır.
15. 7/A seçeneği gider ve yansıtma hesaplarının işleyişinde ..... aşamada; dönem içinde gerçekleşen fiilî giderler işletme fonksiyonlarına uygun olarak oluşturulan maliyet hesabının borcuna kaydedilir.
16. Dönem boyunca gerçekleşen giderler 7/B seçeneği gider çeşitleri hesaplarının ..... tarafına kaydedilir.
17. Küçük işletmeler giderlerin fonksiyonlarına ayrılmasında güçlükler olması nedeniyle maliyet kayıtlarında ..... seçeneğini kullanırlar.
18. 7/B seçeneğinde işçilik ücretleri ile ilgili giderler ..... hesabında izlenir.
19. 7/B seçeneğinde dava, icra ve noter giderleri gibi giderler ..... hesabına kaydedilir.
20. 7/B seçeneğinde işletme fonksiyonlarına dağıtılan giderler ..... hesabı aracılığıyla üretim maliyet hesabına yansıtılır.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

21.

MADDE No.	…/…/…	BORÇ	ALACAK
….	711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI	X	
	721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI	X	
	731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI	X	
	710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI		X
	720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESABI		X
	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI		X
	//		

7/A seçeneğine göre oluşturulan bu yevmiye kaydı aşağıda verilen işlemlerden hangisine aittir?

A) Gider ve yansıtma hesaplarının kapatılmasına
B) Üretim maliyetlerinin mamul maliyetlerine devrine
C) Fiilî maliyet sisteminde firelerin hesaplanmasına
D) Standart maliyet sisteminde maliyet hesaplarının kapatılmasına
E) Fark hesaplarının kapatılmasına

22. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi 7/A seçeneğinde yer alan fonksiyonel gider hesaplarından biri <u>değildir</u>?

A) Genel Yönetim Giderleri
B) Genel Üretim Giderleri
C) Hizmet Üretim Maliyeti
D) Direkt İşçilik Giderleri
E) İlk Madde ve Malzeme Giderleri

23.

MADDE No.	…/…/…	BORÇ	ALACAK
….	151 YARI MAMULLER-ÜRETİM HESABI	X	
	711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI		X
	721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI		X
	731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		X
	//		

Bu yevmiye kaydını mamul üretim işletmesinin muhasebe yetkilisi, üretim atölyesinden gelen bilgiler doğrultusunda 7/A seçeneğine göre yapmıştır. Bu kayıt aşağıda verilen işlemlerden hangisine aittir?

A) Üretim giderlerinin mamul maliyetine devrine
B) Faaliyet giderlerinin üretim maliyetine devrine
C) Üretim giderlerinin yarı mamullere devrine
D) Maliyet hesaplarının kapatılmasına
E) Yansıtma hesaplarının kapatılmasına

24.

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)	X	
	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)	X	
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)	X	
	751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI		X
	761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		X
	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		X
	//		

7/A seçeneğine göre yapılan bu yevmiye kaydı aşağıda verilen işlemlerden hangisine aittir?

A) Üretim giderlerinin mamul maliyetine aktarılmasına
B) Faaliyet giderlerinin gelir tablosu hesaplarına aktarılmasına
C) Üretim giderlerinin yarı mamullere aktarılmasına
D) İşçilik giderlerinin tahakkuk ettirilmesine
E) Gider ve yansıtma hesaplarının kapatılmasına

25. 7/A seçeneği maliyet hesaplarının işleyişiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Üretimi tamamlanan mamuller; Mamuller hesabına borç, Yarı Mamuller-Üretim hesabına alacak kaydedilir.
B) Üretimde direkt nitelikte ilk madde ve malzeme tüketildiği zaman; Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri hesabına borç, İlk Madde ve Malzeme hesabına alacak kaydedilir.
C) Dönem sonunda üretimle ilgili gider hesapları ve ilgili yansıtma hesapları karşılaştırılarak kapatılır.
D) Mamul üretimle ilgili gider hesaplarının borcunda toplanan giderler ilgili dönem sonunda; Yarı Mamuller-Üretim hesabına borç, ilgili yansıtma hesaplarına alacak kaydedilir.
E) Satışı gerçekleşen mamuller; Satılan Ticari Malların Maliyeti hesabına borç, Mamuller hesabına alacak kaydedilir.

26. Kumaş üretimi yapan işletmede dönem içinde 400.000,00 TL'lik pamuklu iplik tüketildiğine ilişkin belge muhasebe yetkilisine verilmiştir. Bu belge doğrultusunda 7/A seçeneğine göre yapılacak yevmiye kaydı aşağıdakilerden hangisidir?

A)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI	400.000,00	
	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI		400.000,00

B)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	400.000,00	
	710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI		400.000,00

C)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	400.000,00	
	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI		400.000,00

D)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	400.000,00	
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		400.000,00

E)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI	400.000,00	
	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI		400.000,00

27. Bir hizmet işletmesinde, hizmet üretimi için 750,00TL'lik malzeme kullanılmıştır.
Bu bilgiye ve 7/A seçeneğine göre yapılacak yevmiye kaydı aşağıdaki seçeneklerden hangisidir?

A)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HESABI (-)	750,00	
	741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI		750,00

B)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI	750,00	
	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI		750,00

C)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	750,00	
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		750,00

D)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI	750,00	
	740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI		750,00

E)

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HESABI	750,00	
	150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI		750,00

28. 7/A ve 7/B seçeneğinde yer alan hangi gider hesabının ismi aynıdır?

A) Finansman Giderleri
B) İlk Madde ve Malzeme Giderleri
C) İşçi Ücret ve Giderleri
D) Çeşitli Giderler
E) Genel Üretim Giderleri

29.

MADDE No.	.../.../...	BORÇ	ALACAK
....	620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ HESABI (-)	X	
	152 MAMULLER HESABI		X

7/A seçeneğine göre yapılan bu yevmiye kaydı aşağıda verilen işlemlerden hangisine aittir?

A) Mamul maliyetinin takip eden döneme aktarılmasına
B) Maliyet hesaplarının kapatılmasına
C) Üretim giderlerinin mamul maliyetine aktarılmasına
D) Mamul maliyetinin kâr ve zarar hesabına aktarılmasına
E) Satışı gerçekleşen mamulün maliyet hesabına aktarılmasına

30. 7/A seçeneğinde yer alan gider hesapları ile bu hesapların aktarıldığı gelir tablosunda faaliyet giderleri arasında yer alan gider hesaplarının adı aynı fakat kodları farklıdır.
Bu açıklamaya uygun olan hesaplar aşağıdaki hangi seçenekte doğru verilmiştir?

A) Araştırma ve Geliştirme Giderleri, Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri, Genel Yönetim Giderleri
B) Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri, Direkt İşçilik Giderleri, Genel Üretim Giderleri
C) Finansman Giderleri, Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri, Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri
D) Yarı Mamuller-Üretim, Mamuller, Satılan Mamuller Maliyeti
E) Satılan Mamuller Maliyeti, Hizmet Üretim Maliyeti, Satılan Hizmet Maliyeti

31. Aşağıdakilerden hangisi 7/B seçeneği gider çeşitleri hesaplarının yansıtıldığı hesaptır?

A) 741 Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı
B) 771 Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı
C) 781 Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı
D) 798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı
E) 799 Üretim Maliyet Hesabı

32. 7/B seçeneğinde işletme faaliyetlerini yürütmek amacı ile çalıştırılan yönetici, memur, büro personeline ödenen her türlü gider tutarın izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı
B) 792 Memur Ücret ve Giderleri Hesabı
C) 794 Gider Çeşitleri Hesabı
D) 795 Vergi, Resim ve Harçlar Hesabı
E) 797 Finansman Giderleri Hesabı

33. Aşağıdaki hesaplardan hangisi "798 Gider Çeşitleri Yansıtma" hesabı ile birlikte kullanılmaz?

A) 760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı
B) 791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı
C) 792 Memur Ücret ve Giderleri Hesabı
D) 794 Gider Çeşitleri Hesabı
E) 795 Vergi, Resim ve Harçlar Hesabı

34. 7/B seçeneğinde işçi ücret giderlerinin izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 720 Direkt İşçilik Giderleri Hesabı
B) 730 Genel Üretim Giderleri Hesabı
C) 790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri Hesabı
D) 791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı
E) 792 Memur Ücret ve Giderleri Hesabı

35. İşletme faaliyetleri ile ilgili tahakkuk ettirilen gider niteliğindeki vergi, resim ve harçların izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 795 Vergi, Resim ve Harçlar Hesabı
B) 796 Amortisman ve Tükenme Payları Hesabı
C) 797 Finansman Giderleri Hesabı
D) 798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı
E) 799 Üretim Maliyet Hesabı

36. Üretim ve hizmet işletmelerinde gider çeşitleri hesaplarında biriken giderler dönem sonunda hangi hesabın alacağına karşılık ilgili maliyet ve gelir tablosu hesaplarının borcuna yansıtılır?

A) 791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı
B) 792 Memur Ücret ve Giderleri Hesabı
C) 797 Finansman Giderleri Hesabı
D) 798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı
E) 799 Üretim Maliyet Hesabı

37, 38, 39 ve 40. SORULARI AŞAĞIDAKİ BİLGİLERE GÖRE CEVAPLANDIRINIZ.

790 İLK MADDE MALZEME GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
300.000,00	

791 İŞÇİ ÜCRET GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	

793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	

GİDER DAĞITIM ORANLARI TABLOSU (%)

GİDER ÇEŞİDİ / İŞLETME FONKSİYONU	Mamul Üretim Giderleri	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	Genel Yönetim Giderleri	Kısa Vadeli Finansman Giderleri	Uzun Vadeli Finansman Giderleri
790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	70	20	10			
791 İşçi Ücret ve Giderleri	80	10	10			
792 Memur Ücret ve Giderleri			10	90		
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler	70		20	10		
797 Finansman Giderleri					100	

37. 790 İlk Madde Malzeme Giderlerinin Üretim Giderlerine dağıtılmış tutarı kaç TL'dir?

A) 205.000,00 TL B) 210.000,00 TL C) 210.500,00 TL
D) 211.500,00 TL E) 215.000,00 TL

38. 790 İlk Madde Malzeme Giderlerinin Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderlerine dağıtılmış tutarı kaç TL'dir?

A) 20.000,00 TL B) 21.000,00 TL C) 30.000,00 TL
D) 33.000,00 TL E) 60.000,00 TL

39. 791 İşçi Ücret ve Giderlerinin Araştırma ve Geliştirme Giderlerine dağıtılmış tutarı kaç TL'dir?

A) 1.000,00 TL B) 2.000,00 TL C) 3.000,00 TL
D) 4.000,00 TL E) 5.000,00 TL

40. 793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler giderlerinin Genel Yönetim Giderlerine dağıtılmış tutarı kaç TL'dir?

A) 2.000,00 TL B) 3.000,00 TL C) 4.000,00 TL
D) 5.000,00 TL E) 6.000,00 TL

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Akdoğan, N. (2009). Maliyet Muhasebe Uygulamaları. Ankara: Gazi Kitabevi.

Akdoğan, N. (2015). Tek Düzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları. Ankara: Gazi Kitabevi.

Altuğ, O. (2006). Maliyet Muhasebesi. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Büyükmirza, K. (2009). Maliyet ve Yönetim Muhasebesi: Tek Düzene Uygun Bir Sistem Yaklaşımı. Ankara: Gazi Kitabevi.

Coşkun, A.(2021). Genel Muhasebe 2 Uygulamaları . Ankara: İksad Yayınevi.

Çaldağ, Y. (2008). Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Uygulamaları. Ankara: Gazi Kitabevi.

H.E. Gündüz, K. (2019). Maliyet Analizleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Karakaya, M. (2006). Maliyet Muhasebesi: Enflasyon Muhasebesi Uygulamalı. Ankara: Gazi Kitabevi.

Muzaffer Civelek, Ö. A. (2008). Temel ve Tek Düzen Maliyet Muhasebesi. Detay Yayıncılık.

Nalan Akdoğan, H. E. (2018). Maliyet Muhasebesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Nalan Akdoğan, O. S. (1997). Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulaması. Ankara: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları Genişletilmiş 8.Baskı.

Sevilengül, O. (2005). Genel Muhasebe. Ankara: Gazi Kitabevi.

MEB (2020). Mesleki ve Teknik Orta Eğitim Kurumları 11. sınıf Maliyet Muhasebesi Dersi Çerçeve Öğretim Programı esas alınmıştır.

BİLİMSEL DERGİLER

Akgün, Melek ve Kıvraklar K.K..2018. Hizmet İşletmelerinde Maliyetleme Sisteminin Tasarımı, İşletme Araştırmaları Dergisi, 454-474.

Akpınar, S., & Karabay, D. (2017). Sağlık Kurumlarında Birim Maliyet Hesaplama: Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Poliklinik Uygulaması. İşletme Bilimi Dergisi (5), 199-215.

Daloğlu, P. (2019). Hizmet İşletmelerinde Stok Maliyetleri ve Hizmetin Stoklanması. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi. 12 (3), 667-687.

Ertaş, F. C., & Şimşek, A. (2020). Ortaöğretim Muhasebe Eğitiminde Uygulanan Meslek Derslerinin Sektör Beklentilerini Karşılama ve Öğrenim Düzeyi Üzerine Erzurum İlinde Bir Araştırma. Muhasebe ve Finansman Dergisi (86), 39-56.

Gökçe, N., & Tellioğlu, T. (2013). Araştırma ve Geliştirme (AR-GE) Giderlerinin Kayıtlanması ve Raporlanması. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi (1), 121-132.

Kabataş, Y., & Pamukçu, A. (2010). TMS-2 Stoklar Standardı Kapsamında Hizmet Üretim Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi (48), 191-199.

Özçelik, Funda. 2019. Maliyet Yöntemlerinin Değerlendirilmesi ve Seçimi, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt-Sayı: 12(4), 607-622.

Özkan, A. (2004). Muhasebe Meslek Mensuplarının 7/A ve 7/B Maliyet Hesaplarını Kullanma Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Kayseri Örneği. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (2), 147-161.

Öztürk, E. (2017). Stok Maliyetlerinin Ölçüm ve Muhasebeleştirme Esaslarının VUK, TMS/TFRS VE YFRÇ Taslağı Açısından Karşılaştırılması. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (28), 141-157.

Şakrak, M. (1997). “7 Maliyet Hesapları” “7/A” Seçeneğinde Hesap Sistematiği ve Uygulama Önerisi. Öneri Dergisi (6), 91-97

Tutkavul, K. (2020). TMS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS VE VUK Perspektifinden Dönüştürme Maliyetleri: Üretim Maliyetlerine ve Vergilendirmeye Etkisi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (40), 347-360

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

Dursun Âdem ve Yalnız. S. Konaklama İşletmelerinde Hizmet Üretim Maliyetleri -Tms 2 Stoklar ve Tms 18 Hasılat Standartları Açısından Değerlendirilmesi. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30468 . Erişim Tarihi: 10/03/2022.

Kurumsal Sektör Hesapları. Erişim Adresi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kurumsal-Sektor-Hesaplari-2020-37186. Erişim Tarihi: 20/12/2021.

Sözlük, https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi: 10/11/2021-30/03/2022.

Şeker, S. Kanıt Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. www.kanitymm.com.tr: https://www.kanitymm.com.tr/wp-content/uploads/2020/02/1994-09-yaklasim-son-giren-ilk-cikaryonteminin-vergisel-boyutu.pdf adresinden alındı. Erişim Tarihi; 20/03/2022

Şeker, S. Kanıt Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. www.kanitymm.com.tr: www.kanitymm.com.tr/wp-content/uploads/2020/02/1995-10-yaklasim-insaat-islerinde-maliyet-hesaplari-ve-kazancin-tesbiti.pdf adresinden alındı. Erişim Tarihi; 20/03/2022

Şeker, S. Kanıt Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. www.kanitymm.com.tr: www.kanitymm.com.tr/wp-content/uploads/2020/02/1995-05-yaklasim-imal-edilen-malin-maliyeti.pdf adresinden alındı. Erişim Tarihi; 20/03/2022

TÜRMOB. Akın, A. Maliyet Muhasebesinde Örnek Uygulamalar. Erişim Adresi https:// www. turmob. org.tr. Erişim Tarihi: 20/03/2022

Türkiye Muhasebe Standartları. Erişim Adresi: https:// www.kgk.gov.tr/ DynamicContentDetail/4105/ TurkiyeMuhasebeStandartlar%C4%B1. Erişim Tarihi: 02/02/2022.

TEBLİĞLER

1. sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği. T.C. Resmî Gazete (21447, 26/12/1992).

3. sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği. T.C. Resmî Gazete (22055, 18/09/1994).

KANUNLAR

Vergi Usul Kanunu

Katma Değer Vergisi Kanunu

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

GÖRSEL KAYNAKÇA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME BÖLÜMLERİ CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ CEVAP ANAHTARI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	D	Y	Y	Y	Y	D	D	D	Y

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Zarar	Gider Yeri	DİMM	Esas Üretim	Değişken	Direkt	Stok Kartı	Bakım Onarım Saati	FİFO	Satışların Maliyeti

21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Tam Maliyet Yöntemi	A	E	E	A	C	B	E	A	A

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
D	E	A	E	A	D	A	B	E	A

2. ÖĞRENME BİRİMİ CEVAP ANAHTARI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	Y	D	Y	D	D	Y	Y	D	Y

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Hizmet Üretim Maliyeti	Direkt İşçilik Giderleri	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	Birinci	Borç	7/B	İşçi, Ücret ve Giderleri	Çeşitli Giderleri	Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı

21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	C	B	E	E	E	A	E	A

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
D	B	A	D	A	E	B	C	D	B

Notlar

Notlar

Notlar